

บทที่ 4

โรงเรียนอนุบาลที่ใช้แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี : โรงเรียนรัตนกร

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนรัตนกร

ความเป็นมา

โรงเรียนรัตนกร เกิดขึ้นจากการริเริ่มของผู้รับใบอนุญาตและเป็นผู้จัดการของโรงเรียน แรงบันดาลใจในการทำโรงเรียน เกิดขึ้นตั้งแต่ ตอนที่คุณแม่ของผู้จัดการได้ทำโรงเรียนและสุดท้ายโรงเรียนได้เลิกกิจการไป แต่ผู้จัดการยังคงมีความรู้สึกประทับใจที่ได้เห็นครูสอนเด็กๆ ตัวเล็กๆ ให้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ดังนั้นเมื่อผู้จัดการจบการศึกษาและได้ทำงานในสาขาที่ได้เรียนมา เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจอยู่ระยะหนึ่ง เมื่อมีครอบครัว ความตั้งใจที่อยากจะทำโรงเรียนก็ยังคงอยู่ จึงได้ปรึกษากับครอบครัว เพื่อจัดตั้งโรงเรียนขึ้น และผู้จัดการได้เดินทางไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่ใช้แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีในต่างประเทศ จากนั้นโรงเรียนได้เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2527 แม้ว่าจะผ่านการศึกษาดูงานมา แต่ผู้จัดการก็ยังไม่สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีได้มากนัก ในวันแรกของการเปิดเรียน มีเด็กเข้ามาสมัครเรียน 4 คน จึงได้จ้างครู 1 คน และครูผู้ช่วยอีก 1 คน ทำหน้าที่สอนเด็กๆ การจัดการเรียนการสอนในระยะแรก เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบทั่วไป กล่าวคือ มีการให้เด็กนั่งเป็นวงกลม ทำกิจกรรมร่วมกันในวงกลม ประสมประสานกับการนั่งเรียนหน้ากระดานหน้าชั้น เพื่อเรียนเขียนอ่าน หลังจากนั้นไม่นานผู้จัดการได้พูดคุยกับ อาจารย์ท่านหนึ่ง ที่มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนรัตนกร เป็นเวลา 4 ปี ขณะที่ได้ศึกษาอยู่ที่สหรัฐอเมริกา และยังมีความสนใจการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ต้องการที่จะให้มีโรงเรียนรัตนกรในประเทศไทยเช่นกัน ดังนั้นอาจารย์ท่านนั้น ซึ่งต่อมาได้เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการแก่โรงเรียน ได้เข้ามาช่วยฝึกหัดครูที่โรงเรียน รัตนกร ซึ่งในขณะนั้นมีครูจำนวน 5-6 คน และนักเรียนจำนวน 25-30 คน ในเรื่องวิธีการสาธิตอุปกรณ์กลุ่มประสบการณ์ชีวิต ต่อมาได้มีการติดต่อกับอาจารย์จากสถาบันฝึกหัดครูมอนเตสซอรี จากประเทศสหรัฐอเมริกา ให้เดินทางมาฝึกอบรมครู ประมาณ 1 สัปดาห์ ขณะเดียวกันผู้จัดการ และที่ปรึกษา ได้ช่วยกันคิดออกแบบอุปกรณ์มอนเตสซอรี ที่สามารถนำวัสดุหาได้ในประเทศไทยมาใช้ และจัดซื้อเข้า

มาในห้องเรียน อุปกรณ์ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์ในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต ในการออกแบบจะยึดตามวัตถุประสงค์หลักของอุปกรณ์ในกลุ่มนี้ ที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการจัดการต่อสิ่งต่างๆรอบตัว ในชีวิตประจำวัน แต่มีการดัดแปลงวัสดุหรือลักษณะกิจกรรม ให้เข้ากับบริบทสังคมไทย ต่อมาผู้จัดการได้เดินทางไปศึกษาต่อเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีด้วยตนเอง ที่สถาบันพัฒนาครูตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ที่ประเทศอังกฤษ โดยเป็นการเรียนทางไปรษณีย์ เนื่องจาก ต้องรับภาระในการดูแลบริหารงานโรงเรียนไปพร้อมกัน และได้หาประสบการณ์เพิ่มเติม จากการไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนรัตนกรหลายแห่ง ที่ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ในระหว่างนั้นได้จัดซื้ออุปกรณ์ในกลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ ที่ไม่สามารถหาซื้อได้ในประเทศไทย นำกลับมาวางในห้องเรียน หลังจากที่ผู้จัดการสำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ผู้จัดการได้ฝึกอบรมครูที่โรงเรียนด้วยตนเอง เกี่ยวกับการสาธิตอุปกรณ์ใหม่ๆที่ได้นำเข้ามาในห้องเรียน ในอุปกรณ์กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ นอกจากนั้นผู้จัดการได้ตระหนักถึงความสำคัญเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับครูในโรงเรียน จึงได้เขียนหนังสือ “คู่มือการสอนแบบมอนเตสซอรี” มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ประวัติมอนเตสซอรี ความเชื่อและปรัชญาของมอนเตสซอรี วิธีการสอน ลักษณะของห้องเรียน บทบาทของครู อุปกรณ์มอนเตสซอรี รวมทั้งขั้นตอนการใช้อุปกรณ์มอนเตสซอรี เพื่อให้ครูในโรงเรียนได้อ่านและศึกษาด้วยตนเอง หากครูไม่เข้าใจสามารถเข้ามาซักถามกับผู้จัดการได้

การนำแนวคิดมาใช้นั้นมีจุดเริ่มต้นจากผู้บริหารมีความสนใจส่วนตัว และความรู้ลึกซึ้งประทับใจในการจัดการเรียนการสอนก่อน จากนั้นจึงนำไปสู่การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม โดยมีบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ช่วยในการให้คำปรึกษา ให้ความรู้ จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ และแนะนำแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยระหว่างนั้นผู้บริหารเองก็ศึกษาหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม จากการศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูตามแนวคิดนั้นและการศึกษาดูงาน จนมีความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ และเมื่อเวลาผ่านไปความรู้เหล่านี้เพิ่มพูน กลายเป็นความเข้าใจและมั่นใจที่จะตัดสินใจด้วยตนเองในการจัดการเรียนการสอน และสามารถปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

ปัจจุบันโรงเรียนรัตนกร มีเด็กนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 90 คน เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถนำการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีมาใช้ได้อย่างเต็มรูปแบบ ตามวัตถุประสงค์ของมอนเตสซอรี จากการทำโรงเรียนแบบนี้มานาน มีคนสนิทของผู้จัดการเคยบอกกับผู้จัดการว่า “ทำโรงเรียนแบบนี้เหมือนกับการดำน้ำฟรีกละลายแม่น้ำ” แต่ผู้จัดการก็แย้งไปว่า “ขอให้

แม่น้ำมีเพียงกลิ่นพริกก็ยั้งดี" คำตอบนี้สามารถสะท้อนความมุ่งมั่น ความเชื่อมั่นและศรัทธาในแนวคิดที่จะจัดการศึกษาตามแนวคิดของมอนเตสซอรีให้มีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะทวนกระแสการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ ที่นิยมให้เด็กเร่งเรียน เขียนอ่าน ก็ตาม

การพัฒนาหลักสูตร

การวินิจฉัยความต้องการ

ผู้จัดการคิดว่า การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคม และการศึกษาในปัจจุบัน หากมองในด้านของการศึกษา โดยทั่วไปพบว่า แนวการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมี 2 แนวทางใหญ่ ได้แก่ แนวทางที่เน้นทางด้านวิชาการ เป็นแนวที่เร่งให้เด็กเรียนเขียนอ่าน คิดเลข หากเด็กบางคนยังไม่พร้อม เด็กจะเกิดความเครียด ไม่มีความสุขในการเรียน จนแสดงพฤติกรรมไม่ยอมไปโรงเรียน และอีกแนวทางหนึ่งเป็นแนวทางที่เน้นให้เด็กเตรียมความพร้อม จะไม่ให้เด็กได้เรียนรู้วิชาการเลย ซึ่งในเด็กบางคนมีความพร้อมสามารถเรียนได้ ทำให้เด็กสูญเสียโอกาสอย่างน่าเสียดาย สำหรับการสอนแบบมอนเตสซอรี เป็นการจัดการเรียนการสอนที่อยู่กึ่งกลาง สามารถผสมผสานระหว่าง 2 แนวนี้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจาก การสอนแบบมอนเตสซอรี เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล มีการเตรียมอุปกรณ์ที่หลากหลาย ในด้านการเตรียมความพร้อมและด้านวิชาการ มอนเตสซอรีเชื่อว่า เด็กอายุ 4 ปีสามารถเริ่มเรียน เขียน อ่าน ได้หากเด็กมีความพร้อม มอนเตสซอรีได้ออกแบบอุปกรณ์ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ทางวิชาการ ได้แก่ อุปกรณ์ส่งเสริมด้านภาษา เช่น บัตรตัวอักษรกระดาษทราย แผ่นภาพโลหะ หรืออุปกรณ์ส่งเสริมด้านคณิตศาสตร์ เช่น ลูกบิดจำนวน บัตรตัวเลขกระดาษทราย เป็นต้น ซึ่งหากเด็กคนไหนยังไม่พร้อมที่จะเรียนเขียนอ่านหรือนับจำนวน เด็กก็จะสามารถสนุกสนานกับการเรียนรู้จากอุปกรณ์ในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มประสาทสัมผัสได้ เมื่อมองในด้านสภาพสังคมในปัจจุบัน พบว่า มีปัญหามากมายที่เกิดขึ้นจากการขาดระเบียบวินัยในตนเอง การขาดน้ำใจ และการไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ต้องการคำชี้แจงจากผู้อื่นเสมอ ฯลฯ การจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ หากมีการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจาก บรรยากาศในห้องเรียนมอนเตสซอรี มีการจัดเด็กแต่ละอายุ เด็กจะเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้ที่จะเป็นผู้รับ และผู้ให้ มีน้ำใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายในห้องเรียนมอนเตสซอรี เด็กจะเรียนรู้ระเบียบในห้องเรียน การเคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่รบกวนผู้อื่นใน

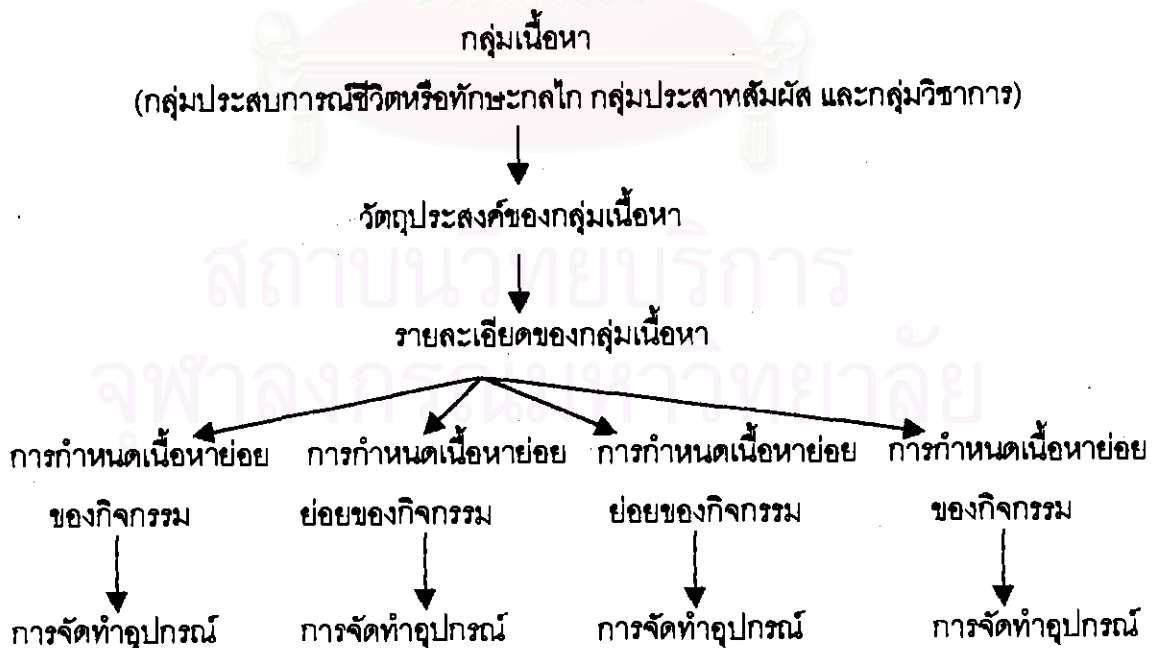
ขณะที่ผู้อื่นทำงานอยู่ หากเด็กหนีบอุปกรณืมาทำ ก็ต้องทำให้เสร็จ และเก็บเข้าที่เดิมอย่างเรียบร้อย เหล่านี้ช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเอง และการสอนแบบมอนเตสซอรียังได้ช่วยให้เด็กสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เด็กเป็นผู้เลือกทำอุปกรณืในห้องเรียนได้อย่างอิสระ คิดแก้ปัญหาในการทำอุปกรณืจนสำเร็จ ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้เด็กสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นอีกด้วย

วัตถุประสงค์

การพัฒนาให้เด็กสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ โดยการปฏิบัติจริง

การคัดเลือกเนื้อหาสาระ

ตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ได้มีการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 กลุ่มอย่างชัดเจน ได้แก่ กลุ่มประสบการณ์ชีวิต หรือทักษะกลไก กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ โดยเนื้อหาแต่ละกลุ่มจะมีวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้จัดการได้นำเนื้อหา 3 กลุ่ม มาใช้ในการจัดการศึกษาที่โรงเรียน และได้นำวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มเนื้อหา มาพิจารณากำหนดเนื้อหาของกิจกรรมย่อยที่จะจัดให้สำหรับเด็ก โดยมีลักษณะตามแผนภูมิดังนี้

กลุ่มประสบการณ์ชีวิต หรือทักษะกลไก ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กพัฒนาการเคลื่อนไหว อย่างเป็นระเบียบ สามารถจัดการกับสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว เกิดการพัฒนาภายในตนเอง ด้านวินัย การจัดการ การเป็นอิสระ และการยอมรับนับถือตนเอง ตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ได้มีการกำหนดรายละเอียดของกลุ่มเนื้อหานี้ เช่น การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน การดูแลตนเองและผู้อื่น และการทำงานบ้าน ซึ่งจากรายละเอียดของเนื้อหา จึงมีการกำหนดเนื้อหาของกิจกรรมตามรายละเอียดของกลุ่มประสบการณ์ชีวิตหรือทักษะกลไก

การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วยเนื่อหาย่อยของกิจกรรม ได้แก่ การเดิน การยก การเท การตัก การหนีบ การตีบ การดำ การตวง การพับ การบีบ

การดูแลตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยเนื่อหาย่อยของกิจกรรม ได้แก่ การอาบน้ำ การขัดเล็บมือ-เท้า การแต่งกาย เช่น การรูดซิป การติดกระดุม การติดตะขอ การคาดเข็มขัด การผูกโบ การติดเข็มกลัด การร้อยเชือก ฯลฯ

การทำงานบ้าน ประกอบด้วยเนื่อหาย่อยของกิจกรรม ได้แก่ การรีดผ้า การกวาด การเช็ด การจัดดอกไม้ การทำความสะอาดของใช้ต่างๆ เช่น กระจก รองเท้า เครื่องเงิน โต๊ะหรือ ชั้นวางของ

ซึ่งเนื้อหาของกิจกรรมเหล่านี้ ได้นำมาจากเนื่อหาย่อยของกิจกรรมเดิมที่ Montessori ได้คิดเอาไว้ บางเนื้อหามีการเพิ่มเติมขึ้นตามสภาพบริบทไทย เช่น การดำ ส่วนอุปกรณ์ที่นำมาจัดเป็นกิจกรรม จะเป็นอุปกรณ์ที่นำมาจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นทั้งสิ้น

กลุ่มประสาทสัมผัส ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการฝึกประสาทสัมผัสของเด็ก มีรายละเอียดของเนื้อหาประกอบด้วย ได้แก่ การมองเห็น การสัมผัส การชิมรส การดมกลิ่น การได้ยิน จากวัตถุประสงค์ของกลุ่มเนื้อหา Montessori ได้คิดเนื่อหาย่อยของกิจกรรมไว้หลากหลาย ในการจัดการเรียนการสอน ผู้จัดการได้นำเนื่อหาย่อยของของกิจกรรมเหล่านั้นมาใช้ โดยมีการจัดซื้ออุปกรณ์ส่วนใหญ่มาจากต่างประเทศ เช่น ทรงกระบอกมีจุด ทรงกระบอกไร้จุด กล้องสี หอคอยสีชมพู บันไดสีน้ำตาล แขนงไม้สีแดง บัตรกรอบรูปเรขาคณิต กล้องรูปสามเหลี่ยมสร้างลวรรค์ แท่งรูปทรงเรขาคณิตทึบ แผ่นไม้ประมาณน้ำหนัก แผ่นสำรวจจุดหนูมี แผ่นสัมผัสหยาบ-เรียบ ส่วนอุปกรณ์บางชิ้น ได้นำวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาจัดทำ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกลุ่มประสาทสัมผัส เช่น การนำน้ำเชื่อม น้ำเกลือ และน้ำส้มให้เด็กชิมรส การนำกลิ้งเครื่องเทศได้แก่ กลิ้งกระเพรา หัวหอม กระเทียม และตะไคร้ มาให้เด็กดมกลิ่น หรือการจัดนำผ้าลูกไม้ ผ้าขนหนู และผ้าสาตี มาให้เด็กสัมผัส เป็นต้น

กลุ่มวิชาการ มีวัตถุประสงค์ในการเตรียมเด็กในการอ่าน เขียน เรียน
 คณิตศาสตร์ รายละเอียดของเนื้อหาของกลุ่มวิชาการ ได้แก่ ภาษาและคณิตศาสตร์ ในหลักการ
 กำหนดเนื้อหาของกิจกรรมในกลุ่มนี้ Montessori ได้มีการกำหนดหลักการที่ชัดเจน โดยให้เด็กเรียนรู้
 จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม และมีการคิดเนื้อหาของกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม
 ให้เด็กเรียนรู้ ด้านภาษา ได้แก่ การเขียนตามแผ่นภาพโลหะ เพื่อให้เด็กฝึกทักษะพื้นฐานการเขียน
 การเรียนรู้ตัวอักษรจากบัตรตัวอักษรกระดาษทราย การเรียนรู้การประสมคำจากตัวอักษรเคลื่อนที่
 การเรียนรู้คำและความหมายจากการจับคู่ของจำลอง บัตรภาพและบัตรคำ ด้านคณิตศาสตร์ ได้แก่
 การเรียนรู้จำนวนและตัวเลข จากแขนงไม้คณิตศาสตร์ บัตรเลขกระดาษทราย กล้องนับแห้งไม้
 การนับจำนวนตามตัวเลข ลูกบิดหลักเลข การเรียนรู้การบวก จากลูกบิดหลักเลขกระดาน 1 – 100
 กระดานบวกเลข การเรียนรู้การลบจากกระดานลบเลข ในกลุ่มเนื้อหา นี้ ได้มีการนำเนื้อหาที่
 สอดคล้องกับนักเรียนในบริบทไทย มาจัดเป็นเนื้อหาของกิจกรรม ได้แก่ ภาษาไทย และตัวเลขไทย
 มีการจัดทำเป็นอุปกรณ์ โดยออกแบบตามหลักการสอนของ Montessori ได้แก่ การทำบัตรกระดาษ
 ทรายพยัญชนะและสระไทย การจัดอุปกรณ์ ของจำลองเช่นผลไม้ไทย หรือดอกไม้ไทย – บัตรภาพ
 และบัตรคำภาษาไทย หรือการทำบัตรกระดาษทรายตัวเลขไทย การนับจำนวนตามเลขไทย อุปกรณ์
 ที่ใช้จัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาในกลุ่มนี้บางส่วนได้จัดซื้อมาจากต่างประเทศ เช่น แผ่นภาพโลหะ
 แขนงไม้คณิตศาสตร์ กระดาน 1 – 100 กระดานบวกเลข การลบจากกระดานลบเลข กล้อง
 ลูกบาศก์ไมนอเมียว และกล้องลูกบาศก์ไตรนอเมียว มีอุปกรณ์บางส่วนได้จัดทำขึ้นโดยนำวัสดุที่หาได้
 ในท้องถิ่นมาจัดทำ เพื่อให้สอดคล้องตามเนื้อหาของกิจกรรม ที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้ เช่น การจัด
 ทำบัตรกระดาษทรายตัวอักษรภาษาอังกฤษ การจัดทำบัตรกระดาษทรายตัวเลขอารบิก การทำ
 ตะเกียบกับกล่องไม้ นับจำนวน การทำลูกบิดหลักเลข การจัดทำโจทย์ตัวเลขการบวกกับสิ่งของต่างๆ
 เช่น ยางลบผลไม้ นอกจากนั้น ผู้จัดการยังได้จัดซื้ออุปกรณ์สำเร็จรูปบางอย่างที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 ประสงค์หลักในการเรียนรู้ภาษาและคณิตศาสตร์ของเด็ก เช่น หนังสือตัวอักษรไทย-อังกฤษ
 ตัวต่อตัวเลข 0-9 ในรูปแบบต่างๆ ตัวต่อตัวอักษรภาษาอังกฤษ เกมต่อจิ๊กซอว์รูปสัตว์ การจับคู่ภาพ
 เหมือนกัน ฯลฯ

การจัดเนื้อหาสาระ

การจัดเนื้อหาสาระในการเรียนรู้สำหรับเด็ก Montessori ได้กำหนดหลักการจัดเนื้อหาการเรียนรู้สำหรับเด็กอย่างชัดเจน โดยเด็กจะต้องเรียนรู้จากสิ่งที่ย่างไปสู่สิ่งที่ยากขึ้น และเด็กจะต้องเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม จะเห็นว่า เนื้อหาในกลุ่มกิจกรรมประสบการณ์ชีวิต หรือทักษะกลไกจะเป็นเนื้อหาที่ง่ายกว่า เนื้อหาในกลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ นอกจากนั้นเนื้อหาของกิจกรรมในแต่ละกลุ่มเนื้อหาจะมีลำดับความยาก ง่ายของเนื้อหาแต่ละกิจกรรมด้วย การเรียนรู้ตามหลักการนี้ เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจ และมีความสุขในการเรียน ไม่ให้เด็กประสบความล้มเหลวก่อนที่จะประสบความสำเร็จ ภายในห้องเรียนมอนเตสซอรี จะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทุกกิจกรรม ไว้ภายในห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบ การจัดเนื้อหาสาระ เป็นการจัดเนื้อหาสาระให้สำหรับเด็กเป็นรายบุคคล ครูภายในห้องเรียน จะทำหน้าที่ในการสังเกตเด็กภายในห้องเรียน และจัดเนื้อหาของกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของเด็กให้เรียนรู้ไปตามหลักการของมอนเตสซอรี

การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้

จากเนื้อหา 3 กลุ่มตามแนวคิดทางการสอนแบบมอนเตสซอรี ได้มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหา 3 กลุ่มดังนี้

1. กิจกรรมในห้องเรียนมอนเตสซอรี ซึ่งเป็นกิจกรรมสำหรับเด็กในการเรียนรู้ผ่านชุดอุปกรณ์ ที่จัดขึ้นตามเนื้อหาของกิจกรรม ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มเนื้อหาทั้ง 3 กลุ่ม
 - 1.1 กิจกรรมกลุ่มประสบการณ์ ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว การดูแลตนเองและผู้อื่น การทำงานบ้าน การทำงานด้วยมือ
 - 1.2 กิจกรรมกลุ่มประสาทสัมผัส ได้แก่ กิจกรรมที่让孩子ได้ฝึกการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ
 - 1.3 กิจกรรมกลุ่มวิชาการ ได้แก่ กิจกรรมที่เตรียมความรู้เกี่ยวกับภาษาและคณิตศาสตร์สำหรับเด็ก

2. กิจกรรมกลุ่ม ผู้จัดการ ได้มีแนวคิด ในการดัดแปลงจากกิจกรรมการเรียน การสอนของโรงเรียนในต่างประเทศ กล่าวคือ ในต่างประเทศ ภายในห้องเรียนมอนเตสซอรีมีกิจกรรม ต่างๆอยู่ภายในห้องเรียนห้องเดียว เช่น กิจกรรมประกอบอาหาร วิทยาศาสตร์ ศิลปะ เป็นต้น แต่เมื่อ ผู้จัดการได้นำมาใช้ที่เมืองไทย ได้ดัดแปลงนำกิจกรรมบางกิจกรรมที่สอนตามปกติในชั้นเรียนแบบ มอนเตสซอรี แยกออกมาจัดนอกห้องเรียน เพื่อให้ประโยชน์ จากสถานที่ที่มีกว้างขวางและ สภาพอากาศที่เอื้ออำนวย เมื่อเทียบกับสถานที่และสภาพอากาศของต่างประเทศ นอกจากนั้นได้ คำนึงถึงจำนวนเด็กที่จะรับเข้ามาในโรงเรียน กับอุปกรณ์มอนเตสซอรีที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งเป็น อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คิดหาวิธีที่สามารถรับเด็กได้ประมาณ 90 คน ตามความตั้งใจของ ที่ต้องการให้ โรงเรียนรัตนกร เป็นโรงเรียนเล็กและยังคงสามารถรักษามาตรฐานการสอนไว้ได้ ขณะเดียวกันจะต้อง ใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากอุปกรณ์มอนเตสซอรีมีราคาสูง มีจำนวนอุปกรณ์ เพียง 4 ชุด จำนวนเด็กที่เข้าเรียนต่อห้องเรียนควรมีจำนวนน้อย เพื่อให้ครูจะสามารถดูแลเด็กได้ อย่างใกล้ชิด และสามารถสังเกตเด็กนักเรียนได้เป็นรายบุคคล ดังตัวอย่างเช่น เมื่อแรกเริ่มโรงเรียน ได้จัดนักเรียนจำนวน 25-30คนต่อห้อง ต่อมาลดลงเหลือ 20-25 คน, 18-20 คน, 12-15 คน, 8-10 คน ตามลำดับ ผู้จัดการจัดให้เด็กได้เดินเรียน เด็กจะเดินไปตามสถานที่ต่างๆเพื่อเรียนกิจกรรมในแต่ละ กลุ่ม เพื่อให้เด็กแต่ละกลุ่มได้มีโอกาสผลัดกันเข้ามาใช้อุปกรณ์มอนเตสซอรี ในขณะที่กลุ่มอื่นก็ สามารถทำกิจกรรมอื่นๆนอกห้องเรียนได้ ด้วยวิธีนี้ ทำให้ผู้จัดการสามารถลดจำนวนเด็กให้เหลือเพียง 6-8 คนต่อ 1ห้องเรียนได้ตามต้องการ ขณะเดียวกันก็สามารถรับนักเรียนเข้าเรียนได้จำนวนมาก และ ยังสามารถใช้อุปกรณ์มอนเตสซอรีที่มีอยู่เพียง 4 ชุด โดยไม่ต้องจัดหาเข้ามาใหม่ ประโยชน์จาก การเวียนเด็กเรียนไม่เพียงแต่จะช่วยแก้ปัญหาที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้จัดการยังได้ค้นพบอีกว่า ผู้ปกครองและนักเรียนพึงพอใจกับสภาพการเดินเรียนของเด็ก เพราะไม่ต้องจำเจอยู่ในห้องเรียน ใดห้องเรียนหนึ่งเพียงห้องเดียว ในขณะเดียวกัน แนวคิดมอนเตสซอรีก็เกิดผลด้วย เนื่องจากใน การเดินเรียน เด็กที่มีอายุมากกว่าจะเป็นผู้ดูแลน้องๆที่ยังไม่คุ้นเคยกับการเปลี่ยนห้องเรียน กิจกรรมที่ ผู้จัดการได้กระจายออกมา ให้เด็กได้เวียนเรียนนอกห้องอุปกรณ์มอนเตสซอรี เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น บริเวณโถงของโรงเรียน บริเวณสนาม หรือ บางกิจกรรมก็จะมีการจัดห้องแยกเฉพาะ กิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ วิทยาศาสตร์และภูมิศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรวิชาการ กิจกรรมประกอบอาหาร การปลูกพืชผัก ศิลปะ การเล่นกลางแจ้ง ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรประสบการณ์ชีวิต ซึ่งกิจกรรม เหล่านี้จะเป็นกิจกรรมที่สอนในชั้นเรียนแบบมอนเตสซอรีตามปกติ ส่วนกิจกรรมที่ได้คิดเพิ่มขึ้นมา ได้แก่ กิจกรรมวัฒนธรรมไทย มีวัตถุประสงค์ให้เด็กเรียนรู้และสามารถปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย

รักษานขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เช่น มารยาทต่างๆ ประเพณีและเทศกาลสำคัญของไทย กิจกรรมวัฒนธรรมไทยนี้ยังสอดคล้องกับหลักการของมอนเตสซอรีที่ว่า การนำวิธีการตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีมาใช้ให้ยึดตามวัฒนธรรมของผู้เรียนเป็นหลัก สำหรับกิจกรรมห้องสมุด แม้ว่ามอนเตสซอรีจะเชื่อว่าไม่ควรนำสิ่งที่น่าสนใจไปสู่อารมณ์เพื่อฝัน (Fantasy) ให้เด็ก เช่น นิทานต่างๆ เพราะเด็กจะสับสนจากโลกของความจริง แต่ผู้จัดการมีความคิดเห็นว่า หนังสือนิทานเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน ผิดเด็กให้รับผิดชอบในการยืมและคืนหนังสือ และเป็นโอกาสที่จะสร้างความผูกพันระหว่างผู้ปกครองและเด็กอ่านหนังสือร่วมกัน ดังนั้นในการจัดซื้อหนังสือนิทานเข้าห้องสมุด ผู้จัดการจะเป็นผู้พิจารณาเลือกซื้อหนังสือที่เหมาะสมกับเด็ก เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี โดยเลือกหนังสือที่ไม่มีลักษณะเพื่อฝันเกินจริง หรือบางครั้งผู้จัดการจะทำความเข้าใจกับผู้สอน ให้ผู้สอนพูดคุยและแนะนำเด็กถึงโลกแห่งความเป็นจริงซึ่งแตกต่างไปจากความเป็นฝันในขณะที่เล่า และกิจกรรมเกมการศึกษา มีวัตถุประสงค์ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความคิดความอ่าน มีไหวพริบ และรักษากฎกติกาต่างๆในการเล่น ให้เด็กเรียนรู้การทำงานแบบทีม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคม ในส่วนนี้ผู้จัดการมีความคิดเห็นว่า สามารถช่วยลดประเด็นขัดแย้งของการสอนแบบมอนเตสซอรีที่มักถูกโจมตีในเรื่องของการขาดทักษะทางสังคมจากบุคคลภายนอก ทั้งที่ทักษะทางสังคมจะเกิดขึ้นตลอดเวลา จากการจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี เช่น การช่วยเหลือเด็กที่มีอายุน้อยกว่า การสาธิตอุปกรณ์ให้น้องดู เป็นต้น

นอกจากนั้น ได้มีการจัดกิจกรรมอื่นๆ เสริม เพื่อช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวกับภาวะการเรียน เขียน อ่าน เมื่อขึ้นชั้น ป. 1 โดยมีการจัดให้เด็กอายุ 5 - 6 ปี ได้เข้ากิจกรรมฟัง พูด อ่าน เขียน ในช่วงบ่าย และมีการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษ และกิจกรรมคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ ตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีปัจจุบัน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็ก ในทุกๆวัน เด็ก ๆ จะได้ทำกิจกรรมมอนเตสซอรี และกิจกรรมกลุ่มทุกกลุ่ม ซึ่งผู้จัดการจะเป็นผู้กำหนดตารางการทำกิจกรรมของเด็กแต่ละกลุ่ม โดยในการทำกิจกรรมมอนเตสซอรี จะใช้เวลาประมาณ 60 นาที ส่วนกิจกรรมกลุ่มต่างๆ จะใช้เวลาประมาณ 20 นาที โดยในการจัดเรียงกิจกรรม จะคำนึงให้เด็กได้เข้าเรียนทุกกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญ กิจกรรมมอนเตสซอรี กิจกรรมกลุ่ม การรับประทานอาหารกลางวันจะเสร็จสิ้นในเวลา 12.40 น.

ส่วนกิจกรรมในช่วงบ่าย เด็กอายุ 3 – 5 ปีจะขึ้นนอน ส่วนเด็กอายุ 5 – 6 ปี จะเข้าร่วมกิจกรรมดนตรี ใช้เวลาประมาณ 20 – 30 นาที ต่อด้วยกิจกรรมฟัง พูด อ่าน และเขียน จะใช้เวลากิจกรรมละ 40 – 50 นาที ในการทำกิจกรรม จะแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ 4-5 คน ในแต่ละวัน เด็กจะได้เรียนกิจกรรมการฟัง พูด อ่าน หรือเขียน เพียงกิจกรรมเดียว โดยแต่ละกลุ่มจะเวียนเข้าทำกิจกรรมอื่น ในวันต่อไป ส่วนเด็กที่มีความสนใจกิจกรรมภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ เด็กจะเข้าเรียนตามห้องเรียนที่จัดไว้ ใช้เวลาเรียนประมาณ 40 – 50 นาที แทนการเข้าเรียนกิจกรรมฟัง พูด อ่าน เขียน

การกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล

ในการประเมินผลพัฒนาการของเด็ก จะใช้วิธีการสังเกต ในการเก็บรวบรวมเพื่อการประเมินผลพัฒนาการของเด็ก ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา จากการทำอุปกรณ์แต่ละชิ้น

ในระยะเริ่มแรกที่นำแนวคิดนี้มาใช้ นั้น ปัญหาที่พบคือ ครูที่สมัครเข้ามาสอนในโรงเรียน ไม่คุ้นเคยกับการทำงานกับเด็กเป็นรายบุคคล ทั้งในด้านการสอน การดูแล และการประเมินผล ครูมีความถนัดที่จะเป็นผู้ดำเนินการสอนเนื้อหาต่างๆด้วยตนเอง หน้ากระดาน ครูเป็นผู้วางแผนการสอน และนำสิ่งที่วางแผนไว้มาสอนเด็กพร้อมกันและเหมือนกันทั้งห้อง ในขณะที่นั้นมีครูหลายคนกังวลใจมีการทยอยลาออกไป โรงเรียนก็เปิดรับครูใหม่และเริ่มต้นฝึกใหม่ โดยพยายามให้ทั้งความรู้ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ของโรงเรียนรัตนกร ได้ยึดแนวคิด หลักการ และวัตถุประสงค์หลักตามแนวคิดทางการศึกษาเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ซึ่งจะเห็นได้จากการปรับ และจัดทำอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในห้องมอนเตสซอรี ก็ได้จัดทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มกิจกรรมตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีที่แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประสบการณ์ชีวิตหรือกลุ่มทักษะกลไก กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ และถึงแม้จะมีการจัดกิจกรรมกลุ่ม แยกออกมาเป็นกิจกรรมห้องเรียนมอนเตสซอรี ก็พบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่ที่แยกออกมา เป็นกิจกรรม ที่มีเนื้อหากิจกรรมเหล่านั้น เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาหลักสูตรพื้นฐานตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต หรือทักษะกลไก และ

กลุ่มวิชาการ ส่วนกิจกรรมที่ได้มีการนำเข้ามาใหม่ ซึ่งไม่อยู่ภายใต้ขอบเขตของเนื้อหาหลักสูตรตามแนวคิดนั้น ก็ได้มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักการสอนของมอนเตสซอรี

การใช้หลักสูตร

การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

เดิมโรงเรียนรัตนกร เป็นบ้านของครอบครัวผู้จัดการ ได้มีการปรับปรุงและดัดแปลงส่วนต่างๆในบ้านเป็นห้องเรียนต่างๆ มีพื้นที่ที่จัดไว้สำหรับเด็กทั้งในและนอกอาคารเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงมีบรรยากาศที่เงียบสงบ โรงเรียนตั้งอยู่ลึกเข้าไปในซอย ห่างจากถนนใหญ่ที่ขนานซอยของโรงเรียนประมาณ 100 เมตร โรงเรียนมีพื้นที่กว้างทะเลทราย 2 ซอยได้ สภาพภายในซอยจะเป็นที่อยู่อาศัย มีทั้งบ้านเดี่ยว และตึกแถวตั้งเรียงรายอยู่ มีร้านค้าตั้งอยู่ปากซอย และมีสถานที่ราชการตั้งอยู่บริเวณถนนใหญ่ ดังนั้นส่วนที่เป็นโรงเรียนจึงค่อนข้างเงียบ และเนื่องจากโรงเรียน ตั้งอยู่กลางพื้นที่ 5 ไร่ มีการปลูกต้นไม้ใหญ่รอบๆโรงเรียน ทำให้โรงเรียนร่มรื่น และช่วยลดเสียงดังจากภายนอกได้อีกทางหนึ่ง โรงเรียนรัตนกร มีการจัดพื้นที่ต่างๆดังนี้

สภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียน

1. ห้องธุรการ เป็นห้องที่เชื่อมระหว่างถนนที่ใช้ในการรับส่งเด็ก กับภายในโรงเรียน ภายในห้องจะมีโต๊ะรับแขก 1 ชุด ใช้สำหรับต้อนรับแขกหรือผู้ปกครองของโรงเรียน และเป็นที่นั่งทำงานของผู้จัดการ มีคอมพิวเตอร์ตั้งไว้อีกประมาณ 4-5 เครื่อง เพื่อใช้ในการสอนคอมพิวเตอร์สำหรับเด็ก และสำหรับครูใช้ในงานธุรการด้วย
2. ห้องโถงรับ-ส่งเด็ก มีครูดูแลเวรประจำวันรับเด็กที่หน้าประตู ผู้ปกครองของเด็กส่วนใหญ่มีรถยนต์ส่วนตัวมารับส่ง บริเวณนี้จะมีชานที่ยื่นออกไปเพื่อให้รถสามารถจอดส่งและรับเด็กได้ ห้องโถงนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุด ในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอนจะปิดประตูหากผู้ปกครองคนไหนต้องการพูดคุยกับครูในโรงเรียนจะขับรถเลื่อนไปจอดที่บริเวณลานจอดรถที่อยู่ใกล้ๆ

3. ห้องเรียนมอนเตสซอรี มีทั้งสิ้น 4 ห้องเรียน อยู่ชั้นล่าง 3 ห้อง และอยู่ชั้นบนอีกหนึ่งห้อง ในแต่ละห้องจะมีชั้นที่ใช้ในการวางอุปกรณ์มอนเตสซอรีโดยมีการจัดเรียงชั้นตามกลุ่มของอุปกรณ์ 3 กลุ่ม และภายในชั้นจะมีการเรียงอุปกรณ์จากง่ายไปยาก เริ่มจากซ้ายไปขวา ซึ่งในการจัดวางชั้นและอุปกรณ์ ผู้จัดการจะเป็นผู้ดูแลด้วยตนเอง นอกจากนั้นจะมีโต๊ะเล็กตั้งไว้เพื่อให้นักเรียนนั่งทำอุปกรณ์มอนเตสซอรี ในกิจกรรมที่ให้เด็กเขียน วาดภาพ หรือระบายสี และจัดมุมให้เด็กรับประทานอาหารว่างด้วยตนเอง โดยครูจัดขนม และนมเตรียมไว้สำหรับเด็ก

4. ห้องวิทยาศาสตร์ อยู่หน้าห้องเนอสเซอรี่ ภายในห้องเรียนจะมีชั้นที่ใช้วางอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ชั้นบนสุด ได้แก่ ฟันจำลองสัตว์ แมลงหลายชนิดที่ทำด้วยวัสดุต่างๆ เช่น ยาง ปูน ไม้ และผ้า เป็นต้น หนังสือสารานุกรมทางวิทยาศาสตร์ เปลือกหอย หินชนิดต่างๆ แมล็ดพืชชนิดต่างๆ กล้องจุลทรรศน์ กล้องสลับลาย ธงประจำชาติ ลูกโลก แว่นขยาย แม่เหล็ก ฯลฯ นอกจากนั้นก็มีเกมต่างๆ เช่น เกมต่อภาพสัตว์ เกมออกแบบวางชิ้นส่วนบนพื้นที่ซึ่งทำจากผ้าสักหลาด เป็นภาพเกี่ยวกับสัตว์บก สัตว์น้ำและอวกาศ เกมตกปลา ฯลฯ

5. มุมกิจกรรมประกอบอาหาร เป็นส่วนหนึ่งของทางเดินเพื่อผ่านไปยังห้องวิทยาศาสตร์ ในมุมนี้ประกอบด้วยตู้เก็บของ โต๊ะสำหรับเด็ก และที่ล้างจาน บนตู้เก็บของจะมีกระเช้าผักและผลไม้จำลองวางประดับไว้ ในการสอนแต่ละครั้งครูจะเป็นผู้เตรียมจัดอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับการประกอบอาหารแต่ละชนิด จาน ชาม ช้อน ส้อม จะมีตู้สำหรับเก็บของ เมื่อประกอบอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว เด็กจะทำความสะอาดจาน ชามและช้อนส้อมของตนในที่ล้างจาน เช็ดให้แห้งเพื่อเตรียมไว้สำหรับเด็กกลุ่มต่อไปที่จะเข้ามาเรียน

6. ห้องสมุด เป็นห้องเรียนที่ในตอนเช้าและเย็นจะเปิดประตูเพื่อให้นักเรียน-ส่งเด็ก ภายในเป็นห้องสี่เหลี่ยมผืนผ้า ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นส่วนที่จัดกิจกรรมเกมการศึกษา และอีกส่วนจัดเป็นห้องสมุด บริเวณที่เป็นห้องสมุดจะมีชั้นหนังสือและหนังสือวางเป็นประเภทของหนังสือ ได้แก่ หนังสือนิทาน หนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นชุดที่จัดทำขึ้นมาโดยเฉพาะ หนังสือภาพและการอ่าน จะเป็นหนังสือที่มีภาพและตัวหนังสือตัวโตชัดเจน หนังสือส่งเสริมจริยธรรม เป็นหนังสือที่จัดทำเป็นชุดเฉพาะขึ้นมา และหนังสือภาษาอังกฤษ ภายในห้องจะจัดโต๊ะเตี้ยนั่งที่พื้น 2 ที่ คือบริเวณกลางห้องซึ่งครูจะใช้ในการเล่านิทานให้เด็กฟัง อีกตัวหนึ่งจะตั้งอยู่ระหว่างชั้นหนังสือตรงประตูที่จะเปิดออกสู่อุโมงค์วัฒนธรรม ส่วนอีกด้านจะเป็นชั้นวางของเล่นที่ให้เด็กเล่นในห้องสมุด ซึ่งจะเป็นของเล่นบทบาทสมมติ เช่น ตุ๊กตา เต้าอบ บ้านหลังเล็ก อุปกรณ์ทางการแพทย์ อุปกรณ์ช่าง ฯลฯ ส่วนด้านที่เป็นเกมการศึกษาจะมีการจัดเรียงเกมต่างๆ ตามรูปแบบการจัดเก็บของเล่น ได้แก่ ของเล่นที่มีหีบห่อเป็นกล่องก็จะอยู่ด้วยกัน และจะเรียงตามลักษณะการเล่น ถ้าคล้ายคลึง

กันอยู่ด้วยกัน โดยจะเรียงจากเกมง่ายไปยาก โดยจัดเรียงจากบนลงล่างและซ้ายไปขวา เหมือนกับการจัดอุปกรณ์ในห้องเรียนมอนเตสซอรี ของเล่นที่จะจัดเก็บไว้ในตะกร้า ถ้าเป็นของเล่นคล้ายคลึงกันจัดใส่ตะกร้าที่เหมือนกัน และจัดเรียงไว้ในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของเล่นบล็อกขนาดต่างๆ ที่มีรูปทรงและวัสดุที่แตกต่างกัน หรือเป็นภาพตัวต่อเป็นต้น นอกจากชั้นที่วางของเล่น ภายในห้องก็มีโต๊ะตัวเดียวให้เด็กนั่งที่พื้นเล่นของเล่น มีผ้าฝ้ายคลุมโต๊ะและคลุมด้วยพลาสติกอีกชั้น และมีแจกันดอกไม้ประดิษฐ์ตกแต่งโต๊ะให้สวยงาม

7. ห้องวัฒนธรรมไทย เป็นห้องที่อยู่ถัดจากห้องสมุด ภายในห้องเรียนจะตกแต่งด้วยเฟอร์นิเจอร์ที่ทำมาจากวัสดุธรรมชาติ โต๊ะครูทำมาจากท่อนไม้ผ่าครึ่งแกนข้างในกลวง นำกระจกมาวางเป็นที่เขียน ตู้เก็บของมีฝาตู้ทำจากเสื่อสาน มีโต๊ะเตี้ยๆตั้งอยู่กลางห้องเพื่อให้เด็กนั่งภายในห้องจะตกแต่งด้วยแจกันขนาดใหญ่ ตุ๊กตาแกะสลักเป็นรูปต่างๆ โนบายประดับห้องเป็นเชือกผูกไขว้เป็นลักษณะสี่เหลี่ยมเป็นงานฝีมือท้องถิ่นทางเหนือ ฯลฯ ซึ่งเมื่อเดินเข้ามาที่ห้องนี้จะได้บรรยากาศของความเป็นไทย

8. มุมศิลปะ เป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับห้องอาหาร โดยมีชั้นวางอุปกรณ์ศิลปะกัน ระหว่างพื้นที่ทั้งสองส่วน และมีการจัดชั้นวางอุปกรณ์วางเรียงขนานตามยาวของทางเดิน มีการจัดโต๊ะ 2 ตัวและเก้าอี้ 8 ตัว สำหรับเด็ก และเก้าอี้เตี้ยสำหรับครูอีก 1 ตัว

9. ห้องอาหาร จัดโต๊ะไว้ทั้งหมด 6 ตัวพร้อมด้วยเก้าอี้ โต๊ะแต่ละตัวจะถูกคลุมด้วยผ้าคลุมโต๊ะที่ทำจากผ้าฝ้าย และคลุมด้วยผ้าพลาสติกทับอีกครั้ง บนโต๊ะตั้งแจกันดอกไม้พลาสติก และมีการจัดโต๊ะอาหารกลางวันตรงพื้นที่ที่ติดกับสนามหญ้าเทียมทั้ง 2 สนาม ส่วนด้านหลังห้องอาหารมีชั้นวางกระเป๋าของเด็กนักเรียน ด้านบน จะมีกล่องใส่ของบรรจุ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ฯลฯ ของเด็กแต่ละกลุ่มวางเรียงอยู่

สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน

1. สนามหญ้าเทียม หญ้าเทียมจะมี 2 บริเวณ ได้แก่ บริเวณหน้าห้องเรียนมอนเตสซอรีและบริเวณหน้าโรงอาหาร บริเวณหน้าห้องเรียนมอนเตสซอรีจะมีของเล่นที่ทำจากพลาสติกขนาดใหญ่ตั้งอยู่ประกอบด้วย บ้าน 2 หลัง ที่ป็นและไม้สั้น 2 อันซึ่งมีขนาดเล็กและใหญ่ โครงสี่เหลี่ยมสำหรับปีนป่าย เรือเล็กสำหรับโยกอีก 1 ลำ ส่วนสนามหญ้าเทียมที่อยู่หน้าโรงอาหาร จะปลูกต้นไม้อยู่รอบ และมีรังสัตว์หลายชนิด ได้แก่ นกชนิดต่างๆ ไก่ เป็ด ฯลฯ

2. สนามหญ้าจริง จะอยู่ถัดออกไปจากสนามหญ้าเทียมหน้าโรงอาหาร มีต้นไม้ขึ้นโดยรอบซึ่งให้ร่มเงาพื้นที่แถบนี้ มีเครื่องเล่นที่ทำด้วยเหล็กหลายอย่างตั้งอยู่ได้แก่ ซิงช้า รถไฟ เสาเหล็กที่มีตาข่ายคลุมสำหรับปีนป่าย นอกจากนั้นมีบ้านหลังเล็กๆภายในมีเก้าอี้ให้เด็กนั่ง มีระเบียบยื่นออกมา ซึ่งเด็กจะเข้าไปนั่งเล่นทุกวันช่วงเย็นฯลฯ

3. แปลงพืชผักสวนครัว เป็นแปลงดิน ซึ่งอยู่ด้านตรงข้ามของที่จอดรถยนต์ จะมีลักษณะเป็นเนินดินขนาดใหญ่ เมื่อขึ้นไปบนเนิน เป็นพื้นที่ระนาบ ซึ่งครูได้พรวนดินเป็นแปลงผักยาวประมาณ 3 แปลง และซื้อเมล็ดผักประเภททานใบมาปลูก สลับชนิดในแต่ละแปลง เช่น ผักกาด ผักบุ้ง ผักคะน้า ถัดไปข้างหลังก็จะมีการทำไม้ทำเป็นโครงเพื่อให้ผักที่เป็นไม้เลื้อยขึ้นไป เช่น ฟักทอง บวบ และมีการรุดหลุมปลูกผักอีกหลายชนิด บริเวณด้านข้างแปลงผักเป็นบริเวณดินทราย อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการทำสวนมีที่เก็บในกล่องที่อยู่บริเวณดินทรายนี้

สื่อและอุปกรณ์

1. ชั้นวางของที่ใช้ในการวางอุปกรณ์ในห้องมีความสูงเพียงพอที่เด็กจะเอื้อมมือไปหยิบของชั้นบนสุดได้
2. ภาชนะที่ใช้ในการใส่อุปกรณ์ในห้องเรียนได้มีการคัดเลือกเป็นอย่างดี มีตะกร้าที่ทำจากวัสดุธรรมชาตินำมาสาน ถักทอ เป็นรูปแบบที่สวยงาม และมีลักษณะที่หลากหลายตามประเภทการใช้งาน และเข้ากับชั้นวางของที่ทำด้วยหวายได้อย่างดี
3. อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่างๆ สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

3.1 อุปกรณ์ที่จัดซื้อจากภายนอก ผู้จัดการเป็นผู้จัดซื้ออุปกรณ์ทุกอย่างด้วยตนเอง ที่จะนำเข้ามาใช้ในโรงเรียน ได้แก่ หนังสือต่างๆ อุปกรณ์ทางการศึกษา ของเล่น เกมเพื่อการศึกษา ตุ๊กตา ชั้นวางรองเท้า หมวกงานเกษตร สี ดินน้ำมัน ฯลฯ หลังจากที่ซื้อมาแล้ว ผู้จัดการจะพิจารณาว่า ควรนำวัสดุอุปกรณ์เหล่านั้น ให้ครูประจำกลุ่ม หรือครูกิจกรรมใดที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ครูจะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้วัสดุอุปกรณ์มีความทนทาน สามารถใช้ได้ยาวนาน โดยการทำความสะอาด น้อปก และเคลือบพลาสติก

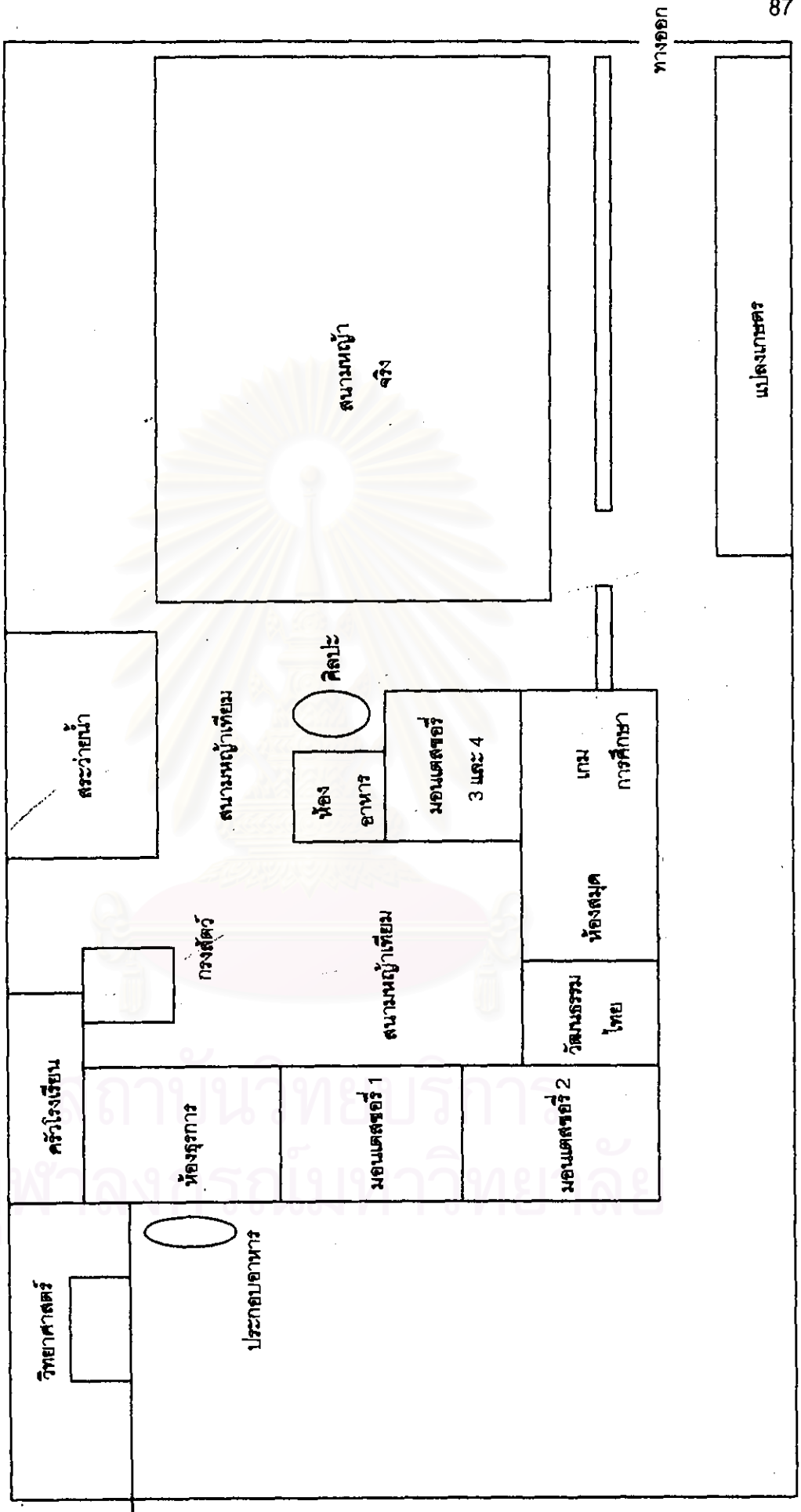
3.2 อุปกรณ์ที่โรงเรียนเป็นผู้จัดทำขึ้น ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมมอนเตสซอรี ในกลุ่มประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มวิชาการ ทางโรงเรียนจะมอบหมายให้ครู 2 คนมีหน้าที่โดยตรงในการจัดทำสื่อ และอุปกรณ์ในห้องเรียนมอนเตสซอรี ผู้จัดการจะเป็นผู้ออกแบบทั้งหมด

3.3 อุปกรณ์สิ้นเปลืองต่างๆ ได้แก่ อาหาร กระดาษ กาว เมล็ดพืช ดินสอ ดินสอสี ยางลบ ฯลฯ ทางโรงเรียนก็จะซื้อเตรียมไว้ให้ครูเบิกไปใช้ได้ หากทางโรงเรียนไม่มีของ ก็จะเขียนรายการให้ผู้จัดการซื้อให้ หรือจะให้ครูที่รับผิดชอบออกไปซื้อ ในกรณีที่จะให้ครูไปซื้อจะต้องเป็นวัสดุที่มีตัวอย่างชัดเจน ในบางกิจกรรมครูจะสามารถหาซื้อของได้ด้วยตนเอง เนื่องจากไม่สามารถซื้อเตรียมได้ เช่น กิจกรรมพืชผักสวนครัว จะจัดซื้อเมล็ดพันธุ์พืช ดิน และปุ๋ย การประกอบอาหารก็จะจัดซื้ออาหารสด หลังจากซื้อแล้วก็สามารถ นำไปเสิร์ฟมาเบิกเงินภายหลังจากครูที่รับผิดชอบทางด้านการเงิน

ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนรัตนกร พบว่า สอดคล้องกับหลักการจัดสภาพแวดล้อมตามแนวคิดมอนเตสซอรี กล่าวคือ ในห้องเรียนมอนเตสซอรี และห้องเรียนกิจกรรมกลุ่มต่างๆ จะให้อิสระเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ จากอุปกรณ์ที่ครูเป็นผู้เตรียมไว้ เด็กสามารถเลือกทำได้ตามความสนใจ อุปกรณ์ต่างๆ ในโรงเรียนมีการจัดเก็บอย่างมีโครงสร้างและเป็นระเบียบ เด็กรู้ว่าของสิ่งไหนอยู่ที่ใด และรู้ว่าถ้าต้องทำกิจกรรมนี้ จะเดินไปหยิบได้ที่ไหน และเมื่อทำเสร็จก็สามารถจัดเก็บเข้าที่เดิมได้ พื้นที่ต่างๆ ของห้องเรียนห้อมล้อมไปด้วยธรรมชาติ มีต้นไม้ สนามหญ้า เนินดิน หิน สัตว์เลี้ยง เพื่อให้เด็กเรียนรู้ธรรมชาติ ให้เด็กได้สำรวจโลกภายนอก นอกจากนั้นวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จัดให้จะเป็นของจริง เพื่อให้จิตของเด็กเป็นอิสระจากสิ่งที่เพ้อฝัน ทางโรงเรียนจะมีการคัดเลือกวัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นให้เหมาะสมกับเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถใช้อุปกรณ์เหล่านั้นได้ด้วยตนเอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผังแสดงพื้นที่ภายในโรงเรียนรัตนगर

การจัดการบุคลากร

การรับสมัครเข้าทำงาน

ในการรับสมัครบุคลากรเข้าทำงานนั้น ผู้จัดการจะเป็นผู้พิจารณารับเข้าทำงาน คุณสมบัติที่ใช้ในการพิจารณารับเข้าทำงานมีดังนี้

1. รักเด็ก เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดที่ใช้พิจารณารับเข้าทำงาน ซึ่งสามารถสังเกตได้ขณะที่พูดคุยด้วย
2. สำเร็จการศึกษามาทางด้านการสอน แต่จะต้องเป็นคนที่เปิดใจยอมรับ การสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี สามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองจากการสอนแบบเดิมมาเป็นแนวที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง และมีความเชื่อมั่นในการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี
3. สุขภาพแข็งแรง มีความคล่องตัว
4. ไม่เชื่อมั่นในตนเองสูงจนเกินไป เนื่องจากครูที่เข้ามาจะต้องให้การยอมรับเด็กเป็นรายบุคคล และแนวคิดทางการศึกษา รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของโรงเรียนได้ด้วย

การพัฒนาบุคลากร

1. การพัฒนาบุคลากรครู ให้มีความสามารถสอนตามแนวคิดแบบมอนเตสซอรีนั้น ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้
 - 1.1 การจัดให้ครูใหม่เข้ามาเป็นครูผู้ช่วยในห้องเรียนมอนเตสซอรี ทำให้ครูใหม่ได้ประสบการณ์ตรง จากการได้เข้ามาเห็นการจัดการเรียนการสอนจริงๆ เรียนรู้กระบวนการต่างๆที่เกิดขึ้นในห้องเรียน บรรยากาศที่เกิดขึ้น นอกจากนั้น ครูเก่าจะคอยช่วยแนะนำสิ่งต่างๆให้อีกด้วย จากสภาพแวดล้อมที่ครูใหม่ใกล้ชิด ได้ลงมือปฏิบัติ จะทำให้ครูใหม่เกิดความคุ้นเคย และสามารถรู้จักการสอนแบบมอนเตสซอรีได้รวดเร็ว วิธีการถ่ายทอดจากครูเก่าไปสู่ครูใหม่ เป็นวิธีการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ต่างๆในโรงเรียนวิธีหนึ่ง ไม่เพียงแต่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบมอนเตสซอรีเท่านั้น ยังรวมไปถึง ระเบียบ ข้อควรปฏิบัติ และวัฒนธรรมของโรงเรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นทันทีในวันแรกที่เข้ามาทำงานในโรงเรียน ในกรณีที่เป็นครูกิจกรรมจะสามารถสอนเด็กได้เลย ครูกิจกรรมกลุ่มเหล่านี้จะมีโอกาสที่จะได้รับการเข้ามาเป็นครูผู้ช่วยในห้องเรียนมอนเตสซอรี และจัดให้มีการทดลองฝึกการสอนแบบมอนเตสซอรี เพื่อให้มีความเข้าใจในการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี

1.2 การให้ครูศึกษาด้วยตนเอง ครูทุกคนจะได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับการสอนแบบมอนเตสซอรี ซึ่งผู้จัดการได้เขียนขึ้น เป็นทฤษฎีระดับง่ายพอที่ครูสามารถเข้าใจได้ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงขั้นตอนการใช้อุปกรณ์มอนเตสซอรีอย่างละเอียด ให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม นอกเหนือจากการฝึกจากครูเก่าในห้องเรียนด้วยกัน หากมีข้อสงสัยสามารถซักถามครูเก่าหรือผู้จัดการได้

1.3 การจัดสรรวัสดุอุปกรณ์จากครูผู้มีประสบการณ์ ในช่วงปลายของวันที่มีการเรียนการสอน หรือวันเสาร์ ครูเก่าจะมาสาธิตอุปกรณ์มอนเตสซอรีให้ดู ไม่มี การกำหนดแผนการสอนอุปกรณ์ล่วงหน้า ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและโอกาส และขึ้นอยู่กับความเข้าใจของครู และหากครูเก่าไม่เข้าใจในการสาธิตอุปกรณ์บางอย่าง ผู้จัดการจะสาธิตอุปกรณ์ชิ้นนั้นให้ครูเก่า และให้ครูเก่าไปถ่ายทอดให้ครูใหม่อีกต่อหนึ่ง

1.4 การเชิญวิทยากรจากต่างประเทศมาบรรยาย วิทยากรเป็นอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการสอนแบบมอนเตสซอรีได้เดินทางมาบรรยายในโรงเรียนรัตนกร ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับ ปรัชญา และวิธีการสอนที่ดัดแปลงอุปกรณ์มอนเตสซอรีมาใช้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งผู้จัดการจะเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความสนใจเข้ามาร่วมฟังบรรยายในโรงเรียนด้วย

1.5 การประเมินผล ตลอดกระบวนการของการให้ความรู้นี้ก็จะเป็นการประเมินผลเป็นระยะๆ โดยจะจัดสอบเป็นรายบุคคล ในภาคทฤษฎี ผู้จัดการจะถามครูและให้ครูตอบ ผู้จัดการกล่าวว่าที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ครูจะท่องจำเนื้อหา อาจารย์จึงพยายามใช้คำถามเพื่อให้ครูตอบจากความเข้าใจไม่ใช่ความจำ ส่วนภาคปฏิบัติ อาจารย์จะสุ่มอุปกรณ์จากแต่ละกลุ่มวิชาให้ครูสาธิต ก่อนหน้าที่จะสอบกับผู้จัดการนั้น ครูทุกคนจะต้องผ่านการสอบการสาธิตอุปกรณ์ทุกชิ้นกับครูซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการก่อน

ครูที่จะเข้าไปสอนในห้องเรียนมอนเตสซอรีได้ ผู้จัดการจะเป็นผู้พิจารณาด้วยตนเองโดยดูจากบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และความสามารถในการสอน

2. การพัฒนาบุคลากรครู ให้มีความรู้ความสามารถในด้านอื่นๆ ดังนี้

2.1 การเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน โดยมีเนื้อหาที่น่าสนใจ เช่น ศิลปะ และดนตรีสำหรับเด็ก รถโรงเรียน เด็กพิเศษ เป็นต้น ผู้จัดการเป็นผู้พิจารณาเรื่องที่จะให้ครูเข้าไปอบรม และพิจารณาครูที่จะส่งไปอบรม โดยดูจากความสามารถ และแนวความถนัดของครู ยกตัวอย่างเช่น ครูที่ชอบดนตรี หรือเต้น ก็จะไปอบรมดนตรีเพื่อนำมาจัดกิจกรรมดนตรีให้แก่เด็ก บางครั้งจะมีการกระจายโอกาสให้ครูคนอื่นได้รับความรู้บ้าง หากครูที่ถนัดในเรื่องนั้นได้มีโอกาสไปอบรมบ่อยๆ ในส่วนนี้บางครั้งได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง

ของนักเรียน ในการส่งเอกสารการเข้าอบรมมาให้ หรือในกรณีที่มีผู้ปกครองได้รับการอบรม ก็จะนำเอกสารหรือเทปที่อัดมาให้ ถ้าเป็นเอกสารภาษาอังกฤษ ผู้จัดการจะแปลให้ก่อนที่จะถ่ายทอดให้ครูผู้รับผิดชอบ นอกจากนี้ หากมีโรงเรียนอื่นที่มีระบบการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ผู้จัดการก็จะพาครูไปเยี่ยมชมศึกษาดูงาน หลังจากทีครูหรือคณะครูเข้าอบรมแล้วหรือไปดูงานในแต่ละครั้ง ครูต้องเขียนสรุปเนื้อหาที่ได้รับจากการอบรมหรือการดูงาน มีการแสดงความคิดเห็น ประโยชน์ของความรู้ที่ได้รับ และ สิ่งที่จะนำมาพัฒนาโรงเรียน ส่งให้ผู้จัดการ ซึ่งในอนาคต จะให้ครูรวบรวมใส่ไว้ใน Portfolio เก็บไว้เพื่อเป็นประวัติและผลงานของครูเอง นอกจากนั้นครูที่ไปอบรมหรือดูงานมา จะต้องนัดครูคนอื่นในวันเสาร์เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนฟัง ซึ่งหากคนเข้ารับการอบรมเป็นกลุ่ม อาจจะแบ่งหัวข้อกันรายงาน

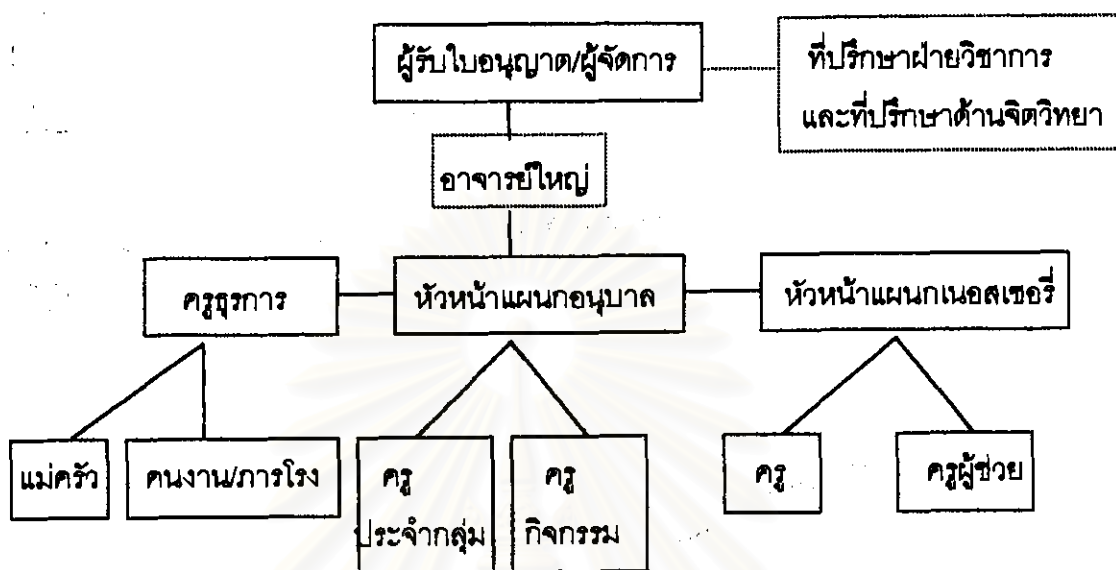
2.2 การเชิญอาจารย์พิเศษเข้ามาให้ความรู้ในด้านภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ เนื่องจากผู้จัดการมีแนวคิดเกี่ยวกับครูในโรงเรียนว่า ครูจะต้องพัฒนาตนเอง อยู่ตลอดเวลา และพยายามสร้างคุณค่าในตนเอง ดังนั้นทางโรงเรียนจึงให้ความสำคัญสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยจัดเป็นสวัสดิการให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องดังกล่าว

2.3 การให้ครูทุกคนจัดทำ Portfolio ของตนเอง มีวัตถุประสงค์ให้ครูมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง ผลงานชิ้นดังกล่าว สามารถใช้เป็นหลักฐานในการทำงาน ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ แ่งบวก ได้แก่ ผลงาน ความภาคภูมิใจในเรื่องต่างๆ ส่วนแง่ลบ ได้แก่ การบันทึกการทำคามผิดและโทษที่ได้รับ เพื่อนำกลับมาดูย้อนหลังว่า เวลาผ่านไปแต่ละปี เราทำอะไรได้บ้าง และมีเรื่องอะไรที่จะควรแก้ไข ปรับปรุง นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของครู โดยให้ครูตั้งเป้าหมายถึงสิ่งที่ครูต้องการพัฒนา และกำหนดวิธีและระยะเวลาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น หากสามารถทำได้สำเร็จ ก็มาตั้งเป้าหมายเพื่อพัฒนาตนเองต่อไป หากยังทำไม่ได้ก็ต้องนำกลับมาดูว่าบกพร่องที่ส่วนใด เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

สำหรับผู้จัดการ ได้มีการพัฒนาตนเองแสวงหาความรู้ต่างๆอยู่เสมอ หากเป็นความรู้เกี่ยวกับมอนเตสซอรีจะได้อ่านวารสารต่างประเทศ การดูงานและการพูดคุยกับครูที่สอนในต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นประเทศอังกฤษและอเมริกา ส่วนความรู้อื่นๆ จะเข้าสัมมนาด้วยตนเอง และได้นำความรู้ที่นำมาถ่ายทอดให้ครูในโรงเรียน

การปฏิบัติงานในโรงเรียน

โครงสร้างในการบริหารของโรงเรียนมีดังนี้

จากโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนรัตนกร สามารถอธิบายได้ดังนี้

ผู้รับใบอนุญาต และผู้จัดการของโรงเรียนรัตนกร มีหน้าที่โดยตรงในการควบคุม ดูแลการดำเนินงานของโรงเรียนในส่วนต่างๆ ได้แก่ ธุรการ แผนกอนุบาล และแผนกเนอสเซอรี่

อาจารย์ใหญ่ ไม่ได้เข้าควบคุมดูแลการดำเนินงานภายในโรงเรียนโดยตรง แต่จะเข้ามาเป็นประธานและร่วมกิจกรรมสำคัญของโรงเรียน

ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการและจิตวิทยาเด็ก ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการ เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ทางโรงเรียนในด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี และ ปรึกษาด้านจิตวิทยา เป็นผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับความรู้เรื่องจิตวิทยาเด็ก

ครูธุรการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับระเบียบเอกสารต่างๆของโรงเรียน ตลอดจนประสานงานกับการทำงานของแม่ครัว คนงานและภารโรง

หัวหน้าแผนกอนุบาล ที่ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายงานจากผู้จัดการ เพื่อกระจายต่อไปยังครูประจำกลุ่ม หรือครูมอนเตสซอรี และครูกิจกรรม และนำผลการดำเนินงานนั้น รายงานกลับไปให้ผู้จัดการรับทราบความก้าวหน้า

หัวหน้าแผนกเนอสเซอรี่ ที่ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายงานจากผู้จัดการ เพื่อกระจายต่อไปยังครู และครูผู้ช่วย และนำผลการดำเนินงานนั้น รายงานกลับไปให้ผู้จัดการรับทราบความก้าวหน้า

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา การจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาล จากแผนผังการบริหารโรงเรียน ผู้จัดการ เป็นผู้รับใบอนุญาต/ผู้จัดการ มีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบการทำงานของครูในระดับอนุบาลโดยตรง ในระดับอนุบาลจะมีครู 2 กลุ่ม ได้แก่ ครูประจำกลุ่ม ที่รับผิดชอบการสอนอุปกรณ์มอนเตสซอรี และครูกิจกรรม รับผิดชอบการสอนกิจกรรมต่างๆ การบริหารงานต่างๆภายในโรงเรียน เปรียบเหมือนครอบครัวขนาดใหญ่ พี่พาคืออาศัยกัน โดยมีผู้จัดการเป็นหัวหน้าครอบครัวที่สามารถขอความช่วยเหลือได้ตลอด อย่างไรก็ตามผู้จัดการจะเห็นความสำคัญของการดูแลเด็กเป็นอันดับแรก ตามหลักการสอนของแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ที่ว่า ครูต้องให้การยอมรับนับถือเด็กเป็นรายบุคคล ดังนั้นจะเป็นกฎระเบียบของโรงเรียนที่ครูทุกคนจะต้องยอมรับว่า ไม่มีการทำร้ายร่างกาย จิตใจของเด็ก หรือแม้แต่การข่มขู่ ซึ่งได้มีการกำหนดเป็นระเบียบของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน ด้วยมาตรการที่เด็ดขาด นอกจากนั้นด้วยหลักการของผู้จัดการที่มุ่งสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเอง อาจารย์ได้เปิดโอกาสให้ครูแสวงหาความรู้ต่างๆ เช่น การจัดสอนคอมพิวเตอร์ การส่งให้ไปเรียนขับรถ และเรียนภาษาอังกฤษ ฯลฯ ซึ่งทางโรงเรียนจะให้การสนับสนุนการเรียนของครู ซึ่งครูที่เข้าเรียนจะนำความรู้มาใช้ในการทำงานของโรงเรียน เช่น คนที่เรียนคอมพิวเตอร์ก็ให้มาทำงานในฝ่ายธุรการ คนที่ไปเรียนขับรถก็ให้ขับรถโรงเรียน เป็นต้น ในการทำงานผู้จัดการจะถือว่าเรื่องใจเป็นเรื่องสำคัญครูที่ดีจะต้องรักเด็ก ไม่ว่าจะจบการศึกษาระดับใดก็สามารถฝึกได้ ซึ่งจากการทำงานของอาจารย์ก็สามารถพิสูจน์แนวความคิดนี้ เนื่องจาก ผู้จัดการ เป็นผู้หนึ่งที่ไม่มีความรู้ทางด้านการจัดการศึกษามาก่อน แต่ด้วยความสนใจส่วนตัว และความมุ่งมั่น ทำให้ได้ตัดสินใจตั้งโรงเรียนขึ้นมาขณะเดียวกันด้วยใจที่รักทางด้านการสอน จึงได้พยายามศึกษาหาความรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์ต่างๆ จนในที่สุด โรงเรียนรัตนกรก็สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีได้ตามความคาดหวัง หรือจากตัวอย่างของ ครูซึ่งจบการศึกษาระดับ ปวช. ทางด้านบัญชีมาและมาสมัครเป็นครูที่โรงเรียนตั้งแต่โรงเรียนเริ่มตั้ง ครูคนนี้มีความรักเด็ก ซึ่งผู้จัดการก็ได้รับเข้ามาทำงาน เป็นผู้ช่วยครู ผู้จัดการให้ความรู้และอบรมเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์แบบมอนเตสซอรี ส่วนหนึ่งส่งไปอบรมเกี่ยวกับการสอนเด็กทั่วไปที่สาธิตเกษตรฯ เพราะไม่มีพื้นฐานทางด้านครูมาเลย แต่ในที่สุดก็เป็นครูคนหนึ่งผ่านการสอบเชิงทฤษฎีและการสอบสาธิตอุปกรณ์จากผู้จัดการ และได้ทำหน้าที่เป็นครูมอนเตสซอรีและครูกิจกรรมกลุ่มมากกว่า 10 ปี จากช่วงแรก ที่ครูมีความลำบากใจในการปรับตัวเป็นอย่างมาก เพื่อให้เข้ากับการสอนแบบนี้ จนปัจจุบันชอบที่จะสอนแบบนี้ และยังสามารถเป็นครูที่ให้ความรู้และสาธิต

การสอนให้กับครูที่มาทำงาน หรือนิสิตมหาวิทยาลัย ได้อย่างดี ขณะนี้ยังคงเป็นครูประจำกลุ่มที่
ใจเย็น ในการสอน รักเด็ก และดูแลเด็กของตนเป็นอย่างดี หรือตัวอย่างของครูอีกคนหนึ่ง ซึ่งแต่
เดิมเป็นคนที่อาศัยอยู่ในละแวกโรงเรียน วันๆไม่ทำอะไร จนผู้ใหญ่ทนไม่ได้จึงได้นำมาฝาก ด้วย
ความเมตตาผู้จัดการจึงรับเข้าทำงาน และให้ฝึกหัดขับรถ ในระยะแรกผู้จัดการให้ขับรถที่บ้าน
เมื่อขับได้คล่องและผู้จัดการได้พิจารณาเห็นว่าเป็นคนที่มีความเยือกเย็น จึงให้มาขับรถโรงเรียน
ในช่วงเวลาที่ว่างจากการขับรถโรงเรียน จะเข้ามาเล่นกับเด็กๆ เด็กๆทุกคนรัก เนื่องจากเป็นคนที่
มีความคิดในการจัดการละเล่นต่างๆให้กับเด็ก และไม่เคยปรากฏว่า ทำอารมณ์เสียกับเด็ก
จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้จัดการ จึงตัดสินใจให้ได้ทดลองสอนกิจกรรมพลศึกษาหรือ
กิจกรรมกลางแจ้ง โดยผู้จัดการได้เชิญเพื่อนที่เรียนจบทางสาขาพลศึกษามาให้คำปรึกษาการสอน
เพื่อนของผู้จัดการได้กลับมาบอกกับผู้จัดการว่า ครูคนนี้มีความเข้าใจเรื่องการสอนพลศึกษาเป็น
อย่างดี รู้จักการพัฒนาทุกส่วนเนื้อใหญ่กล่อมเนื้อย่อย ผู้จัดการแปลกใจมากกับคำบอกกล่าวของ
เพื่อน และเมื่อเวลาผ่านไป ก็ได้พิสูจน์ตัวเองในการเป็นครูสอนเด็ก และยังปรับเปลี่ยนตนเองเป็น
พ่อบ้านที่ดีของครอบครัวอีกด้วย

ในด้านการสอนกิจกรรมกลุ่ม จัดให้มีการวางแผนการสอนในแต่ละปี
เป็นหน้าที่ของครูที่รับผิดชอบกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งอาจจะมีการวางแผนล่วงหน้าเป็นเทอม เป็นเดือน
หรือเป็นสัปดาห์ก็ได้ บางครั้งมีการปรับเปลี่ยน แผนเหล่านี้จะมีการส่งให้ตรวจ ในการวางแผน
อาจจะมีการร่วมมือกันระหว่างบางกิจกรรม เช่น พิซซั๊กสวนครัว กับการประกอบอาหาร โดยอาจ
จะมีการวางแผนร่วมกันในการนำผักที่ปลูกในกิจกรรมพิซซั๊กสวนครัวมาใช้ในกิจกรรมประกอบ
อาหาร เป็นต้น และหลังจากที่ครูได้ลงมือสอนจริง ครูทุกคนจะเขียนรายงานการสอนในแต่ละ
สัปดาห์ลงในสมุดประจำตัวส่งให้ผู้จัดการ และผู้จัดการจะให้คำแนะนำต่างๆโดยเขียนตอบลงใน
สมุดเช่นเดียวกัน สมุดนั้นนอกจากจะใช้รายงานการสอนแล้ว ยังใช้ในการสื่อสารระหว่างครูกับ
ผู้จัดการอีกด้วย บางครั้งครูอาจจะมีปัญหาในการสอนต่างๆ หรือรายงานความคืบหน้าของการ
ปฏิบัติงาน ครูก็สามารถเขียน ส่งให้ผู้จัดการ และได้รับคำแนะนำตอบกลับมา นอกเหนือไปจาก
การพูดคุยกันโดยตรง ในปลายเทอมนี้ ผู้จัดการได้มีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานใน
ส่วนนี้ จากเดิมครูทุกคนอยู่ภายใต้การดูแลของผู้จัดการ ซึ่งเป็นภาวะที่หนักมาก ดังนั้นจึงได้มี
การปรับการทำงานใหม่ ในการวางแผนการสอน ได้มีการแบ่งคณะครูโรงเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม
ซึ่งแบ่งกลุ่มตามเนื้อหา กิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันได้ คือ กลุ่มที่ 1 คือครูที่สอนมอน
เตสซอรี กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ครูที่สอนกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ศิลปะ เกษตร และประกอบอาหาร กลุ่ม
ที่ 3 ได้แก่ ครูที่สอนกิจกรรมกลางแจ้ง วัฒนธรรมไทย ห้องสมุด และเกมการศึกษา ซึ่งแต่ละกลุ่ม
จะวางแผนการสอนในเทอมหน้าร่วมกัน จากนั้นหัวหน้ากลุ่มซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่ม จะพูดคุยกัน
แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้เนื้อหาของกิจกรรมมอนเตสซอรีและกิจกรรมกลุ่มทุกกลุ่ม

สอดคล้องกัน เป็นการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม การทำงานเช่นนี้เพื่อให้ครูทุกคนรู้จักการสอนแบบมอนเตสซอรี และครูมอนเตสซอรีก็จะทราบการจัดการเรียนการสอนของกิจกรรมกลุ่ม ในการสอนได้มีการปรับเปลี่ยนให้ครูตรวจงานกันเอง กิจกรรมมอนเตสซอรีมีครู 4 คน ครูแต่ละคนจะมีโอกาสเข้าสังเกตการสอน และประเมินผลซึ่งกันและกัน และครูมอนเตสซอรีที่สอนเด็กกลุ่มหนึ่งจะต้องลองเข้าไปสอนนักเรียนของครูอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อช่วยประเมินเด็กในห้องนั้น รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนที่การสอนกันอ่านด้วย ส่วนครูกิจกรรม ก็จะมีการแลกเปลี่ยนกันในการสังเกตการณ์ ในกิจกรรมมอนเตสซอรีและกิจกรรมกลุ่มอื่น รวมทั้งให้ครูแต่ละคนแลกเปลี่ยนที่การสอนระหว่างครูแต่ละกิจกรรมอ่านด้วย ส่วนผู้จัดการจะสุ่มตรวจสมุดบันทึกการสอนเป็นครั้งคราว ในระหว่างการปฏิบัติงานผู้จัดการจะเข้าไปนั่งสังเกตการสอนของครูแต่ละคน อย่างน้อยเทอมละ 1-2 ครั้ง หลังจากการสังเกตการสอน อาจารย์จะให้คำแนะนำเป็นรายบุคคลในด้านการสอนและการจัดห้องเรียน ซึ่งหากพบว่าเรื่องที่จะต้องพูดมีความคล้ายคลึงกันก็จะมีการเรียกไปแนะนำเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาและรักษาคุณภาพการสอน

การทำงานในโรงเรียนในแต่ละปี ครูมีการเขียนหน้าที่ทั้งในด้านการสอนและเวรดูแลความเรียบร้อยในโรงเรียน ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้จัดการ สำหรับการเขียนในด้านหน้าที่การสอน จะดูตามความเหมาะสมของบุคคลครู กับลักษณะกิจกรรม ซึ่งจะมีการถามความสนใจของครูแต่ละคนว่ามีความสนใจหรืออยากสอนกิจกรรมอะไร และผู้จัดการจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะเขียนอย่างไร ครูทุกคนไม่จำเป็นต้องเขียนสอนครบทุกกิจกรรม การเขียนครูนี้ช่วยให้ครูมีประสบการณ์ที่หลากหลาย และสามารถค้นพบว่าตนเองชอบอะไร นอกจากนั้นเมื่อครูขาด ก็จะมีคนที่สามารถสอนทดแทนได้ เพราะเคยสอนมาแล้ว ก็สามารถหมุนเวียนได้เลย

ภาระหน้าที่นอกเหนือจากการสอน ครูทุกคนจะต้องมีเวรในการดูแลเด็กและดูแลความเรียบร้อยของโรงเรียน ซึ่งได้แก่ เวิร์กหน้าประตู 2 คน เวิร์กโรงเรียน 2 คน เวิร์กดูแลสนามหญ้าเทียม 2 แห่ง 6 คน เวิร์กดูแลโรงอาหาร 2 คน และเวิร์กดูแลสนามหญ้าจริง 4 คน ในเวลาเช้า ครูจะมาโรงเรียนเวลา 7.30 น. และจะกลับในเวลา 16.30 น. ยกเว้นครูที่อยู่เวิร์กหน้าประตูจะมาโรงเรียนเวลา 7.00 น. และจะต้องรอกันว่าเด็กคนสุดท้ายในโรงเรียนกลับบ้านจึงจะกลับได้ ในแต่ละปีการศึกษา จะมีการเขียนเวรดูแลความเรียบร้อยในโรงเรียน พิจารณาจากลักษณะของครูและลักษณะของงาน เช่น ครูที่จะเป็นเวิร์กหน้าประตูจะต้องเป็นครูที่สามารถพูดถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้ปกครองเข้าใจได้อย่างถูกต้อง หรือการพิจารณาจากที่พักอาศัย ถ้าครูอยู่ไกลมาก จะหลีกเลี่ยงให้อยู่เวรเย็น ในวันเสาร์ครูทุกคนจะมาโรงเรียนในช่วงครึ่งวันเช้า เพื่อมาทำความสะอาดห้องเรียนและสนาม เตรียมอุปกรณ์ที่จะสอนในสัปดาห์ต่อไป และเข้าประชุม หากมีการนัดหมาย เรื่องที่เป็นประเด็นในการประชุม ได้แก่ การประชุมเพื่อดำเนินงานต่างๆ ในโรงเรียน การประชุมเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาพัฒนาการของเด็ก ครูแต่ละคนจะพยายามเล่า

พฤติกรรมของเด็กอย่างละเอียด จากการสังเกตขณะที่ทำกิจกรรมที่ตนเองอยู่ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาอภิปราย เพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน การประชุมเพื่ออบรมและให้ความรู้ และการประชุมสาคิตอุปกรณมอนเตสซอรี กระบวนการในการพัฒนาครูของโรงเรียนรัตนกรของผู้จัดการ จะเน้นที่การให้ครูต้องเรียนรู้ที่พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ผู้จัดการจะเป็นผู้ที่เปิดโอกาสให้ครูสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยจัดหากิจกรรมต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครู ครูมีอิสระที่จะเลือก และพัฒนาตนเองตามศักยภาพของครูแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาครูตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ที่กล่าวว่า การพัฒนาครู จะต้องให้อิสระแก่ศักยภาพของครูแต่ละคนในการพัฒนาตนเอง นอกจากนั้นผู้จัดการได้ให้ความรู้เกี่ยวแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีแก่ครูทุกคนและจัดให้ครูทุกคนได้เข้าไปสังเกตการสอนในห้องเรียนสอนในห้องเรียนมอนเตสซอรี เพื่อให้ครูนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการสอนกิจกรรมของตนเอง และเพื่อเป็นการสนับสนุนการสอนของโรงเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การจัดการเรียนการสอน

เมื่อมาถึงโรงเรียน

เด็กๆ เริ่มทยอยมาถึงโรงเรียนเวลา 8.00 น. โดยในช่วงนี้จะมีครู 2 คนทำหน้าที่เวรประจำวัน ยืนดูแลที่ประตูรับเด็ก เด็กนักเรียนส่วนใหญ่เดินทางมาโรงเรียน โดยรถนักเรียนและรถยนต์ส่วนตัว โดยเส้นทางเดินรถในโรงเรียนเป็นการเดินรถทางเดียว เข้าออกคนละประตู รถที่แล่นเข้ามาเพื่อจอดรับส่งนักเรียนจอด 2 ที่คือ บริเวณหน้าห้องเนอสเซอรี่ ส่วนใหญ่จะจอดส่งนักเรียนเนอสเซอรี่และห้องโถงบริเวณห้องสมุด ส่วนใหญ่จะจอดส่งนักเรียนอนุบาล และเด็กเมื่อมาถึงโรงเรียนจะนำเอกสารกระเป๋าใส่ในช่องเก็บของที่บริเวณห้องอาหาร ที่ช่องเก็บของจะเขียนชื่อของเด็กแต่ละคน เด็กนำการบ้านซึ่งครูแจกหลังจากเข้ากิจกรรมกลุ่มมอนเตสซอรี เป็นแผ่นแบบฝึกหรือเป็นสมุดแบบฝึกมาวางที่ถาดของครูประจำกลุ่มในห้องเรียนมอนเตสซอรี ยกเว้นห้องครูแอน เนื่องจากห้องเรียนอยู่ชั้นสอง จึงให้เด็กส่งที่ห้องอาหาร ถ้าเด็กนำนมมา เด็กจะนำนมมาฝากไว้ที่ครูประจำกลุ่มให้เขียนชื่อ และนำมาให้ดื่มในช่วงเวลากลางวันและเย็น ส่วนในวันจันทร์เด็กอายุ 3-4 ปี จะนำเอาชุดนอนสำหรับนอนกลางวันโรงเรียนมาด้วย ในกระเป๋าของเด็กทุกคน มีสมุดไม้ดัดเล็กใส่ไว้ เพื่อใช้ในการสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครอง ซึ่งมีการเขียนโต้ตอบกันในสมุด ครูประจำกลุ่มจะหยิบออกมาอ่านทุกเช้า เพื่อรับทราบข้อความที่ผู้ปกครองเขียนมา เด็กบางคนนำอาหารเข้ามารับประทานที่โรงเรียน เด็กจะนำอาหารมารับประทานที่โต๊ะอาหาร

เด็กส่วนใหญ่จะวิ่งเล่นที่สนามหญ้าเทียม 2 แห่ง เด็กเล่นเครื่องเล่น
 พลาสติกที่วางตั้งไว้ มีรูปทรงต่างๆ เช่น รูปบ้าน เด็กๆเข้าไปนั่งในบ้านหรือปีนเล่นตงหน้าต่าง
 รูปเรือ เด็กเข้าไปนั่งและโยกเรือให้โคลงเคลงไปมา หรือบางครั้งก็มีเพื่อนมาลากเรือวิ่งไปตามที่
 ต่างๆ ที่เหลือเป็นโครงพลาสติกสำหรับปีนป่าย และไม้สั่น เด็กจะปีนขึ้นไปและสั่นไม้สั่นลงมา
 และขึ้นไปปีนใหม่ เครื่องเล่นชิ้นนี้ครูจะคอยดูไม่ให้มีเด็กปีนขึ้นบริเวณทางลงไม้สั่น เพราะหากเด็ก
 อีกคนสั่นลงมา เด็กอาจได้รับบาดเจ็บ สิ่งที่เด็กผู้ชายอายุ 4-6 ปี เล่นทุกวันคือ การเล่นเป็น
 ไตเรนเจอร์ โดยเล่นเป็นกลุ่ม และใช้มือทำเป็นปืน ยื่นนิ้วชี้และนิ้วโป้งขึ้นและกำนิ้วที่เหลือไว้
 ทุกคนเล่นเป็นไตเรนเจอร์ทั้งหมด เด็กๆจะวิ่งและก้มเพื่อหลบศัตรูตามเครื่องเล่นพลาสติกต่างๆ
 บางคนยื่นกางขา เอาแขนไขว้กัน และขยับไปมา พูดว่า "แปลงร่าง" และกางมือโค้งออกเหมือนใน
 ทิว ส่วนคนที่เล่นเป็นศัตรูเป็นเด็กคนอื่นที่ไม่อยู่ในกลุ่ม ซึ่งอาจจะเดินเล่นอยู่แถวนั้น เด็ก ๆ ที่เป็น
 ไตเรนเจอร์จะวิ่งเข้าไปทำท่าทำยิงเด็กคนนั้นโดยที่ไม่มีการตกลงว่าเป็นผู้ร้าย หากเด็กคนที่ถูกยิงเล่น
 ด้วยก็จะวิ่งไล่เด็ก ๆ ที่เป็นไตเรนเจอร์ และต่อสู้กัน ส่วนเด็กบางคนที่ไม่อยากเล่นด้วยก็จะวิ่งหนี
 หลบเข้าห้อง ส่วนเด็กผู้หญิงจะวิ่งไปมาและปีนป่ายเครื่องเล่นพลาสติก บางคนนำของเล่นที่นำ
 มาจากบ้านมาแบ่งเพื่อนเล่น เช่น สมุดระบายสี หุ่นต่างๆ

เด็กๆเล่นจนถึงเวลา 8.40น. ครูตีกลอง โดยรัวกลองประมาณ
 15 วินาที เพื่อเป็นสัญญาณให้เด็กเข้าห้องเรียน เด็กนักเรียนถูกแบ่งออกเป็น 12 กลุ่ม กลุ่มละ
 ประมาณ 6-8 คน มีการคละอายุกัน ภายในกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะมีการจัดตารางเรียนที่
 แตกต่างกัน ดังนี้

สถาบันวิทย์บริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 ตารางเรียนของในแต่ละวันของโรงเรียนรัตนกร

เวลา	พี่ซึก (ครูทก)	ศิลปะ (ครูชั้น)	วิทยา ศาสตร์ (ครูปอ)	กิจกรรม กลางแจ้ง (ครูชั้น)	วัฒนธรรม- ไทย (ครูชัย)	ห้อง สมุด (ครูจิต)	เกมการ ศึกษา (ครูรส)	ประกอบ อาหาร (ครูนิต)
8.40-9.00	5	10	6	7	8	9	12	11
9.00-9.20	6	8	5	9	7	10	11	12
9.20-9.40	11	9	12	8	10	7	5	6
9.40-10.00	1	12	2	3	4	11	10	9
10.00-10.20	2	11	3	12	9	4	1	10
10.20-10.40	3	4	11	10	12	1	9	2
10.40-11.00	4	6	8	1	3	5	2	7
11.00-11.20	7	3	4	5	1	2	6	8
11.20-11.40	8	1	7	8	2	3	4	5
11.40-12.00	9	2	10	4	5	6	3	1
12.00-12.20	10	7	9	11	6	12	8	3
12.20-12.40	12	5	1	2	11	8	7	4

กิจกรรมมอนเตสซอรี 8.40- 9.40 กลุ่มที่ 1, 2, 3, 4
 9.40-10.40 กลุ่มที่ 5, 6, 7, 8
 10.40-11.40 กลุ่มที่ 9, 10, 11, 12
 การรับประทานอาหารกลางวัน 11.40-12.00 กลุ่มที่ 7, 8, 11, 12
 12.00-12.20 กลุ่มที่ 1, 2, 4, 5
 12.20-12.40 กลุ่มที่ 3, 6, 9, 10

ครูแอนดูแล กลุ่ม 2,8,10 ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการเรียนการสอน
 อย่างมีส่วนร่วมในกลุ่มที่สอง ซึ่งจะมีชั่วโมงการเรียนอุปกรณ์มอนเตสซอรีเวลา 8.40 - 9.40 น.
 มีเด็กนักเรียนทั้งสิ้น 7 คน เป็นเด็กอายุ 3 - 4 ปี 3 คน อายุ 4 - 5 ปี 3 คน และเด็กอายุ 5 - 6 ปี
 1 คน

กิจกรรมมอนเตสซอรี

เมื่อเด็กมาถึงห้องเรียนมอนเตสซอรี ซึ่งมีทั้งสิ้น 4 ห้องเรียน สำหรับกลุ่ม 2 ห้องเรียนมอนเตสซอรีอยู่ข้างบนชั้นสอง เด็กจะนั่งล้อมวงรอครูแอนด์ ครูแอนเดินขึ้นมาเปิดไฟและแอร์ ครูแอนนั่งในวง บอกให้เด็กทำความสะอาด เด็กทุกคนพนมมือ และกล่าวขึ้นพร้อมกันว่า

นักเรียนทำความสะอาด - เด็กพนมมือ

นักเรียนกราบ - เด็กก้มศีรษะลง

สวัสดิ์ค่ะ/ครับคุณครู - เด็กเงยหน้าขึ้น ขณะที่มือยังคงพนมอยู่

Good Morning, Teacher - พนมมือ

เมื่อพูดเสร็จเด็กเอามือลง หลังจากการทักทายกัน ครูพูดคุยกับเด็กๆ ประมาณ 5-10 นาที โดยจะมีการตรวจรายชื่อเด็กที่มาเรียน บางครั้งอาจมีการบอกเตือนให้เด็กนำกระดาษมาส่ง หรือจะเป็นการตักเตือนเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก หรือเป็นการแจ้งข่าวที่เด็กควรทราบ เช่นวันหยุด การจัดงานต่างๆ ที่โรงเรียน จากนั้นครูจะอนุญาตให้เด็กแยกย้ายกันทำอุปกรณ์ 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มประสบการณ์ กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ หรือจะทำแบบฝึกก็ได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น แบบฝึกเตรียมความพร้อม แบบฝึกคณิตศาสตร์ แบบฝึกภาษาไทย และแบบฝึกภาษาอังกฤษ ในช่วงปลายเทอม ผู้จัดการได้มีการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนในช่วงเช้า โดยเมื่อเด็กๆ เข้าห้องเรียนให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้เลย ไม่ต้องมีการมารวมกลุ่มสวัสดิ์กัน เนื่องจากในตอนเช้าชั่วโมงมอนเตสซอรี บางครั้งเด็กยังไม่ถึงโรงเรียน การที่ครูพูดคุยกับเด็กในช่วงแรกของชั่วโมงทำให้เด็กที่มาสายไม่ได้ทราบสิ่งต่างๆ ที่ครูพูดหรือตักเตือน ดังนั้นจึงเลื่อนการพูดคุยและการตักเตือนสิ่งต่างๆ ในช่วงแรกเป็นตอนท้ายชั่วโมงก่อนแจ้งการบ้านให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมช่วงนี้ ในชั่วโมงนี้เด็กบางคนจะเรียนว่ายน้ำก่อนและกลับมาที่ห้องเรียนเวลา 9.00 น. แต่ในช่วงหลังของเทอมครูที่สอนเกมการศึกษาได้ลาออกไป ผู้จัดการจึงเปลี่ยนให้เด็กเรียนว่ายน้ำในช่วงกิจกรรมเกมการศึกษาแทน เมื่อใกล้เวลา 9.40 น. ครูเดินไปปิดไฟ เพื่อแสดงสัญญาณหมดเวลา เด็กๆ จะเก็บอุปกรณ์อย่างเรียบร้อย และมานั่งรวมกันเป็นวงกลม ครูแจ้งการบ้านให้เด็กคนละ 2-3 แผ่น ซึ่งเป็นแบบฝึกเตรียมความพร้อม คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เด็กพับให้เป็นแผ่นเล็กๆ เพื่อนำไปใส่ในกระเป๋านักเรียน ซึ่งบางครั้งครูให้เด็กทำแบบฝึกซ้ำกับที่ทำในห้องเรียน เพื่อให้เด็กได้ทบทวน จากนั้นครูบอกให้เด็กทำความสะอาด เด็กพนมมือและพูดพร้อมกันว่า

นักเรียนทำความเคารพ - เด็กพนมมือ

นักเรียนกราบ - เด็กก้มศีรษะลง

ขอบคุณค่ะ/ครับคุณครู - เด็กเงยหน้าขึ้น ขณะที่มือยังคงพนมอยู่

Thank you, Teacher - พนมมือ

เมื่อกล่าวเสร็จ เด็กๆเอามือลง แล้วเดินลงไปข้างล่าง ครูจะเดินลงไปดูแลการเก็บการบ้านของเด็กใส่กระเป่า ครูเตือนเด็กตอนลงบันไดว่า ให้จับราวบันไดขณะที่ลง เด็กเดินเรียงแถว จับราวบันไดเดินลง สวมรองเท้า และเอาการบ้านไปใส่ในกระเป่าที่ชั้นวางกระเป่า จากนั้นก็เดินข้ามสนามหญ้าเทียมไปยังห้องเรียนอีกฝั่งหนึ่งและถอดรองเท้า ถีรองเท้าเดินไปที่ห้องวิทยาศาสตร์ ซึ่งอยู่หน้าห้องเรียนเนอสทอรี่

จากการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนมอนเตสซอรี เมื่อเด็กเริ่มทำอุปกรณ์มอนเตสซอรี เด็กเดินไปหยิบเสื้อมาปูบนพื้นที่ว่างในห้อง โดยทั่วไปเด็กจะปูเสื้อเพียง 1 ผืน แต่หากอุปกรณ์ชิ้นไหนต้องใช้พื้นที่ในการทำมากขึ้น เด็กจะหยิบเสื้อมาปู 2 ผืน แต่หากเด็กต้องการทำแบบฝึก เด็กจะเดินไปบอกครู ครูเป็นผู้จัดแบบฝึกสำหรับเด็กแต่ละคนในแต่ละวันไว้ ครูจะให้เด็กนั่งทำแบบฝึกบนโต๊ะที่จัดไว้ให้ มีทั้งสิ้น 2 โต๊ะ ครูหยิบแผ่นแบบฝึกมาให้เด็ก อ่านคำสั่งและอธิบายวิธีการทำให้เด็กฟัง และคอยดูเด็กทำข้อแรก หากเด็กทำได้ถูกต้อง ครูจะปล่อยให้เด็กทำด้วยตนเอง เมื่อเด็กทำเสร็จ เด็กจะนำไปใส่ที่ตะกร้าส่งงาน และภายในห้องเรียนนี้ได้จัดมุมพิเศษขึ้น ซึ่งเป็นมุมอ่านหนังสือ ผู้จัดการเป็นผู้แนะนำให้จัด ครูแอนจึงได้จัดมุมหนังสือนี้ หนังสือที่นำมาจัด เป็นหนังสือจากห้องสมุดบางส่วน เช่น หนังสือนิทาน รูปภาพต่างๆ ในมุมหนังสือ ครูจะจัดที่ ที่เด็กสามารถนั่งอ่านกับเพื่อน หรือนั่งที่โต๊ะอ่าน เด็กๆจะเข้าไปนั่งดูหนังสือเปิดภาพที่มุมนี้

เด็กในห้องที่อายุ 3-4 ปี ซึ่งในกลุ่มที่ 2 เป็นเด็กผู้หญิงทั้งหมด มักจะเล่นกิจกรรมกลุ่มประสบการณ์ชีวิตเป็นส่วนใหญ่ โดยเล่นอุปกรณ์เกือบทุกชิ้นที่วางอยู่บนชั้น จากการพูดคุยกับครูแอน ครูได้บอกว่า เมื่อเด็กอายุ 3-4 ปี เลื่อนจากชั้นเนอสทอรี่มาอยู่ที่ชั้นอนุบาล จะสามารถเล่นอุปกรณ์บางชิ้นในกลุ่มนี้ได้เนื่องจากเด็กเคยเล่นตั้งแต่ชั้นเนอสทอรี่ ดังนั้นเมื่อเปิดเทอมใหม่ เด็กจะเดินเข้าไปหยิบอุปกรณ์มาทำได้เลย เช่น กิจกรรมการหนีบลูกบิด เด็กเดินไปหยิบเสื้อมาปูในที่ที่ตนต้องการ โดยเด็กปูเสื้ออย่างเรียบร้อย ค่อยๆคลี่มุมที่ทับกันอยู่ของเสื้อให้กางออกมา จากนั้นจึงเดินไปหยิบตะกร้าอุปกรณ์ เด็กเดินไปที่ชั้นและใช้สองมือจับที่ขอบตะกร้าสองข้าง จากนั้นจึงยกตะกร้า เดินถือมานั่งที่โต๊ะ เด็กหยิบอุปกรณ์ออกจากตะกร้า ซึ่งได้แก่ แผ่นรองสนุ่ด้วยใส่ลูกบิด และที่หนีบขนาดเล็ก เด็กหยิบที่หนีบมาหนีบลูกบิดในด้วย ลูกบิดที่อยู่ในด้วย จะมี

พื้นผิวไม่เรียบ ทำให้เด็กสามารถหนีบขึ้นได้ง่าย เด็กค่อยๆ เรียงลูกบิดที่หนีบมาวาง ให้เต็มมุมของแผ่นรองสนุ ในช่วงแรกๆ เด็กสามารถหนีบมาวางได้โดยที่ลูกบิดที่วางอยู่ก่อนไม่เคลื่อนตกลงพื้น แต่เมื่อลูกบิดเริ่มวางเกือบเต็ม และเด็กทำลูกบิดเม็ดที่วางอยู่หล่นเยอะขึ้น เด็กจะยังทำซ้ำต่อไป ลูกบิดยังคงตกเรื่อยๆ เด็กทำซ้ำต่อไป 4-5 ครั้ง จากนั้นเด็กก็วางที่หนีบลูกบิด และใช้นิ้วชี้และนิ้วโป้งหนีบลูกบิดแทน ลูกบิดที่วางอยู่ก่อน จึงเคลื่อนตกพื้นน้อยลง หากมีลูกบิดตก เด็กใช้นิ้วชี้ประคองลูกบิดและเลื่อนลูกบิดให้มาอยู่ตรงมุม จนเด็กสามารถวางลูกบิด บนมุมแผ่นรองสนุครบทุกมุม จึงเทลูกบิดใส่ถ้วย แล้วเก็บอุปกรณ์ในตะกร้าตามเดิม ก่อนที่ เด็กจะยกตะกร้าเดินไปเก็บที่ชั้น แล้วจึงเดินไปหนีบอุปกรณ์ชิ้นใหม่มาทำต่อ

ส่วนอุปกรณ์บางชิ้นที่เด็กยังทำไม่ได้และอยากจะทำ เด็กจะเดินไปบอกครูว่า "จะทำอันนี้" ถ้าเป็นอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความสามารถของเด็กครูจะเดินไปที่ชั้นและหนีบอุปกรณ์ชิ้นนั้นมาสาธิตให้เด็กดู โดยให้เด็กนั่งดูทางด้านซ้ายมือของครู เพื่อให้เด็กสามารถมองเห็นได้ตึกว่า เนื่องจากครูสาธิตด้วยมือขวา เมื่อสาธิตเสร็จครูจะเก็บอุปกรณ์ทุกชิ้นใส่ตะกร้าและนำไปเก็บที่ชั้นตามเดิม จากนั้นเด็กจึงเดินเข้าไปหนีบและทำตามที่ครูสาธิต ซึ่งเด็กสามารถเลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหวดังกล่าวของครูได้อย่างถูกต้อง ในช่วงอายุนี้ เด็กจะเล่นอุปกรณ์คณิตศาสตร์เกี่ยวกับจำนวนและตัวเลขเป็นอันดับรองลงมา ซึ่งอุปกรณ์ชนิดนี้จะให้เด็กวางตัวเลขตั้งแต่ 0 - 9 ในช่องที่กำหนดไว้ให้ถูกต้อง โดยลักษณะตัวเลขมีหลายลักษณะ เช่น นูนหนา หรือเป็นแผ่นบาง เป็นต้น อุปกรณ์เหล่านี้เด็กสามารถแก้ไขได้เองหากผิดพลาด เพราะถ้าเด็กใส่ช่องที่ถูกต้องตัวอักษรจึงจะสามารถใส่ช่องได้พอดี ในช่วงปลายเทอมจะพบว่าเด็กในวัยนี้ บางครั้งเด็กจะทดลองเล่นอุปกรณ์ในลักษณะที่แตกต่างไปจากการสาธิตอุปกรณ์ หลังจากที่เด็กทำตามขั้นตอนที่ครูสาธิต เช่น การนำห่วงจำนวน กลิ้งที่พื้น การนำชิ้นส่วนต่างๆ มาวางซ้อนกันจนสูง บางครั้งก็นำมาวางเรียงแผ่นที่เสื่อจนเต็ม

ส่วนเด็กอายุ 5-6 ปี ซึ่งในกลุ่มเป็นเด็กผู้ชาย 3 คน มักจะเล่นอุปกรณ์ในกลุ่มประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มประสาทสัมผัสเป็นส่วนใหญ่ และพบว่าเด็กวัยนี้ มีวิธีการเล่นอุปกรณ์ที่แตกต่างไปจากวิธีที่ครูสาธิตให้ดูมากขึ้น และบางครั้งก็ใช้เวลาในการเล่นอุปกรณ์เหล่านั้นเป็นเวลานาน ยกตัวอย่างเช่น หลังจากที่เด็กต่อหอคอยสี่มุมเสร็จตามขั้นตอนแล้ว เด็กจะนำชิ้นส่วนลูกบาศก์ แต่ละชิ้นมาวางเรียงกันโดยที่บางชิ้น พยายามจะไม่วางให้พื้นผิวของชิ้นส่วนสัมผัสกับเสื่อ แต่ให้มุมเพียงด้านเดียวสัมผัสกับเสื่อเท่านั้น ซึ่งขณะที่ลองทำหลายครั้งที่ชิ้นส่วนนั้นล้มหรือพลิกด้านไป เด็กจะพยายามลองทำซ้ำแล้วซ้ำอีก ลองหาวิธีการต่างๆ ที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การนำชิ้นส่วนอีกอันมาวางรองซ้อนเพื่อค้ำไม่ให้ล้ม การเขยิบมุมที่แตะพื้นบนพื้นผิวเสื่อที่ขรุขระ เพื่อให้ผิวเสื่อช่วยยันชิ้นส่วนให้ตั้งตามต้องการ เด็กทำงานนี้อยู่เกือบ 30 นาที เมื่อสามารถวางชิ้นส่วนตามที่ต้องการได้ เด็กจะนั่งมองผลงาน และใช้นิ้วลูบบนพื้นผิวของชิ้นส่วน

ที่วาง ก่อนจะเก็บเข้าที่ หรือในอุปกรณ์เทแห้ง ซึ่งจะใช้แก้วน้ำทำด้วยไม้ 2 ใบ ภายในแก้วใบแรก บรรจุเม็ดพลาสติกหลายสี เพื่อให้เด็กเทเม็ดพลาสติกกลับไปมาระหว่างแก้ว 2 ใบ หลังจากที่เด็กเล่นตามขั้นตอนนี้พบว่า เด็กจะเทเม็ดพลาสติกหลากสีออกมา และหยิบเม็ดพลาสติกที่มีสีเหมือนกันมาวางใกล้กันเป็นกลุ่มสี จากนั้นจึงใช้นิ้วโป้งและนิ้วชี้หยิบเม็ดพลาสติกที่ละเม็ดวางเรียงเป็นรูปร่างต่างๆ หรือในขณะที่เล่นอุปกรณ์ไม้หนีบผ้า ซึ่งจะต้องหนีบตามแถบสีบนขอบตะกร้า 3 สี เมื่อเด็กเล่นเสร็จ เด็กก็นำไม้หนีบผ้ามาหนีบต่อกันยาว บางทีเด็กจะเปลี่ยนนำมาสองหนีบในทิศทางต่างๆ เช่นหนีบที่ปากไม้หนีบผ้า หรือหนีบที่ปลายขาที่หนีบพอดีในช่วงที่เด็กกำลังเล่นมีแสงส่องเข้ามาที่พื้นเป็นวงสามวง เด็กจึงนำไม้หนีบมาวางที่วงของแสงโดยแบ่งกลุ่มตามสี และเอาไม้หนีบสีต่างๆ ส่องกับแดด เป็นต้น

ส่วนเด็กอายุ 6-7 ปี ซึ่งในกลุ่มนี้จะมีเพียงเด็กชาย 1 คน ซึ่งสามารถเล่นได้ทุกกลุ่มกิจกรรม กิจกรรมส่วนใหญ่ที่เด็กเล่น จะเป็นกิจกรรมกลุ่มประสบการณ์ชีวิต รองลงมาได้แก่ อุปกรณ์กลุ่มประสาทสัมผัส ส่วนอุปกรณ์กลุ่มวิชาการ ครูแอนมักจะสาธิต อุปกรณ์กลุ่มวิชาการให้เด็กคนนี้ 1 สัปดาห์ประมาณ 2-3 ชิ้น ซึ่งหลังจากที่สาธิตพบว่าเด็กคนนี้จะหยิบอุปกรณ์บางชิ้นมาเล่นในสัปดาห์ต่อมา ในขณะที่ทำอุปกรณ์ ครูแอนจะแนะนำให้เด็กเล่นอุปกรณ์ที่เคยสอนไปแล้ว แต่เด็กไม่ค่อยหยิบมาเล่น ซึ่งได้แก่ ลูกบิดการคูณ ที่เพิ่มค่าที่ละ 2,3,4 ในการทำอุปกรณ์ต่างๆพบว่าเด็กคนนี้ทดลองทำ หรือดัดแปลงวิธีการเล่นนอกเหนือไปจากที่ครูสาธิต น้อยกว่าเด็กอายุ 5-6 ปี ส่วนใหญ่ลักษณะของการเล่นอุปกรณ์ที่พบของเด็กคนนี้ จะเป็นการทำงานตามขั้นตอนต่างๆจนเสร็จ แล้วเก็บเข้าที่

อุปกรณ์ที่เด็กคนนี้ชื่นชอบมาก ได้แก่ Montessori Farm เด็กจะหยิบมาเล่นทุกวัน และใช้เวลาในการเล่น 20-25 นาที อุปกรณ์ชิ้นนี้มีชิ้นส่วนที่ทำด้วยไม้เป็นรูปร่างต่างๆ ได้แก่ แผ่นไม้ที่จะต่อเป็นโรงเลี้ยงสัตว์ สัตว์ต่างๆ เช่น ไก่ เป็ด ม้า แพะ วัว รั้วไม้ รางอาหาร สระน้ำ บ่อน้ำ คน ต้นไม้ เป็นต้น อุปกรณ์ชิ้นนี้เปิดโอกาสให้เด็ก สร้างและออกแบบการวางในรูปแบบใดๆก็ได้ เด็กคนนี้จะเล่นจัดอุปกรณ์ชิ้นนี้ไม่ซ้ำกันในแต่ละวัน เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งพบการเปลี่ยนแปลงในการสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันในแต่ละวันที่เล่น เช่น ในช่วงแรกจะพบการต่อโรงเลี้ยงสัตว์ตามรูปแบบที่ถูกต้องมีการทำคอกกันรอบมีสัตว์อยู่ภายในคอก ต่อมาเด็กไม่ต่อโรงเลี้ยงสัตว์แบบเดิมมีการเปลี่ยนโดยจัดเรียงในรูปแบบใหม่ บางครั้งต่อคอกบนโรงเลี้ยงสัตว์และนำสัตว์ไปวางที่ด้านบน เอาไม้ทางเดินวางทาบเป็นบันไดลงมา หรือวางส่วนประกอบทั้งหมดเรียงกับพื้นเป็นพื้นที่ฟาร์ม จากนั้นจึงนำสัตว์ไปวางบนพื้นที่เหล่านั้น บางครั้งเป็นการนำชิ้นส่วนที่มีอยู่มาต่อเป็นรูปแบบใหม่ แต่ปรากฏว่าเมื่อวางไปได้สักพักก็ล้ม เด็กก็นั่งคิดและแก้ปัญหาซ้ำแล้วซ้ำอีกโดย

การจับวางใหม่ บางครั้งใช้ไม้อีกแผ่นวางด้านบนเพื่อให้แผ่นที่ตั้งยึดกับพื้น เอาชิ้นส่วนรูปร่าง
แปลกมาค้ำยัน บางครั้งนำตะกร้ามาวางช่วยเพื่อให้ชิ้นส่วนที่ต้องการให้ตั้งพิงอยู่ได้ ช่วงแรกจะ
สร้างอยู่เพียงข้างใดข้างหนึ่งของเสื่อ

ต่อมาเด็กเปลี่ยนลักษณะการสร้างโดยเหมือนกับว่าสมมติให้เสื่อทั้ง
ผืนเป็นพื้นที่ของฟาร์ม โดยต่อ โรงเลี้ยงสัตว์ไว้ข้างหนึ่งและอีกข้างหนึ่งเป็นรั้วมีสัตว์ถูกวางโดยแบ่ง
ตามชนิดของสัตว์ เมื่อต่อเสร็จแล้ว ก็ออกมานั่งดูนอกเสื่อ บางวันเด็กต่อโดยไม่ยึดกับลักษณะของ
ของชิ้นนั้น เช่น รั้วที่ใช้วางตั้งกันสัตว์มาโดยตลอดก็ถูกวาง แนวนอนและใช้ทางเดินสี่เหลี่ยมวาง
ด้านบน เด็กบอกว่า "นี่เป็นรถ" ตอนแรกสร้างรถคันเดียวเคลื่อนที่ไปรอบๆฟาร์ม ต่อมามีการสร้าง
รถหลายคันต่อกัน บอกว่า "นี่เป็นขบวนพาเหรด" มีสัตว์ต่างๆอยู่บนรถเป็นแถวยาว นอกจากนั้น
อุปกรณ์ชิ้นนี้ยังเป็นที่ยื่นชอบของเด็กผู้ชายอายุ 5-6 ปีด้วย เด็กจะนำมาเล่น หากอุปกรณ์นี้ถูกวาง
อยู่บนชั้นในการจัดชิ้นส่วนต่างๆตามความคิดของตนเอง

ในห้องเรียนมอนเตสซอรี ครูให้อิสระแก่เด็กในการเลือกทำอุปกรณ์
ต่างๆมาก ครูเป็นผู้คอยสังเกตและจดบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียนอย่างเงียบๆ ครูจะเข้าไปช่วย
เหลือเด็กในบางครั้งถ้าเด็กต้องการ บรรยากาศในห้องเรียนจะเงียบสงบมาก เด็กแต่ละคนต่างมี
ความตั้งใจทำงานที่ตนหยิบมาทำจนเสร็จนำแล้วนำไปวางเก็บที่เดิม แล้วจึงทำอุปกรณ์ชิ้นใหม่ต่อ
ไป แม้ว่าเด็กจะได้เข้าห้องมอนเตสซอรีทุกวัน เด็กก็ยังชอบที่จะหยิบอุปกรณ์ที่เคยทำแล้วมาทำซ้ำ
อีกทุกวันเป็นเวลานาน บางครั้งเด็กนั่งมองการทำงานของเพื่อนและพี่ๆ และเข้าไปขอครูทำ
อุปกรณ์ชิ้นนั้น หากเป็นอุปกรณ์ที่เด็กสามารถทำได้ ครูก็จะสาธิตให้เด็กดู ซึ่งทำให้เห็นว่า การที่
เด็กได้สังเกตการทำงานของผู้อื่น ทำให้เด็กเกิดแรงกระตุ้นอยากทำงานในชิ้นที่ตนไม่เคยทำ

สิ่งที่น่าสนใจที่พบในห้องเรียนมอนเตสซอรีคือ เด็กที่ไม่สามารถ
นั่งเรียนในกิจกรรมกลุ่มได้นาน มักจะมีเรื่องทะเลาะกับเพื่อน หรือสนใจไปทางอื่นได้ง่าย หรือเด็ก
บางคนที่ชอบตะโกนเสียงดังและเล่นต่อสู้อย่างสนุกสนานเป็นประจำ แต่เมื่อได้เข้ามาในห้องเรียน
มอนเตสซอรี ปรากฏว่า เด็กเหล่านี้จะสงบมาก สามารถเดินอย่างเงียบๆเพื่อหยิบอุปกรณ์ไปทำ
และในขณะที่ทำก็ทำอย่างตั้งใจ ไม่พูดคุยกัน นั่งทำได้นาน และทำงานเสร็จ แล้วจึงเปลี่ยนไปทำ
อุปกรณ์ชิ้นอื่น

บรรยากาศในห้องเต็มไปด้วยความเงียบสงบและเป็นระเบียบเป็น
อย่างมาก ในระหว่างการทำอุปกรณ์ บางครั้งเด็กก็จะทำบางสิ่งบางอย่างผิดพลาด โดยเฉพาะใน
เด็กเล็ก เช่น ทำเม็ตสาคูตกกระจายตามพื้น หรือน้ำที่ใช้หกเลอะเทอะ แต่เด็กที่ทำจะรู้ว่า
แก้ปัญหาได้อย่างไร เช่นหากเม็ตสาคูตกกระจายอยู่ เด็กจะเดินไปหยิบไม้กวาดและที่โกยผงอัน
เล็ก จากตะกร้าอุปกรณ์การกวาด ในชั้น มากกวาดเม็ตสาคูเหล่านั้นใส่ถ้วยตามเดิม บางครั้งเด็กโต

จะเข้าไปช่วยเด็กเล็กเก็บ ขณะที่น้องใช้ไม้กวาดกวาด พี่จะใช้ผ้ามือกวาดให้เม็ดสาตามารวมกันและให้ปลายนิ้วหยิบใส่ถ้วย หรือเพื่อนวัยเดียวกันจะใช้ปลายนิ้วหยิบเม็ดสาทุกทีละเม็ด ทุกคนช่วยกันเก็บได้เรียบร้อย หรือถ้าน้ำหนักก็จะใช้ผ้าเช็ดที่จัดไว้ให้ เช็ดจนแห้ง

ในระหว่างที่ทำกิจกรรมต่างๆในห้องเรียนมอนเตสซอรีนี้ หากเด็กคนใดต้องการรับประทานอาหารว่าง ก็จะเก็บอุปกรณ์ที่ตนเองเล่นอยู่ให้เรียบร้อยแล้วจึงเดินออกไปทานอาหารว่างหน้าห้อง ซึ่งมีจัดชั้นวางอาหารว่าง เครื่องดื่ม งานและแก้วน้ำ โต๊ะและเก้าอี้ 2 ตัว เด็กจะออกไปทานอาหารว่างได้ครั้งละ 2 คนเท่านั้นหากมีเพื่อนนั่งทานอยู่ 2 คนแล้ว เด็กจะต้องรอจนกว่าเพื่อนคนใดคนหนึ่งทานเสร็จจึงออกไป เด็กจะหยิบงานใส่อาหารว่าง และยกโต๊ะอาหารว่าง ซึ่งเป็นขนมปังสอดไส้ หมุนเปิดฝาออก การหยิบขนมปังออกมาจะหยิบกี่ชิ้นก็ได้ตามความพอใจไม่จำกัดจำนวน แต่ต้องรับประทานให้หมด แล้วเก็บโภชนาที่เดิม จากนั้นก็หยิบแก้วน้ำและยกเหยือกนมเทใส่ถ้วย แล้วจึงเก็บเหยือกนมที่เดิม และนั่งรับประทานจนเสร็จ นำงานอาหารว่างเก็บไว้ที่เดิมและนำแก้วน้ำไปล้างในห้องน้ำแล้วนำกลับมาคว่ำที่เดิม หากเด็กรินนมหก จะมีฟองน้ำให้เด็กหยิบไปซับนมที่หก บางครั้งเด็กอายุ 3-4 ปี สองคนชวนกันออกไปทานอาหารว่าง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยคนหนึ่งหยิบอาหารว่างใส่จานให้ตนเองและให้เพื่อน ถามเพื่อนว่าจะเอากี่ชิ้น อีกคนเป็นคนรินนมให้ตนเองและเพื่อน นั่งทานอาหารว่างด้วยกัน เมื่อทานเสร็จก็จัดเก็บงานและล้างแก้วอย่างเรียบร้อย บางครั้งถ้าเด็กโตเห็นเด็กเล็กยกเหยือกนมลำบากจะบอกกับน้องว่า "เดี๋ยวพี่ยกให้" สิ่งเหล่านี้สามารถพบเห็นเป็นเหตุการณ์ทั่วไปในห้องเรียนมอนเตสซอรี

การจัดจำนวนเด็กต่อห้องเรียนให้เหลือเพียง 6-8 คน ทำให้การสอนแบบมอนเตสซอรีมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากครูสามารถดูแล ช่วยเหลือ สังเกต และวางแผนการสอนให้แก่เด็กได้เป็นรายบุคคล ครูมีความใกล้ชิดกับเด็กมาก และการที่เด็กได้ทำอุปกรณ์มอนเตสซอรีต่างๆ ซึ่ง Montessori สร้างขึ้น จากการสังเกตอย่างเป็นระบบ ทำให้อุปกรณ์เหล่านี้สามารถตอบสนองความต้องการภายในของเด็กอย่างแท้จริง เด็กมีความสุขที่จะนั่งทำอุปกรณ์มอนเตสซอรีซ้ำๆกันทุกวัน ประกอบกับการที่เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมตามความสนใจ จากปัจจัยเหล่านี้ จะช่วยทำให้เด็กสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นยังทำให้จิตภายในตัวเด็กมีอิสระ ส่งผลต่อการเติบโตและพัฒนาภายในตัวของเด็กแต่ละคน

กิจกรรมกลุ่ม

เป็นกิจกรรมที่จัดแยกออกมาจากกิจกรรมในห้องเรียนมอนเตสซอรี ลักษณะการสอนก็จะเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยมีครูเป็นผู้ให้ความรู้และข้อมูลต่างๆตามที่ครูได้วางแผนไว้ ซึ่งจะมีทั้งการสอนแบบบรรยาย การถามตอบ สาธิต ให้เด็กได้ทดลองปฏิบัติ และในบางกิจกรรมยังได้นำการสอนแบบมอนเตสซอรีเข้าไปประกอบการสอนด้วย คือ มีการจัดชั้น อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาตามกิจกรรมนั้นวางอยู่ในระดับที่เด็กสามารถหยิบได้ และครูจะจัดเวลาให้เด็กสามารถเลือกหยิบอุปกรณ์เหล่านั้นมาเล่นได้ตามความสนใจ แต่จะไม่มีรูปแบบการทำงานที่เคร่งครัดเหมือนกับห้องเรียนมอนเตสซอรี เด็กสามารถหยิบและนำมาเล่นกับเพื่อนหลายคนได้ และสามารถเล่นของเล่นที่เพื่อนเล่นอยู่ได้ ตลอดจนนำของเล่นที่ตนเองไปรวมเล่นกับเพื่อนได้

วิทยาศาสตร์

ครูที่ดูแลห้องนี้ คือ ครูปอ ครูปอทำงานที่โรงเรียนนี้มาเกือบ 8 ปี เป็นครูที่มีประสบการณ์การทำงานที่ โรงเรียนเอกชนที่อื่นมาก่อน ครูจะนั่งรอเด็กที่ห้อง เด็กมาถึงวางรองเท้าเรียงที่หน้าห้องวิทยาศาสตร์ เมื่อเด็กมาครบ ครูบอกให้นักเรียนทำความสะอาด เช่นเดียวกับกิจกรรมมอนเตสซอรี และเรียกชื่อเด็กให้เด็กยกมือ เพื่อตรวจรายชื่อเด็กเข้าเรียนในห้องเรียน จากนั้นครูจะพูดคุยกับเด็ก ในหัวข้อต่างๆ ที่วางแผนไว้ในวันนั้น เช่น สอนเรื่องสัตว์ ก็มีหัวข้อย่อยในแต่ละวันว่า เช่น เรื่องสัตว์บก สัตว์น้ำ ครูนำอุปกรณ์ต่างๆที่ตั้งอยู่ในห้องมาประกอบการสอน เช่น ตัวอย่างจำลอง หุ่น ภาพ และหนังสือสารานุกรมเด็ก บางครั้งเป็นการสอนที่ปรับเปลี่ยนตามเหตุการณ์ในวันนั้น เช่น ผู้ปกครองนำไปสเตรอร์เรื่องยุงมาให้ ครูจะสอนเรื่องยุง หรือผู้ปกครองนำฟอสซิลโบราณมาให้ดู จะสอนเรื่องฟอสซิล ในระหว่างการเรียนการสอน ครูถามคำถามและให้นักเรียนตอบ ครูจะเรียกให้เด็กเล็กตอบที่หลังเด็กโต เพื่อให้ทราบคำตอบและตอบออกมาได้ จากการเลียนแบบคำตอบของเด็กที่โตกว่า ครูพยายามเรียกให้เด็กทุกคนตอบ เนื่องจากเด็กในกลุ่มหนึ่งจะมีการคละอายุ ดังนั้น บางครั้งครูจะจัดกิจกรรมสำหรับเด็กแต่ละช่วงอายุ เช่น สอนเรื่อง เครื่องบินสำหรับเด็กเล็กก็จะให้เด็กเล็กถาม-ตอบ ส่วนเด็กที่โตจะสอนพับกระดาษเป็นรูปเครื่องบิน และหากเด็กเล็กอยากได้บ้าง ครูก็จะพับให้ ในการสอนบางครั้งจะเปิดโอกาสให้เด็กศึกษาด้วยตนเอง เด็กสามารถเลือกการเล่นเกม เล่นของเล่นภายในห้อง หรือจะเปิดหนังสือต่างๆ เพื่อดูภาพและอ่านคำได้ ครูจะเตือนเด็กก่อนการเล่นว่า เขาของมาจากที่ไหนให้เก็บไว้ที่นั่นทุกครั้ง และบ่อยครั้งครูจะพูดภาษาอังกฤษง่าย ๆ กับเด็ก เช่น การถามว่าชื่ออะไร สบายดีไหม

หรือสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน เนื่องจากครูไม่เคยสอนภาษาอังกฤษมาก่อน เมื่อใกล้เวลา 10.00 น. ครูบอกให้เด็กเก็บของเล่น และมานั่งเป็นวงกลมเพื่อให้เด็กทำความเคารพ และเด็กก็เดินออกไปจากห้องเรียน ถูกรองเท้าและสวมรองเท้า เพื่อข้ามสนามหญ้าเทียม ไปเรียน กิจกรรมพืชผักสวนครัว

กิจกรรมพืชผัก

ครูที่ดูแลกิจกรรมนี้คือครูทุก ซึ่งจะแบ่งออกเป็น ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในส่วนที่เป็นภาคทฤษฎีสอนก่อนที่เด็กจะลงมือทำงานในภาคปฏิบัติ โดยเป็นการสอนในเรื่องใหม่ที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้ เช่น การย้ายต้นกล้า คุณสมบัติพืชที่ต้องการปลูก การปลูกพืชชนิดใหม่ทุกครั้ง การเตรียมดินปลูกพืช การกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น พืชส่วนใหญ่ที่นำมาปลูกจะเป็นพืชผักสวนครัว ได้แก่ ผักคะน้า แตงกวา ผักบุ้ง ผักชี พักทอง ถั่วฝักยาว พริก ฯลฯ ครูให้เด็กนั่งที่โต๊ะที่จัดไว้ข้างๆกิจกรรมศิลปะ โดยเด็กจะทำความเคารพครู และครูจะตรวจรายชื่อเด็ก จากนั้นจึงสอนตามหัวข้อที่ต้องการ ในการสอนครูเป็นผู้บรรยายเนื้อความรู้ส่วนใหญ่ และมีการถามคำถามเด็กในตอนแรกก่อนบรรยาย ว่าเด็กรู้เรื่องหัวข้อที่จะสอนหรือไม่ และถามหลังจากบรรยายแล้วเพื่อดูว่าเด็กเข้าใจเรื่องที่สอนหรือไม่ และครูจะเป็นผู้สรุปสิ่งที่เรียนอีกครั้ง หากเป็นภาคปฏิบัติ ต้องออกไปสนาม ครูไม่ได้ให้เด็กทำความเคารพ เด็กจะเปลี่ยนรองเท้าจากรองเท้านักเรียนเป็นรองเท้าบูทยาง ซึ่งจัดไว้ให้ในชั้นรองเท้า และให้เด็กวางรองเท้านักเรียนบนชั้นวางรองเท้าให้เรียบร้อย และสวมหมวกสนามกันแดด จากนั้นครูพาเด็กเดินไปที่แปลงเกษตร ซึ่งเป็นเนินดินอยู่ตรงข้ามสนามเด็กเล่น ครูให้เด็กไปหยิบอุปกรณ์คนละ 1 ชิ้น ได้แก่ จอบ เสียม ที่ดักดิน ช้อน ปลูก บัวรดน้ำ ซึ่งจอบ เสียม เป็นอุปกรณ์เลียนแบบของจริง ทำด้วยพลาสติก เพื่อให้ใช้ในการทำงาน เช่น ขุดเตรียมดินปลูกต้นไม้ ขุดหลุม ปลูกต้นไม้ รดน้ำต้นไม้หรือล้างอุปกรณ์ ซึ่งเด็กจะทำงานต่างๆ พร้อมไปกับครู หรือบางคนจะนั่งเล่นตรงฝืนทรายข้างแปลงก็ได้ ครูจะเป็นผู้บอก ว่าวันนี้เด็กทำอะไรได้บ้าง ส่วนใหญ่เด็กกลุ่มนี้ ในช่วงแรกก็จะทำงานกับครูประมาณ 10-15 นาที จากนั้นจะออกมาดักหรือขุดทรายข้างแปลงเกษตรเล่นมากกว่าเพราะขุดหรือดักได้ง่ายกว่าดิน ครูจะชักชวนเด็กให้มาช่วยขุดดินในแปลงโดยครูจะช่วยออกแรงขุดดินที่แข็งให้แตกก่อนแล้วจึงให้นักเรียนช่วยกันขุดดินให้แตกละเอียดอีกครั้ง ซึ่งเด็กจะชอบเพราะดินไม่เกาะตัวแข็งเกินไป บางครั้งครูก็จะนำบัวรดน้ำไปดักน้ำตั้งเตรียมไว้ สำหรับเด็กบางคนที่ยากรดน้ำต้นไม้ และเมื่อน้ำที่บัวรดน้ำหมด เด็กๆสามารถเดินไปเปิดก๊อกเติมน้ำได้เอง ครูจะช่วยบอกนักเรียนว่าสามารถรดน้ำที่ใดได้บ้าง เมื่อหมดเวลาเด็กจะนำอุปกรณ์ไปล้างที่ถังน้ำที่ครูตักมาให้ และนำไปเก็บที่กล่อง

กิจกรรมทำอาหาร

ครูที่ดูแลกิจกรรมนี้คือ ครูนัด โดยจัดโต๊ะเป็นกลุ่มมีที่นั่งประมาณ 7 คน จะตั้งอยู่ตรงทางเดินผ่านไปห้องวิทยาศาสตร์ ภายใน 1 สัปดาห์แบ่งการสอนออกเป็น 5 ขั้นตอน โดยผู้จัดการเป็นผู้แนะนำขั้นตอนการสอน ดังนี้

วันที่ 1 สอนทฤษฎี เกี่ยวกับลักษณะของสิ่งที่จะนำมาปรุงอาหาร หรือ รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีทำอาหาร โดยส่วนใหญ่จะทำเป็น แผนภูมิ กระดาษแข็ง ซึ่งจะเขียนบอกถึง อุปกรณ์ เครื่องปรุง และวิธีทำ ครูที่มีหน้าที่ทำสื่อ เป็นผู้ช่วยเขียนให้ ครูจะพูดคุย เล่าขั้นตอนในการทำอาหารชนิดดังกล่าวต่อไปให้เด็กฟังตามรายละเอียดในแผนภูมิ จากนั้นครูจึงแจกกระดาษให้เด็ก สำหรับเด็กโตจะให้เขียนตัวหนังสือตามแผนภูมิ ซึ่งบางคนก็สามารถเขียนได้ครบ บางคนเขียนได้เป็นตัวๆ ส่วนเด็กเล็ก ครูให้วาดรูปอาหารที่จะทำ บางคนวาดไม่ได้ ครูจะช่วยวาดให้และให้เด็กระบายสี และครูจะเก็บรวบรวมผลงานที่เด็กทำและคืนให้ในช่วงปลายเดือน

วันที่ 2 ลงมือทำอาหารตามแผนภูมิ ครูจะเป็นผู้เตรียมอุปกรณ์ทั้งหมด มาวางที่โต๊ะ เมื่อเด็กมาถึงครูก็จะมอบหมายหน้าที่ให้เด็กทุกคนในการเตรียมทำ ซึ่งการมอบหมายหน้าที่นี้ ครูจะพิจารณาจากความสามารถของเด็กแต่ละคน เช่น เด็กโตครูจะให้ช่วยแจกจาน ช้อน ช่วยหันขนมปัง ไล้กรอก ส่วนเด็กเล็ก ครูจะให้ช่วยหันกล้วย ทาแยมบนขนมปัง เป็นต้น ครูช่วยดูแลขั้นตอนต่างๆในการทำอาหารอย่างใกล้ชิดเนื่องจาก อุปกรณ์ต่างๆที่ใช้เป็นของจริง เช่น เตาอบ เตาแก๊ส เตาปิ้ง ซึ่งครูต้องระมัดระวัง เพราะเด็กอาจได้รับอันตราย เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการของการทำ หากเป็นการปิ้งจะมีชิ้นอาหารของตนเองที่จะต้องคอยดูว่าสุกเมื่อไร หากเป็นการทอด เด็กจะเข้ามาช่วยจับตะหลิว กลับข้างอาหารที่ยังไม่สุก เมื่อปรุงอาหารเรียบร้อยแล้ว เด็กจะรับประทานร่วมกัน จากนั้นจึงนำภาชนะของตนเองไปล้าง ซึ่งครูจะมอบหมายให้เด็กโตช่วยเหลือเด็กเล็ก

วันที่ 3 ให้เด็กวาดภาพอาหารที่เด็กทำ โดยให้เด็กวาดตามจินตนาการ ครูจะเตรียมกระดาษครึ่ง A4 สีไม้และดินสอไว้ให้เด็กวาด โดยก่อนการวาดภาพ ครูจะพูดคุยถึงอาหารที่ทำไปเมื่อวานว่าทำอย่างไร เด็กชอบหรือไม่ และพูดคุยถึงลักษณะของอาหาร เด็กโตสามารถวาดรายละเอียดของอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการทำ ตลอดจนถึงลักษณะของอาหารที่ปรุงเสร็จแล้ว ส่วนเด็กเล็กไม่สามารถวาดรายละเอียดต่างๆได้มาก จะวาดเป็นลักษณะอาหารคร่าวๆ เช่น ถ้าเป็นลูกชิ้น เด็กจะวาดวงกลมต่อกันในแนวยาว ถ้าวาดข้าวโพดคั่วกลมมะพร้าว เด็กจะวาดวงกลมหลายวงในจาน เด็กบางคนวาดไม่ได้ ครูจะวาดให้แล้วให้เด็กระบายสี

วันที่ 4 ลงมือทำอาหารด้วยวิธีเดียวกันกับการประกอบอาหารในวันอังคาร แต่เปลี่ยนสิ่งที่นำมาประกอบอาหาร เช่น หากครั้งแรกทำขนมปังทาแยมสัปดาห์นี้ จะเปลี่ยนเป็นการทาแยมสตรอเบอร์รี่ หรือบางครั้งเป็นวัตถุดิบเดียวกันแต่นำมาประกอบอาหาร

ด้วยวิธีที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการคิดวางแผนอาหารแต่ละสัปดาห์ครูจะต้องเลือกชนิดของอาหารที่มีลักษณะร่วมกันอยู่ เพื่อให้เด็กได้เปรียบเทียบคุณลักษณะของวัตถุ 2 ชนิดที่แตกต่างกัน หรือ คุณลักษณะอาหารที่ได้จากกรรมวิธีที่แตกต่างกัน อาหารที่ครูได้เลือกนำมาเป็นคู่ได้ทำในเทอมนี้ เป็นต้นว่า แขนวิชข้าวโพดกับข้าวโพดคอกมะพร้าว ฟักทองคอกมะพร้าวกับกล้วยคอกมะพร้าว ลูกชิ้นอบกับไส้กรอกอบ ฯลฯ

วันที่ 5 ให้เด็กวาดภาพอาหารที่ตนทำทั้ง 2 ครั้ง เปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างกันครูจะเตรียมกระดาษครึ่ง A4 สีไม้และดินสอไว้ให้เด็กวาด โดยช่วงแรกครูพูดถึงอาหารที่ได้ทำไปในวันที่ 4 ว่าทำอย่างไร มีลักษณะเป็นอย่างไร จากนั้นกล่าวถึงอาหารที่ได้ทำ ในวันที่ 2 นำมาเปรียบเทียบลักษณะของอาหาร 2 ชนิดและให้เด็กวาดภาพว่าแตกต่างกันอย่างไร ในเรื่องของสี รูปร่าง และลักษณะ

ในการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมประกอบอาหาร หากภายใน 1 สัปดาห์ ไม่สามารถทำครบ 5 ขั้นตอน จะมีการเลื่อนไปสัปดาห์ถัดไป จนครบ 5 ขั้นตอน สำหรับกิจกรรมนี้จะมีการประสานงานกับกิจกรรมพืชผักสวนครัว หากผักที่ปลูกในแปลงเติบโตพอที่จะรับประทานได้ ครูทุกจะเก็บผักเหล่านั้นนำมาให้ครูจัดประกอบอาหารให้เด็กทาน และครูจะวางแผนคิดรายการอาหารอีกชนิดหนึ่งที่คล้ายคลึงกันเพื่อประกอบอาหารในวันที่ 4

กิจกรรมเกมการศึกษา

ครูที่ดูแลกิจกรรมนี้คือครูรส ห้องเรียนเป็นมุมหนึ่งในห้องธุรการ ซึ่งมีการวางโต๊ะเตี้ยไว้ 2 ตัว มีผ้าคลุมโต๊ะและแจกันปักดอกไม้พลาสติก ใน 1 สัปดาห์ ครูรสจะอธิบายวิธีเล่นเกมใหม่ๆ ประมาณ 2 วัน จากนั้นก็ให้เด็กได้ลองเล่น โดยครูจะช่วยดูแลและนำการเล่น ช่วยแบ่งกลุ่มผู้เล่น ช่วยบอกกติกา หากมีเวลาเหลือ เด็กๆสามารถเล่นต่อไปเรื่อยๆจนกว่าจะหมดเวลา ส่วนอีก 3 วันจะให้เด็กเลือกเล่นเกมอย่างอิสระสามารถเล่นเป็นกลุ่มหรือเล่นเดี่ยวก็ได้ แต่เกมที่เด็กๆเลือกจะต้องเป็นเกมที่ครูเคยสอนแล้ว ในการสอน ครูวางแผนให้วันที่สอนเกมอยู่สลับกับวันที่ให้เด็กเลือกเล่นเกมอย่างอิสระ เกมการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นเกมที่สั่งซื้อมาทั้งในและนอกประเทศ มีลักษณะเป็นชุดการเล่น มีกล่องบรรจุอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการเล่น ถ้าไม่มีกล่องบรรจุครูจะนำอุปกรณ์มาใส่ตะกร้าที่ทางโรงเรียนจัดซื้อไว้ แล้วนำไปเรียงในชั้น ครูรสเป็นผู้ดูแลอุปกรณ์ต่างๆด้วยตนเอง โดยการเคลือบบัตรต่างๆด้วยพลาสติกหรือทำการซ่อมอุปกรณ์ที่ชำรุด ในการเล่นส่วนใหญ่ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือจะเล่นเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปได้ เกมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. เกมที่มีกติกาในการเล่น โดยกำหนดจำนวนผู้เล่นและ

วิธีการเล่น

2. เกมไม่มีกติกาที่ตายตัว ในการกำหนดจำนวนผู้เล่นและวิธีการเล่น ได้แก่ ไม้บล็อก เรโก้ หรือตัวต่อรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

ในช่วงปลายเทอมครูรสได้ลาออกไป จึงทำให้ต้องมีการย้ายสถานที่ในการทำกิจกรรมไปอยู่ที่มุมหนึ่งในห้องสมุด และให้ครูจิตช่วยดูแลการสอนกิจกรรมนี้ ซึ่งในช่วงนั้นครูจิตจะไม่ได้มีการสาธิตเกมใหม่ๆ เนื่องจากครูจิตรับผิดชอบการสอนกิจกรรมห้องสมุดอยู่ จึงให้เด็กแต่ละคนเล่นเกมที่เคยสอนมาแล้ว

กิจกรรมห้องสมุด

ครูที่ดูแลกิจกรรมนี้คือ ครูจิต เมื่อเด็กมาถึงห้องสมุด เด็กที่ยืมหนังสือจากห้องสมุดจะนำมาคืน โดยเด็กจะยืมหนังสือได้ครั้งละ 1 เล่มๆ ละ 3 วัน โดยหนังสือในห้องสมุดจะแบ่งออกเป็นหนังสือประเภทต่างๆ ได้แก่ หนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสือนิทาน หนังสือส่งเสริมจริยธรรม หนังสือภาพและการอ่าน และหนังสือภาษาอังกฤษ ซึ่งหนังสือต่างๆ จะมีแถบสีติดเพื่อแสดงหมวดหมู่หนังสือ ใน 1 สัปดาห์จะแบ่งการสอนออกเป็น 5 ลักษณะได้แก่

วันที่ 1 อบรมสิ่งที่ควรปฏิบัติในห้องสมุด หรือบางครั้งก็จะเล่านิทานให้เด็กฟัง 1 เรื่อง

วันที่ 2 ให้เด็กได้เล่นอิสระในห้องสมุด และสังเกตดูพฤติกรรมของเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่ควรปฏิบัติในห้องสมุดที่ได้อบรมไป เด็กจะนั่งดูภาพในหนังสือเงียบๆ เด็กบางคนอาจจะเล่นของเล่นภายในห้อง ในห้องสมุดมีชั้นที่วางของเล่น อยู่อีกด้านของชั้นที่วางหนังสือ ซึ่งจะมีของเล่นประเภทที่ใช้เล่นแสดงบทบาทสมมติ เช่น หมวกตำรวจและทหาร บ้านจำลอง กระเป๋าเครื่องมือแพทย์ เครื่องมือช่าง ตุ๊กตา ตู้เย็น เตาอบ ในการเล่นของเด็ก จะเล่นตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป นอกจากนั้นหนังสือที่เด็กนิยมหยิบมาเล่นมากได้แก่ หนังสือที่ทำจากผ้าสักหลาด 3 เล่ม คือ นิทานเรื่องหนูน้อยหมวกแดง หมีสามตัวและหมูสามตัว นิทานแต่ละเรื่องจะมีของใส่ชิ้นส่วนแผ่นภาพ ทำจากผ้าสักหลาด เป็นรูปของตัวละคร และอุปกรณ์ต่างๆที่อยู่ในเรื่อง เมื่อเปิดหนังสือที่ละหน้า เด็กก็จะวางชิ้นส่วนสักหลาดบนแผ่นหนังสือซึ่งมีการเขียนเป็นโครงรูปของชิ้นส่วนนั้นไว้ที่ละหน้า จนจบเรื่อง ซึ่งก่อนหน้าที่เด็กจะได้เล่นหนังสือนี้ ครูได้สอนวิธีการเล่นแล้วจึงให้เด็กเล่น ส่วนใหญ่เด็กเล่นเป็นกลุ่มประมาณ 1-3 คน ขณะที่เล่นเด็ก จะเล่าเรื่องราวในนิทานไปด้วย

วันที่ 3 ครูเล่านิทานให้เด็กๆ ฟัง 1 เรื่อง ในการเล่า มีการบอกชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน และผู้วาดรูป บางครั้งจะใช้หุ่นมือประกอบการเล่าด้วย

วันที่ 4 ให้เด็กเป็นผู้เล่านิทานให้ครูและเพื่อนฟัง ซึ่งอาจจะเป็นนิทานที่ครูเล่าให้ฟังไปแล้ว หรือเป็นนิทานที่ยืมไปอ่านที่บ้านก็ได้ โดยถ้าเด็กคนไหนเล่าไม่ได้ ครูจะช่วยเด็กเล่า เด็กที่ต้องการเล่าจะเดินไปหยิบหนังสือที่ตนอ่านมาแล้วมาให้ครูเปิดภาพ ส่วนเด็กเป็นผู้ชี้ภาพ และเล่าเรื่องราว

วันที่ 5 สรุปเรื่องที่อบรมในสัปดาห์นั้น และอาจจะปล่อยให้เล่นเกมอิสระ

ในทุกวันหลังจากสอนเสร็จ ก่อนเวลาเลิกเรียน ครูจะอนุญาตให้เด็กที่คืนหนังสือแล้วยืมหนังสือต่อได้

กิจกรรมวัฒนธรรมไทย

ครูที่รับผิดชอบกิจกรรมนี้คือครูลย์ ห้องเรียนตั้งอยู่ด้านหน้าทางเข้าห้องสมุด ห้องเรียนตกแต่งด้วยของพื้นเมืองทั้งสิ้น เนื้อหาที่ครูสอนในเทอมนี้ เกี่ยวกับกิริยามารยาทไทย ได้แก่ การไหว้บุคคลที่มีสถานภาพต่างๆ การนั่ง การเดิน การกราบ การส่งของ การรับของ เป็นต้น ในการสอนในแต่ละครั้งแบ่งการสอนเป็น 2 ชั้นตอน ได้แก่

1. ภาคนทฤษฎี ครูสอนทฤษฎีความรู้ ได้แก่ การนำภาพท่ากิริยามารยาทที่ต้องการสอน มาให้นักเรียนดูและอธิบายจากภาพ จากนั้นครูสาธิตให้เด็กดู ซึ่งใช้เวลาประมาณ 10 นาที

2. ภาคปฏิบัติ ครูให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทุกคน ใช้ระยะเวลาประมาณ 10 นาที และในการสอนใน 1 สัปดาห์ ครูวางแผนการสอนทั้ง 5 วัน โดยในวันจันทร์-พฤหัสบดี เป็นวันที่สอนความรู้ต่างๆ หากเป็นความรู้ง่ายๆที่เด็กสามารถทำได้เลย ก็สอนเพียง 1 วัน แล้วขึ้นเรื่องใหม่ แต่หากเป็นเรื่องที่ยากก็อาจจะเพิ่มวันที่สอนเป็น 2-3 วัน เพื่อให้เด็กได้ฝึกทำ ส่วนศุกร์ เป็นวันที่สรุปความรู้ที่ได้ตลอดสัปดาห์นั้น และให้เด็กได้ปฏิบัติซ้ำที่เคยได้เรียนแล้ว อุปกรณ์ที่ครูใช้ประกอบในการสอน ส่วนใหญ่เป็นภาพมารยาทต่างๆ หรือหนังสือเกี่ยวกับประเพณีไทย ภาพหรือสื่อต่างๆที่ใช้สอนเด็ก จะส่งให้ผู้จัดการช่วยตรวจสอบความเหมาะสมก่อนนำมาใช้สอนเด็ก

กิจกรรมศิลปะ

ครูที่ดูแลกิจกรรมนี้ได้แก่ ครูอ้น สถานที่เรียนเป็นมุมกิจกรรมที่ตั้งอยู่ข้างๆห้องอาหาร หลังจากการทำความสำเร็จและตรวจรายชื่อ ทุกๆครั้งที่เด็กเข้ามาเรียน ครูจะให้เด็กเลือกทำงานตามความสนใจ ผลงานที่ทำส่วนใหญ่เป็นรายบุคคล ซึ่งในบางครั้งสามารถใช้อุปกรณ์ในการทำร่วมกันได้ อุปกรณ์ที่ให้เด็กใช้ในการทำกิจกรรมจะจัดเป็นชุด ๆ อยู่ในตะกร้า

โดยจัดไว้เพียง 1 กิจกรรมต่อ 1 ตะกร้า ส่วนในบางครั้งมีเทศกาลสำคัญ ครูชั้นจะจัดอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เด็กทำทุกคน เช่น กระทง หรือการ์ดปีใหม่ โดยกิจกรรมมีลักษณะดังนี้

1. กิจกรรมวาดรูป และระบายสี อุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีเทียน สีไม้ และ การวาดภาพด้วยนิ้วมือ
2. กิจกรรมประดิษฐ์บนภาพหรือวัตถุต่างๆ เช่น กลอง ผ้า ฯลฯ โดยวัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์ได้แก่ เศษกระดาษสี มักกะโรนีรูปต่างๆ เมล็ดพืชต่างๆ หรือแผ่นโฟมรูปต่างๆ เป็นต้น
3. กิจกรรมการพิมพ์ วัสดุที่ใช้ในการพิมพ์ได้แก่ ทรายางรูปต่างๆ พืชผัก ผลไม้ที่แกะสลักเป็นรูปต่างๆ
4. กิจกรรมการตัดและการเจาะกระดาษ โดยใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรอย และการใช้ที่เจาะรูเจาะกระดาษตามเส้นที่กำหนด
5. กิจกรรมการปั้น อุปกรณ์ได้แก่ แป้งโด และดินน้ำมัน รวมทั้ง อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการเล่นอื่นๆ เช่น มีด เขียง ลูกกลิ้ง ตัวพิมพ์
6. กิจกรรมการร้อย วัสดุที่ใช้ในการร้อยได้แก่ ลูกบิดหลายขนาด หลอดกาแฟที่ตัดเป็นท่อนๆ
7. กิจกรรมการขุดรูปโดยใช้ลวดตะกั่วห้อย
8. กิจกรรมประดิษฐ์สิ่งต่างๆ จากของเหลือใช้ เช่น กลองขนม หรือขวดนม

เมื่อมีกิจกรรมใหม่เข้ามา ครูชั้นจะอธิบายวิธีการทำกิจกรรมและสาธิตการทำกิจกรรมนั้นก่อนที่จะให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ผลงานที่เด็กทำเสร็จ ครูชั้นจะให้เด็กวางไว้ในตะกร้าใส่ผลงาน หลังจากที่ครูชั้นได้เขียนชื่อเด็กให้ เพื่อที่จะรวบรวมผลงานของเด็กแต่ละคน และส่งมอบให้ในช่วงปลายเดือน

กิจกรรมพลศึกษา

ครูที่ดูแลคือครูชั้น ครูเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ มาให้เด็กเล่น เช่น เชือกผูกเป็นวงกลมห่วงยางทำจากสายยาง ลูกบอล กรวยตั้งเขต ยางรถจักรยานและยางในรถยนต์ การทำเสาโหน ฯลฯ ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็กสังเกตว่า เด็กต้องการเล่นอะไร หรือถามเด็กว่าอยากทำอะไร นอกจากนั้นก็ดูที่สภาพอากาศด้วย หากวันไหนอากาศดีจะพาออกไปเล่นที่สนาม ถ้าวันไหนอากาศร้อนจะให้เล่นที่สนามหญ้าเทียม เพราะมีต้นไม้ใหญ่ทำให้ร่มรื่น และวันไหนหากฝนตกจะจัดโต๊ะให้เด็กวาดภาพระบายสีตามหัวข้อที่ครูตั้งขึ้น เช่น อุปกรณ์กีฬาที่รู้จัก โรงเรียนของฉัน เป็นต้น ดังนั้นการจัดกิจกรรมนี้ มีความ

ยืดหยุ่นมาก ครูจะเตรียมวางแผน และสร้างอุปกรณ์ต่างๆไว้ตลอดเวลา จึงทำให้สามารถจัดกิจกรรมหรือเกมได้หลากหลายตามความต้องการของเด็ก ในการออกไปที่สนามหญ้าจริง ครูจะเปิดโอกาสให้เด็กวิ่งเล่นที่สนามหญ้า มีพื้นที่เป็นที่ราบและเนินเขา บางครั้งครูปล่อยให้เด็กเล่นกันเอง โดยจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบการเล่นต่างๆไว้ให้ ส่วนครูจะพยายามกระตุ้นหรือชักชวนเด็กที่ไม่ค่อยเล่นให้มาเล่น เช่น ชวนให้เล่นโยนรับลูกบอล ช่วยให้เด็กปีนป่ายคานเหล็ก หรือ บางครั้งก็สอนวิธีการเล่นอุปกรณ์ใหม่ให้แก่เด็กที่สนใจ ส่วนการเล่นที่สนามหญ้าเทียม ส่วนใหญ่เป็นการเล่นเกมการเคลื่อนไหวที่มีกติกาในการเล่น โดยครูเป็นผู้ควบคุม ดูแลการเล่น เกมที่เล่นได้แก่ ก้าวอึดดนตรี แปะแข็ง วิ่งเปรี้ยว ลิงชิงบอล เป็นต้น

ในการจัดกิจกรรมกลุ่มต่างๆในแต่ละวัน พบแบ่งการสอนใน 2 ลักษณะตามเนื้อหาที่สอนในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ ภาคทฤษฎี เป็นการใช้การสอนแบบบรรยาย พูดคุย ประกอบสื่อการสอนต่างๆ ส่วนภาคปฏิบัติ เป็นการให้เด็กได้ลงมือทำงานต่างๆ ผู้วิจัยพบว่า การสอนในภาคปฏิบัติ จะได้รับอิทธิพลจากการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี เนื่องจาก เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำงานจริงตนเอง ซึ่งกิจกรรมที่เด็กทำจะเป็นงานที่อยู่ในชีวิตประจำวันทั้งสิ้น เช่น การทำอาหาร การดูแลต้นไม้ การวิ่งเล่น ฯลฯ โดยเป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ที่เหมาะสม หลากหลาย ให้เด็กมีโอกาสเลือกที่จะทำงานตามความสนใจ นอกจากนั้นยังพบขั้นตอนการทำงานที่คล้ายคลึงกับกิจกรรมมอนเตสซอรีในทุกกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ ขั้นตอนในการเตรียมอุปกรณ์ หรือเลือกกิจกรรมอุปกรณ์ ขั้นตอนในการลงมือทำงาน และขั้นตอนในการทำความสะอาดและจัดเก็บอุปกรณ์ ซึ่งทุกขั้นตอน เด็กสามารถทำได้ด้วยตนเอง

การรับประทานอาหารกลางวัน

เด็กใช้เวลาในการรับประทานอาหารกลางวันประมาณกลุ่มละ 20 นาที โดยจะจัดอาหารในลักษณะบุฟเฟต์ เนื่องจากผู้จัดการได้แนวคิดมาจากการที่ได้รับประทานอาหารข้างนอก พบว่ามีบางคนดักอาหารจนสิ้นจาน จึงเป็นความคิดที่จะนำมาฝึกเด็กเล็กให้รู้จักกะพอบประมาณ นอกจากนั้นอาจารย์ได้เปลี่ยนจากงานพลาสติกเป็นงานกระเบื้องจริง เพื่อให้เด็กฝึกมัดระวัง ตามแนวคิดทางการศึกษาของมอนเตสซอรี ที่ให้เด็กใช้ของจริง และการจัดอาหารแบบบุฟเฟต์นี้ ช่วยให้เด็กได้ใช้ทักษะจากห้องเรียนมอนเตสซอรี เช่น การคีบ การตัก การเท เป็นต้น พี่เอเป็นพี่เลี้ยงเด็กที่ทำหน้าที่ในการดูแลการจัดเตรียมอาหารกลางวัน โดยจัดเตรียมช้อนส้อม จาน ถ้วย อาหารคาวและอาหารหวานวางจัดไว้ที่โต๊ะอาหาร รายการอาหารประจำ

เดือนจะมีการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้าในวารสารโรงเรียน เมื่อถึงเวลาอาหารกลางวัน เด็กๆ จะเดินเข้าแถวมาที่โต๊ะหยิบจานและช้อนส้อม จากนั้นก็เดินต่อแถวเพื่อตักอาหาร โดยให้เด็กตักอาหารด้วยตนเอง เด็กๆสามารถตักอาหารเติมก็รอบก็ได้ แต่เด็กต้องรับประทานให้หมด โดยมีครู 1 คน คอยดูแลเด็กๆ ในการตักอาหาร จากนั้นเด็กเดินถืออาหารเข้าไปนั่งที่โต๊ะอาหารไม่มีการกำหนดที่นั่งตายตัว เด็กๆจะชวนเพื่อนให้ไปนั่งด้วยกัน หรือบางครั้งนั่งคุยกันกับเพื่อนกลุ่มอื่น ทำให้เด็กรู้จักกันนอกเหนือไปจากเวลาเล่น ดังนั้นเด็กนักเรียนที่นี้จะรู้จักกันหมด ไม่ว่าจะเป็นเด็กเล็กหรือเด็กโต เมื่อรับประทานเสร็จ เด็กจะเดินไปที่สนามหญ้าเทียม มีกะละมัง 3-4 ใบวางอยู่ ซึ่งกะละมังใบเล็ก ใช้ใส่เศษอาหารที่เหลือจากการรับประทาน ใบต่อไป ใช้วางช้อนและส้อม ส่วนอีกใบใช้วางจาน และใบสุดท้ายใช้วางถ้วย เด็กๆเดินไปวางอุปกรณ์ต่างๆตามกะละมัง และหากเด็กคนไหนต้องการรับประทานอาหารหวาน ก็จะเดินไปเข้าแถวที่โต๊ะอาหารหวานตักอาหารหวาน และเมื่อรับประทานเสร็จก็นำอุปกรณ์ต่างๆไปวางที่กะละมังเช่นเดียวกัน

ในช่วงเวลานี้ครูประจำกลุ่มจะเข้ามาที่โรงอาหาร ดูแลให้เด็กรับประทานอย่างเรียบร้อย และหยิบกล่องพลาสติกประจำกลุ่มออกมา คอยดูว่าเด็กคนไหนนำมารับประทานที่โรงเรียนบ้าง ครูเรียกให้เด็กคนนั้นมารับประทานนมหลังจากที่รับประทานอาหารหวานเสร็จแล้ว ครูจัดเตรียมยาสีฟันแปรงสีฟันให้เด็กแต่ละคนไปแปรงฟัน เด็กถือแปรงสีฟันใส่ยาสีฟันเดินไปที่อ่างน้ำที่สนามหญ้าเทียม เปิดน้ำแปรงฟัน และใช้แก้วน้ำที่ใช้ในการดื่มน้ำมารองน้ำบ้วนปาก ซึ่งแก้วนี้ใช้เพียงครั้งเดียวแล้วทิ้ง เมื่อเสร็จแล้ว เด็กนำแปรงที่ล้างสะอาดแล้วไปคืนครูเพื่อเก็บไว้ที่กล่องพลาสติกประจำกลุ่มตามเดิม และหากยังมีเวลายังเหลือเด็กสามารถออกไปวิ่งเล่นได้จนหมดเวลา

การจัดให้เด็กรับประทานอาหารแบบบุฟเฟต์ เพื่อให้เด็กได้นำการฝึกทักษะต่างๆจากห้องเรียนมอนเตสซอรี มาใช้ในชีวิตจริง ให้เด็กได้ลงมือทำจริง ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวการสอนแบบมอนเตสซอรีที่ว่า การที่เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆในห้องเรียนมอนเตสซอรี เป็นการเตรียมความพร้อมทักษะการทำงานของร่างกาย และประสาทสัมผัส ดังนั้นการจัดประสบการณ์จริงให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง จึงเป็นการเชื่อมโยงทักษะที่ฝึกจากอุปกรณ์มอนเตสซอรี ไปสู่โลกของชีวิตจริง

กิจกรรมช่วงบ่าย

เมื่อเวลา 12.40 น. ครูติกลงเพื่อเป็นสัญญาณว่าหมดกิจกรรมการเรียนการสอนในช่วงเช้าแล้ว เด็กอายุ 3-5 ปี ขึ้นไปที่ห้องนอนซึ่งอยู่ที่ชั้น 2 เป็นห้องเรียนมอนเตสซอรีของครูแอน ครูทำการย้ายชั้นอุปกรณ์เพื่อใช้พื้นที่ในการปูที่นอน มีครูที่รับผิดชอบ 4 คน

ครูที่ดูแลที่ห้องนอนจะเปิดแอร์ และเป็นคนปูที่นอนไว้ให้เด็กๆทุกคน เมื่อเด็กขึ้นมาถึงห้องนอน ครูช่วยเหลือและดูแลให้เด็กเปลี่ยนเสื้อผ้า จากชุดนักเรียนเป็นชุดนอน เป็นชุดทำด้วยผ้าฝ้ายสีขาว ชุดของเด็กผู้ชายเป็นชุดเสื้อคอกลม กางเกงขายาว ส่วนชุดของเด็กผู้หญิงจะเป็นชุดกระโปรงยาว แขนกุด เด็กบางคนเหงื่อออกมาก ครูจะอาบน้ำให้ก่อนจึงเปลี่ยนเป็นชุดนอน เด็กที่เปลี่ยนเสื้อผ้าเสร็จแล้ว เดินไปนอนที่ที่นอนที่ได้จัดเตรียมไว้ เด็กสามารถเลือกนอนตรงไหนก็ได้ที่ว่าง เมื่อเด็กทุกคนนอนบนที่นอนที่จัดไว้แล้ว ครูบอกให้เด็กทุกคนลุกขึ้นนั่งพับเพียบ เพื่อสวดมนต์ จากนั้นครูก็นำกล่าวบทสวดมนต์ และให้นักเรียนกล่าวตาม

อรหัง สัมมา สัมพุทโธ ภควา พุทธัง ภควันตัง อภิวา เทมิ (กราบ)

สวาชาโต ภควตา ชัมโม ชัมมัง นมสามิ (กราบ)

ศุภัตถิปัญโญ ภควันโต สวากังโฆ สังฆัง นมามิ (กราบ)

ครูบอกให้เด็กก้มกราบอีก 3 ครั้งจากนั้นก็บอกให้เด็กนอน

ในช่วงเวลานี้ครูบางคนจะผลัดเปลี่ยนไปรับประทานอาหารกลางวัน แล้วจึงขึ้นมาเฝ้าเด็กนอน ครูคอยดูว่า หากมีเด็กคุยกัน จะเรียกชื่อเตือนให้เด็กนอน หรือบอกให้หันหน้าไปคนละด้าน หรือย้ายที่นอนให้ไปนอนข้างเด็กที่หลับแล้ว บางครั้งก็ย้ายให้มานอนใกล้ครู จนเวลา 13.00 น. เด็กส่วนใหญ่หลับหมดทุกคน และครูปลุกเด็กเมื่อเวลา 14.00 น. ให้เด็กลุกขึ้นมาเข้าห้องน้ำ ล้างหน้า บัดสวาระ และเปลี่ยนเสื้อผ้าจากชุดนอนเป็นชุดนักเรียน ครูจะปะแป้งให้เด็ก จากนั้นเด็กๆจะนั่งเข้าแถวรอจนกว่า ครูจะมารับลงไปข้างล่าง ครู 1 คนจะเก็บหมอนและที่นอน เด็กบางคนจะเข้าไปช่วยครูเก็บหมอน โดยเรียงเป็นชั้นสูง แล้วยกไปให้ครูเก็บที่ตู้ และบางคนจะช่วยยกที่นอนวางเรียงซ้อนกัน ก่อนที่ครูจะยกไปเก็บที่ห้องด้านใน

ส่วนเด็กอายุ 5-6 ปี มารวมกันที่สนามหญ้าเทียม เพื่อทำกิจกรรมดนตรีกับครูดาว ครูดาวเพิ่งไปได้รับการอบรมการสอนดนตรีแบบอิสราเอล ดังนั้นจึงได้ไปนำวิธีการที่ได้รับการอบรมมาใช้กับเด็กในช่วงเทอมนี้ ดนตรีที่นำมาสอน เป็นดนตรีที่มีแต่ทำนองไม่มีเนื้อเพลง ในเพลงหนึ่ง มีทำนองที่หลากหลาย มีจังหวะช้า-เร็ว เสียงเบา-ดัง เป็นต้น และนำมาประกอบในการเคลื่อนไหวของมือ กล่าวคือ มีการกำหนดท่าทางการทำมือในแต่ละจังหวะเมื่อดนตรีเปลี่ยนจังหวะ เด็กต้องเปลี่ยนท่าทางตามจังหวะ หรือในบางเพลงจะให้เด็กทำท่าไปตามจังหวะ แต่เมื่อถึงจังหวะอีกแบบหนึ่ง ให้เด็กคิดท่าทางขึ้นเองเพื่อประกอบกับจังหวะนั้น และเมื่อจังหวะเปลี่ยนไปเป็นแบบเดิมจะทำท่าทางแบบเดิม และบางเพลงเป็นทำนองของนิทานหมาป่ากับลูกเป็ด มีเรื่องราวว่า แม่เป็ดพาลูกเป็ดออกไปเดินเล่นในป่า มีหมาป่าตัวหนึ่งแอบดูอยู่ และได้เข้าไปต่อสู้กับแม่เป็ดเพื่อจะกินลูกเป็ด แม่เป็ดก็ต่อสู้กับหมาป่าจนสุดกำลัง แม่เป็ดจิกหมาป่าจนหมาป่าได้รับบาดเจ็บและวิ่งหนีไป จากนั้นแม่เป็ดก็ไปหาลูกเป็ดและอยู่กับลูกเป็ดอย่างมีความสุข ซึ่งก่อนที่จะเปิดเพลงนี้ ครูจะเล่านิทานให้ฟังก่อน จากนั้นครูแสดงบทบาทสมมติและเปิดเพลงทำ

ท่าทางประกอบ เมื่อจังหวะในเนื้อเพลงเปลี่ยนก็แสดงว่ามีเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตามเนื้อเรื่อง เด็กที่แสดงเป็นตัวละครต่างๆจะรู้ว่า ตนเองต้องทำอะไรอย่างไรเมื่อเพลงเปลี่ยนจังหวะ นอกจากนี้ ครูตาวยังได้มีการเตรียมกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบดนตรีอย่างอื่นอีกด้วย เช่น การสอนนักเรียนเต้นประกอบเพลงที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน เช่น การเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์เครื่องดนตรีต่างๆ และได้มีการสอนร้องเพลง “ภูมิพลมหาราชา” ซึ่งจะใช้ร้องเมื่อจบกิจกรรมเมื่อเวลาประมาณ 13.00 น. เด็กบางส่วนจะแยกออกไปเรียนคอมพิวเตอร์ และภาษาอังกฤษ จากนั้น ครูตาวจะแบ่งกลุ่มนักเรียนที่เหลือเพื่อเข้าไปตามกลุ่มกิจกรรมช่วงบ่าย ได้แก่ กลุ่มการพูด กลุ่มการฟัง กลุ่มการอ่านและกลุ่มการเขียน โดยมีจำนวนเด็กประมาณ 6-7 คนต่อ 1 กลุ่มกิจกรรม และในแต่ละวัน มีการจัดให้เด็กเวียนกลุ่มไปเรื่อยๆ โดยในแต่ละกิจกรรมจะมีลักษณะการสอนดังนี้

กิจกรรมการพูด

ครูปอเป็นผู้ดูแล ทำการสอนในห้องวิทยาศาสตร์ โดยครูปอพูดคุยกับเด็กถึงเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องของคุณพ่อคุณแม่ พี่น้องญาติ สัตว์เลี้ยง ภาพยนตร์ ของเล่น ฯลฯ จากนั้นก็ให้เด็กแต่ละคนในกลุ่มออกมาพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องราวเหล่านั้น หากเด็กคนไหนยังไม่สามารถพูดเล่าเรื่องได้ ครูจะช่วยเหลือโดยการถามและให้เด็กตอบ หลังจากนั้นครูให้เด็กเล่นของเล่นภายในห้อง หรือให้วาดภาพระบายสีตามหัวเรื่องที่ได้พูดคุยกัน

กิจกรรมการฟัง

ครูนัดเป็นผู้ดูแล ทำการสอนบริเวณที่สอนกิจกรรมประกอบอาหาร ครูนัดนำนิทานในห้องสมุดมาเล่าให้เด็กฟัง จากนั้นให้เด็กออกมาเล่าเรื่องให้เพื่อนฟัง บางครั้งก็ซักถามปัญหาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่เล่าไปและให้เด็กช่วยกันตอบ แล้วให้เด็กวาดรูประบายสีตามเนื้อเรื่องนิทานที่เด็กฟัง

กิจกรรมการอ่าน

ครูนาหรือครูเพชรเป็นผู้ดูแล ทำการสอนที่บริเวณห้องอาหาร ครูนำหนังสือที่ใช้ในการอ่าน เช่น หนังสือ ก- ฮ ซึ่งเป็นหนังสือสำหรับเด็กอนุบาล และหนังสืออ่านในระดับ ป. 1 มาให้เด็กอ่าน ครูเป็นคนแจกหนังสือตามระดับความสามารถของเด็ก หากเด็กคนไหนยังไม่สามารถอ่านได้ จะให้หนังสือ ก-ฮ หรือหนังสือที่อ่านง่ายๆ หากเด็กที่สามารถอ่านได้แล้ว จะให้หนังสือที่มีความยากมากขึ้น ครูเรียกให้เด็กมาอ่านหนังสือกับครูทีละคนใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที ครูพูดและให้เด็กอ่านตามถ้ายังอ่านไม่ได้ ถ้าในกรณีที่เด็กอ่านได้ ครูให้เด็กอ่านให้ฟัง และในบางตัวที่เด็กอ่านไม่ออก ครูจะช่วยผันเสียงเพื่ออ่านคำนั้นให้เด็กอ่านตาม

กิจกรรมการเขียน

มีครูผู้ดีเป็นผู้รับผิดชอบ ทำการสอนที่บริเวณกิจกรรมศิลปะ ครูผู้ดีเตรียมเอกสารการเขียน ดินสอและยางลบมาให้ให้นักเรียน เอกสารการเขียน มีส่วนหนึ่งเป็นเอกสารของโรงเรียน ซึ่งจะมีหลายระดับ ตั้งแต่ การฝึกกล้ามมือ การเขียนตัวหนังสือตามเส้น การเขียนที่ไม่มีเส้น มีทั้งการเขียนเป็นคำและการเขียนเป็นประโยค บางครั้งครูจัดทำเอกสารการเขียนขึ้นมาเอง โดยใช้ตัวพิมพ์มาพิมพ์ภาพบนกระดาษ และตีเส้นให้เด็กเขียนคำของภาพนั้น ในการแจกเอกสารการเขียน ครูจะดูจากความสามารถของเด็กแต่ละคนในการเขียน หากยังเขียนได้ไม่ดีนัก ครูจัดเอกสารที่ฝึกกล้ามมือให้เด็ก หรือเขียนตัวอักษรตามเส้นประ หากเด็กที่เขียนได้แล้ว จะให้ฝึกเขียนคำศัพท์ต่างๆ และฝึกเขียนประโยคที่ยาวขึ้น

ส่วนกิจกรรมเสริมพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดให้สำหรับนักเรียน ในช่วงบ่าย มีการจัดครูจากภายนอกมาสอน ได้แก่ คอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษ

คอมพิวเตอร์

เด็กที่เรียนมีจำนวนประมาณ 20 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มๆละ 10 คน โดยเรียน 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์ โดยจะใช้คอมพิวเตอร์เครื่องละ 2 คน การจัดการเรียนการสอนเน้นให้เด็กคุ้นเคยและสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ โดยจะสอนส่วนประกอบต่างๆของคอมพิวเตอร์ วิธีการเปิด-ปิดเครื่อง คำสั่งพื้นฐานต่างๆ การวาดภาพ เกมคณิตศาสตร์และภาษา และการสร้างผลงานจากคอมพิวเตอร์ เช่น การทำนามบัตร การทำ ส.ค.ส. หรือการ์ดต่างๆ เป็นต้น ในการสอน ครูจะสอนทฤษฎีในแก่เด็กก่อนที่จะให้เด็กปฏิบัติ จากนั้นครูสาธิตวิธีการทำให้ดู จากนั้นครู ให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และก่อนเริ่มสอนเรื่องใหม่ในแต่ละครั้ง ครูจะทบทวนเรื่องเดิมและให้เด็กได้ทำเรื่องเดิมอีกครั้งก่อนขึ้นเรื่องใหม่

ภาษาอังกฤษ

เด็กที่เรียนมีจำนวนประมาณ 10 คน เรียนสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครูที่สอนเป็นครูอเมริกัน ภายในห้องเรียนจะมีครูพี่ชรี เป็นคนเข้ามาช่วย เนื่องจากจะได้ช่วยดูแลนักเรียน ในการสอน เน้นให้เด็กกล้าพูดกับครูต่างชาติ และให้เด็กได้ฟังการพูดสำเนียงภาษาอังกฤษที่ถูกต้อง ดังนั้นผู้จัดการจะพิถีพิถันมากในการเลือกครูที่มาสอนเด็ก มีการพูดคุยกันถึงวิธีสอน และฟังสำเนียงภาษาของครู ตลอดการสอนครูจะพูดภาษาอังกฤษกับเด็ก และครูพยายามพูดกับเด็กทุกคนโดยใช้คำพูดเดิมซ้ำกัน ก่อนเริ่มเรียน ครูจะเรียกชื่อเด็กให้เด็กขานรับ และออกมารับป้ายชื่อ และกล่าวขอบคุณ และเมื่อสิ้นสุดการเรียน ครูเรียกชื่อเด็กให้คืนป้ายชื่อ และให้เลือกสี

สตริกเกอร์ที่ครูนำมาให้ ในการสอนภาษาอังกฤษแต่ละครั้ง มีหัวข้อที่ใช้สอน เช่น สี ยานพาหนะ สัตว์ เป็นต้น กิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการสอน ได้แก่

1. การร้องเพลง โดยครูเปิดเทป ให้เด็กฟัง ครูบอกเนื้อเพลงเป็นท่อนๆ ให้เด็กพูดตาม จากนั้นครูร้องไปพร้อมกับเด็ก ในช่วงแรกแรกเด็กไม่สามารถร้องได้ แต่เมื่อร้องบ่อยๆ เด็กก็สามารถร้องเพลงได้ ตลอดเวลาที่ร้องเพลง มีการเคลื่อนไหวท่าทางประกอบด้วย ซึ่งท่าทางที่เคลื่อนไหวเป็นความหมายของคำศัพท์ในเพลง ครูจะเปิดเพลงซ้ำในการสอนแต่ละครั้ง
2. การเล่นเกม มีหลายวิธีเช่น การหยิบภาพแล้วให้เด็กพูดคำศัพท์ การวาดภาพบรรยายสีตามคำศัพท์ที่ครูพูด การรับลูกบอลตอบคำถามของครู เป็นต้น

นอกเหนือไปจากการจัดการเรียนการสอนปกติแล้ว ทางโรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากภาวะการสอบเข้าเรียนต่อในระดับประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ซึ่งโดยปกติเป็นสภาพที่ไม่มีภายในโรงเรียน ได้แก่ การจัดให้มีการสอบในภาคการศึกษาต้นและปลาย โดยให้เด็กอายุ 5-6 ปี มาเข้าสอบ โดยจะมีการจัดโต๊ะสอบ และจำลองสถานการณ์ต่างๆ ให้เหมือนการสอบมีกระดานดำ มีครูคอยอธิบายคำสั่ง ให้เด็กทำที่ละข้อ โดยโรงเรียนนำข้อสอบที่ได้ออกไว้นานมาแล้วมาให้นักเรียนสอบ ในเรื่องของการเตรียมความพร้อมคณิตศาสตร์ และภาษาไทย โดยครูเป็นผู้อธิบายคำสั่งให้เด็กฟังในแต่ละหน้าของข้อสอบ แล้วให้เด็กทำไปทีละหน้า ซึ่งเด็กบางคนทำได้ดี บางคนทำไม่ได้ ครูต้องช่วยอธิบายคำสั่ง บางคนไม่ค่อยเข้าใจ จนร้องไห้ออกมา บางคนก็สามารถปรับตัวได้ดี จากนั้นจะมีการสอบอ่านที่ละคนกับครูแอน ผลจากการสอบเหล่านี้ ไม่ใช้ในการประเมินพัฒนาการของเด็ก แต่จะเน้นให้เด็กเคยชินกับสภาพการสอบเท่านั้น เพราะบางครั้งเด็กทำข้อสอบได้ แต่เพราะไม่คุ้นเคยกับสภาพจึงทำให้เสียโอกาส

ในระหว่างที่ปิดเทอมใหญ่ ทางโรงเรียนมีนโยบายสนับสนุนให้นักเรียนใช้เวลากับครอบครัว แต่เนื่องจากสภาพสังคมที่ผู้ปกครองจะต้องออกไปทำงานทำให้ไม่สามารถดูแลเด็กได้ ทางโรงเรียนจึงได้จัดโครงการสอนพิเศษขึ้น โดยผู้จัดการเป็นผู้คิดหัวเรื่องในการสอน เช่น ในเทอมที่ผ่านมา สอนเรื่องมนุษย์ และได้แบ่งหัวข้อย่อยในแต่ละสัปดาห์ทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ ได้แก่ เรื่อง ร่างกายของคน เด็กแรกเกิด คนหลายประเทศ และคนป่า ซึ่งเด็กจะมาเรียนเพียงสัปดาห์ใดสัปดาห์หนึ่งก็ได้ มีการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยแต่ละกิจกรรมโดยให้สัมพันธ์กับเนื้อหา ในแต่ละวันยังจัดให้เด็กทำกิจกรรมมอนเตสซอรีและแบบฝึกหัดอีกด้วย

กิจกรรมในช่วงปลาย เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือการในปรับตัวของเด็ก เมื่อต้องออกไปเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นปีที่ 1 จึงมีการจัดให้เด็กเรียนการพูด การฟัง การเขียน การอ่าน นอกจากนั้นยังมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความก้าวหน้าของโลกที่ทันสมัย มีการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ให้แก่เด็ก อย่างไรก็ตามในการสอน

กิจกรรมเหล่านี้ ผู้จัดการได้คำนึงถึงการดูแลเด็กเป็นรายบุคคล โดยการจัดเด็กเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กได้อย่างทั่วถึง และจุดประสงค์ในการจะเน้นให้เด็กมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่มีความสุข โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย มีความเหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคน มากกว่าสัมฤทธิ์ผลของการทำกิจกรรม

การประเมินผลพัฒนาการ

ในการจัดการเรียนการสอน มีขั้นตอนการประเมินผลพัฒนาการของเด็ก ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลรายวัน เป็นการบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูลประจำวัน ในด้านการใช้อุปกรณ์ เพื่อใช้บันทึกรายชื่ออุปกรณ์ที่เด็กแต่ละคนทำในวันนั้น และด้านการทำแบบฝึกในช่วงกิจกรรมมอนเตสซอรี จะมีทั้งสิ้น 4 หมวด ได้แก่ หมวดการเตรียมความพร้อม หมวดคณิตศาสตร์ หมวดภาษาไทยและหมวดภาษาอังกฤษ นอกจากนี้มีรายชื่ออุปกรณ์ที่ครูได้ทำการสาธิต ตลอดจนหัวข้อที่ครูได้อบรมนักเรียนด้วย เพื่อให้ครูใช้ข้อมูลที่ได้จากการบันทึก ในการประเมินการทำอุปกรณ์ หรือแบบฝึกหัดของเด็กแต่ละคนในแต่ละวัน และยังเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของเด็กแต่ละบุคคลต่อไป

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลรายสัปดาห์ เป็นการบันทึกเฉพาะด้านการทำแบบฝึก ตามหมวดวิชา ซึ่งจะมีทั้งสิ้น 4 หมวด ได้แก่ หมวดการเตรียมความพร้อม หมวดคณิตศาสตร์ หมวดภาษาไทยและหมวดภาษาอังกฤษ ในแต่ละหมวดจะแบ่งแบบฝึกออกเป็นชุดๆ ตามลำดับตั้งแต่ง่ายไปจนถึงยาก มีการจัดทำแฟ้มบันทึกการทำแบบฝึกทั้ง 4 ด้าน ในหนึ่งสัปดาห์ ครูจะจดบันทึกวันที่ ที่ครูได้ให้นักเรียนทำแบบฝึกชุดนั้น ในบางครั้งหากเด็กยังทำไม่ได้ ก็ควรปล่อยให้เด็กทำแบบฝึกชุดนั้นซ้ำอีก จนกว่าเด็กจะทำได้ดี ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ จะช่วยให้ครู สามารถจัดแบบฝึกหัดให้เด็กแต่ละคน ในสัปดาห์ต่อไป

กิจกรรมมอนเตสซอรี มีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลรายวัน ส่วนการทำแบบฝึกหัด จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลรายวันและรายสัปดาห์

2. การประเมินผลพัฒนาการ และการรายงานผลพัฒนาการ

2.1 การประเมินผลพัฒนาการและการรายงานผลพัฒนาการรายเดือน มีการจัดทำเป็นรายเดือน เป็นการประเมินเพื่อใช้ในการพัฒนาเด็ก โดยครูจะเขียนรายงานประเมินพัฒนาการของเด็กตามหัวข้อการจัดการเรียนการสอนที่รับผิดชอบ โดยครูประจำกลุ่มที่รับผิดชอบกิจกรรมมอนเตสซอรีจะเขียนแบบประเมินพัฒนาการ 6 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมมอนเตสซอรี

การเตรียมความพร้อม คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และการรับประทานอาหาร ให้กับนักเรียนกลุ่มที่ตนดูแล ส่วนครูกิจกรรมกลุ่มจะเขียนแบบประเมินนี้ให้กับเด็กทุกคนในโรงเรียน ในกิจกรรมที่ตนสอนหรือดูแล ได้แก่ วิทยาศาสตร์ พืชผักสวนครัว การประกอบอาหาร เกมการศึกษา ห้องสมุด วัฒนธรรมไทย ศิลปะ กิจกรรมกลางแจ้ง วาดน้ำ และการนอนกลางวัน ในแบบประเมินแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การประเมินความสามารถโดยรวม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ เด็กมีพัฒนาการเป็นที่น่าพอใจ เด็กกำลังอยู่ในขั้นพัฒนา และเด็กยังต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งมีช่องให้ครูกากบาท

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของครู ครูเขียนความคิดเห็นของครูที่มีต่อพัฒนาการของเด็กแต่ละคนที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ สิ่งที่ครูได้สอนและสิ่งที่ต้องการให้ผู้ปกครองช่วยเหลือ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ผู้ปกครองเขียนตอบความคิดเห็นของตนหลังจากที่ได้รับแบบประเมินนี้ไปแล้ว

ครูประจำกลุ่ม ซึ่งเป็นครูสอนห้องมอนเตสซอรี จะรวบรวมแบบประเมินรายเดือนของเด็กที่ตนรับผิดชอบ จากครูที่สอนกิจกรรมกลุ่มทุกกิจกรรม แล้วเย็บรวบรวมให้ผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังได้แนบผลงานที่ได้จากการทำกิจกรรมในกลุ่มต่างๆ ส่งคืนให้ผู้ปกครองอีกด้วย

2.2 การสรุปพัฒนาการและการรายงานผลพัฒนาการประจำภาคการศึกษา จัดทำในรูปของสมุดพก ครูประเมินพัฒนาการของเด็ก 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 เวลาเรียน เป็นการรอกจำนวนวันที่เด็กมาเรียนและขาดเรียนในแต่ละภาคการศึกษา

ด้านที่ 2 การเรียน เป็นการประเมินความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี พอใช้ และควรปรับปรุง มีทั้งสิ้น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มประสาทสัมผัส กลุ่มวิชาการ และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ด้านที่ 3 สุขภาพ มีการบันทึกน้ำหนักและส่วนสูงของเด็กในแต่ละภาคการศึกษา และมีการประเมินสภาวะทางสุขภาพ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี พอใช้ และควรปรับปรุง ได้แก่ เรื่อง ความสะอาดของร่างกาย ความสะอาดของเสื้อผ้า การรับประทานอาหารและการออกกำลังกาย

ด้านที่ 4 พัฒนาการ จะมีการประเมินพัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี พอใช้ และควรปรับปรุง มีรายละเอียดในด้านต่างๆ คือ ความรับผิดชอบ การรักษาระเบียบวินัย การให้ความร่วมมือ การรักษาสสมบัติของส่วนรวม ความเป็นผู้มีเหตุผล การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง การฟังและการปฏิบัติตามคำสั่ง สมาธิในการทำงาน การเข้าร่วมกลุ่มกับผู้อื่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การใช้วาจาอ่อนหวาน และการช่วยเหลือตนเอง

ในการประเมินผลพัฒนาการของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมมอนเตสซอรี และกิจกรรมกลุ่ม เน้นที่การสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล ดังจะพบได้จากการที่ครูต้องเขียนรายงานประเมินพฤติกรรมของเด็กแต่ละเดือน โดยบรรยายพฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรม ส่วนกิจกรรมมอนเตสซอรี ครูมีการบันทึกอุปกรณ์ต่างๆ ที่เด็กได้ทำในห้อง แต่ละวัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนสำหรับเด็กเป็นรายบุคคลต่อไป ซึ่งทักษะการสังเกตของครูมีสำคัญมากสำหรับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดมอนเตสซอรี การสังเกตอย่างเป็นระบบ และมีความเคารพต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ในการสังเกต จะทำให้ครูได้ข้อมูลของเด็กอย่างแท้จริง ไม่เพียงแต่ความสามารถที่ปรากฏให้เห็นด้วยภาพภายนอก แต่การสังเกตยังช่วยสะท้อนพัฒนาการทางจิตใจของเด็กได้อีกด้วย

การทำงานกับผู้ปกครอง

แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของผู้ปกครองของผู้บริหาร

การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโรงเรียน เป็นพลังสำคัญในการทำงานของโรงเรียน เนื่องจากผู้ปกครองมีความเข้าใจในแนวคิดทางการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น และยังสามารถเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน เนื่องจากจะมีการพูดคุยกันเอง

เกี่ยวกับปัญหา และช่วยกันแก้ปัญหา เดิมการทำงานต่างๆ ในโรงเรียน เป็นการทำงานของคนครูภายในโรงเรียนเท่านั้น แต่การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ผู้ปกครองเป็นบุคคลภายนอกที่สามารถช่วยโรงเรียน ในการดูแล การมองปัญหาและคิดแก้ปัญหา และบางครั้งผู้ปกครองยังมีบทบาทส่งเสริมในการเรียนการสอน เช่น การสอนเด็กในวิชาชีพที่ตนถนัด การจัดหาสื่อ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และทัศนคติ เป็นต้น

การเผยแพร่แนวคิด

เมื่อครั้งโรงเรียนรัตนกร ได้ริเริ่มใช้แนวคิดการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ที่ไม่เป็นที่แพร่หลาย การทำความเข้าใจ และให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดนี้ ให้แก่ ผู้ปกครองที่สนใจจะนำบุตรหลานมาเข้าเรียนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ในระยะแรกผู้จัดการจึงได้มีการ จัดสัมมนาเชิญวิทยากร มาให้ความรู้ใน 2 เรื่อง ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี - และพัฒนาการของเด็ก เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล และแนวการสอนแบบมอนเตสซอรีนี้เหมาะกับเด็กอย่างไร มีการจัดในช่วงกลางปี เนื่องจากที่โรงเรียนจะรับเด็กตลอดปีการศึกษา ปัจจุบันการให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการศึกษาแบบมอนเตสซอรี มีวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เป็นต้นว่า วารสารโรงเรียน การประชุมผู้ปกครอง การถ่ายทอดจากผู้จัดการไปสู่ครู และจากครูไปสู่ผู้ปกครอง โดยก่อนที่จะเข้ามาสมัครเรียน มีการจัดให้ผู้ปกครองเข้ามาเยี่ยมชมโรงเรียน ครูดาวจะคอยแนะนำและให้คำอธิบายถึงวิธีการจัดการเรียน การสอน นอกจากนั้นยังจัดให้ ผู้ปกครองดูวิดีโอทัศน์เกี่ยวกับการเรียนการสอนของโรงเรียน พร้อมกับให้ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจในระบบการสอนของโรงเรียน หลังจาก การเยี่ยมชมและดูวิดีโอทัศน์ รวมถึงความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนอนุบาล มอนเตสซอรีในการจัดการศึกษาสำหรับบุตรหลาน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรม สำหรับผู้ปกครอง และเป็นแนวทางการศึกษาสำหรับเด็กต่อไป

กิจกรรมที่จัดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม

เนื่องจากโรงเรียนอนุบาลมอนเตสซอรีมีขนาดเล็ก ผู้ปกครองจะรู้จัก และคุ้นเคยกับครูเป็นอย่างดี การรับ-ส่งเด็กในแต่ละวัน ครูและผู้ปกครองมีโอกาสติดต่อกันได้ หรือบางครั้งหากมีธุระด่วน ผู้ปกครองจะสามารถโทรศัพท์มาที่โรงเรียนเพื่อพูดคุยกับครูได้เช่นกัน นอกจากนั้นโรงเรียนยังจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน ดังนี้

1. การทำสมุดประจำตัวของเด็ก เป็นสมุดเล่มเล็กที่ครูใส่ไว้ใน กระเป๋าของเด็กทุกคน หากครูต้องการจะเรียนเรื่องอะไรก็ตามให้ผู้ปกครองของเด็กคนนั้นทราบ ก็จะเขียนบอกในสมุด ครูประจำกลุ่มจะมีหน้าที่ในการเขียนสมุดเล่มนี้ หากครูกิจกรรมกลุ่ม ต้องการแจ้งข่าว หรือติดต่อกับผู้ปกครอง จะฝากให้ครูประจำกลุ่มเขียนให้ ในทางกลับกัน หากผู้ปกครองต้องการติดต่อกับครูก็จะเขียนลงในสมุดเล่มนี้ได้ ทุกเช้าครูประจำกลุ่มจะเปิดสมุดเล่มนี้ อ่าน หากผู้ปกครองมีข้อความถึงครู ครูจะเซ็นรับทราบลงในสมุดตอบข้อความนั้น

2. การจัดทำวารสารโรงเรียน เป็นวารสารที่ทางโรงเรียนได้จัดทำเป็นประจำทุกต้นเดือน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวสารต่างๆของโรงเรียน ได้แก่ การแจ้งการดำเนินการต่างๆ วันหยุดของโรงเรียน แยกที่มาเยี่ยมชมโรงเรียน การชำระค่าเล่าเรียน การขอความร่วมมือในเรื่องต่างๆ รายการอาหารกลางวันประจำเดือน เป็นต้น และมีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลเด็ก ซึ่งนำมาจากหนังสือรักลูก ภาษาเขียนที่ใช้ มีลักษณะเป็นการพูดคุยกัน อย่างเป็นกันเอง วารสารฉบับนี้จัดทำโดยคณะครู ซึ่งจะช่วยกันเขียน พิมพ์ และตรวจความถูกต้อง จากนั้นจึงส่งให้ผู้จัดการตรวจอีกครั้งก่อนส่งพิมพ์ หากทางโรงเรียนต้องการสอบถามอะไร จะแนบกระดาษที่ใช้สอบถาม ให้ผู้ปกครองกรอกและฉีกแยกออกมาส่งให้โรงเรียนได้

3. การจัดกิจกรรมประชุมศิษย์เก่า เป็นการเชิญผู้ปกครองศิษย์เก่า มาพูดคุย ให้ผู้ปกครองปัจจุบัน ฟังเกี่ยวกับประสบการณ์ในการสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับ ป.1 ของเด็กที่จบจากโรงเรียนอนุบาลมอนเตสซอรี โดยทางโรงเรียนจะเชิญตัวแทนผู้ปกครองที่มีลูกศึกษาในสถานศึกษาที่อยู่ในเครือต่างๆ เช่น โรงเรียนคาทอลิก โรงเรียนสาธิต โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งลูกของผู้ปกครองแต่ละคนที่ถูกเชิญมาเป็นตัวแทนนั้นจะอยู่ในระดับชั้นที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ ป.1 จนถึงมัธยมปลาย ในการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ปกครองรับทราบสภาพที่เกิดขึ้นจริงหลังจากที่เด็กจบไป ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีมีส่วนที่ติดต่อการส่งเสริมเรียนรู้ของเด็ก และมีบางส่วนที่เด็กจะต้องปรับตัวเมื่อเข้าสู่โรงเรียนอื่น ผู้ปกครองปัจจุบันจะได้เห็นตัวอย่างจากประสบการณ์จริง เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ต่อไป

4. การจัดกิจกรรมรายงานพัฒนาการเด็ก กิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 2 วัน ผู้ปกครองเข้ามาพบกับครูเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบผลพัฒนาการของเด็ก ตลอดจนเทอมที่ผ่านมา เพื่อช่วยกันปรับปรุงแก้ไขในเทอมต่อไป โดยมีการจัดเวลาในการพูดคุยให้ผู้ปกครองแต่ละคนได้คุยกับครูทุกคน ในสถานที่ที่ใช้สอนจริง ใช้เวลาในการพูดคุยกับครูแต่ละคนประมาณ 20 นาที มีการกำหนดลำดับการเข้าพบครูเพื่อให้การเข้าไปพูดคุยเป็นระบบ และสะดวกรวดเร็ว

5. กิจกรรมวันอำลา เป็นวันที่ทางโรงเรียนจะมอบวุฒิบัตรให้แก่ นักเรียนอายุ 5-6 ปี ที่จะจบการศึกษาจากโรงเรียนรัตนกร ซึ่งได้เชิญ คุณป้าของสามีผู้จัดการ เป็นผู้มอบใบวุฒิบัตร ในวันที่จะเป็นวันสุดท้ายที่เด็กได้เจอ และพูดคุยกับเพื่อน ก่อนแยกย้ายไปเรียนต่อระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนอื่นๆ นอกจากนั้นวันนี้เด็กทุกคนจะมีโอกาสพูดต่อหน้าชุมชน

ในการกล่าวแนะนำตัวและแสดงความรู้สึกถึงสิ่งที่ประทับใจในโรงเรียน เหมือนกับว่าเป็นวันที่เด็กเติบโตและพร้อมที่จะออกจากโรงเรียนอย่างมั่นคง และเป็นวันหนึ่งที่สร้างความภาคภูมิใจให้ผู้ปกครอง

ในการทำงานกับผู้ปกครอง โรงเรียนรัตนกรได้ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี โดยผ่านวารสารโรงเรียน การประชุมผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจและมั่นใจแนวคิดที่โรงเรียนใช้ในการจัดการเรียนการสอน และเน้นการติดต่อกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการรายงานความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน ซึ่งจะเห็นได้จากการทำการประเมินเด็กที่ต่อเนื่องเป็นรายเดือน และการจัดกิจกรรมรายงานความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน ในทุกๆกิจกรรมที่เด็กเรียน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดการเรียนการสอนให้เด็กต่อไป

แนวโน้มการทำงานกับผู้ปกครองในอนาคต

การริเริ่มชมรมผู้ปกครอง เกิดขึ้นมาจากความต้องการของผู้ปกครอง ซึ่งทางโรงเรียนได้ให้การสนับสนุนในการทำหน้าที่เป็นตัวกลาง ส่วนในเรื่องการดำเนินการและบทบาทของชมรมเป็นเรื่องของผู้ปกครอง แต่บทบาทนั้นจะต้องไม่กระทบในเรื่องแนวคิดการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในขั้นแรก ซึ่งเป็นขั้นของการสร้างความรู้จักกันระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน จึงได้มีแผนในการจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ได้แก่ การทำกิจกรรม Business to Business โดยมีการเตรียมบอร์ดขนาดใหญ่มาให้ผู้ปกครองติดนามบัตร เพื่อจะได้สามารถติดต่อกันได้ทั้งในเชิงส่วนตัวและธุรกิจ หรือการวางแผนการจัดวัน Open House ในภาคการศึกษาหน้า ตลอด 1 อาทิตย์ ให้ผู้ปกครองเข้ามาเยี่ยมชม โรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน มีการแนะนำการจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีและกิจกรรมกลุ่ม โดยมีการจัดตัวแทนเด็กนักเรียนเป็นผู้นำผู้ปกครองในการเยี่ยมชม และเมื่อผู้ปกครองเริ่มมีความคุ้นเคยกันดีแล้ว จะมีการดำเนินการเลือกคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานของชมรมผู้ปกครองต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การพัฒนาและการใช้หลักสูตรของโรงเรียนที่ใช้แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี

จากข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การพัฒนาและการใช้หลักสูตรของโรงเรียนที่ใช้แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ซึ่งแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับเด็ก ได้แก่

1. การพัฒนาตนเองของเด็ก (The child 's self-construction)
2. เด็กเป็นตัวอ่อนทางจิตวิญญาณ (Spiritual Embryo)
3. เด็กมีจิตที่ซึมซาบได้ (Absorbent Mind)
4. เด็กมีช่วงเวลาหลักของชีวิต (Sensitive Period)

การพัฒนาหลักสูตร

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี และการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนรัตนกร ในด้าน การวินิจฉัยความต้องการ วัตถุประสงค์ การคัดเลือกเนื้อหาสาระ การจัดเนื้อหาสาระ การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล โดยนำเสนอในตารางที่ 2 ถึง ตารางที่ 8

ตารางที่ 2 การวินิจฉัยความต้องการ

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี	โรงเรียนรัตนกร
การสอนแบบมอนเตสซอรี เริ่มขึ้นมาจากความต้องการในการช่วยเหลือเด็กพิเศษในการเรียนรู้ ของ Montessori โดยมีการตระเตรียมชุดอุปกรณ์ที่มีจุดมุ่งหมายให้เด็กได้ทดลอง และลงมือปฏิบัติ หลังจากการสอนพบว่า เด็กพิเศษเหล่านั้นมีพัฒนาการในด้านต่างๆดีขึ้น จึงได้มีการนำการสอนแบบมอนเตสซอรีมาใช้กับเด็กปกติ ด้วย	การสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี มีลักษณะเป็นการสอนตามความสนใจและความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล และยังเป็นแนวทางที่เหมาะสม ในการช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่าง การสอนที่พบในปัจจุบัน 2 ชั่วโมง ได้แก่ การสอนแบบเตรียมความพร้อม และการสอนแบบเร่งเรียนเขียนอ่าน

ตารางที่ 3 วัตถุประสงค์

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี	โรงเรียนรัตนกร
การพัฒนา หรือช่วยให้เด็กมีอิสระตามศักยภาพของมนุษย์ที่มีอยู่	การพัฒนาให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ โดยการปฏิบัติจริง

วัตถุประสงค์ของโรงเรียนรัตนกรนั้น ได้รับอิทธิพลโดยตรงมาจากความต้องการทางสังคม ในการคาดหวังเกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในยุคสมัยปัจจุบัน ให้เด็กมีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สอดคล้องกับการกำหนดแนวทางการจัดศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา ที่กล่าวว่า ควรจัดกิจกรรม ให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผูกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้จริงๆ ขณะเด็กที่ทำงานกับชุดอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียนมอนเตสซอรี วัตถุประสงค์ของโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ที่มุ่งพัฒนา หรือช่วยให้เด็กมีอิสระตามศักยภาพของมนุษย์ที่มีอยู่ เนื่องจากทักษะในการคิด ทำ และแก้ปัญหา เป็นส่วนหนึ่งของศักยภาพของมนุษย์ที่มีมากมาย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 การคัดเลือกเนื้อหาสาระ

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี	โรงเรียนรัตนกร
การสอนแบ่งตามเนื้อหาได้ 3 กลุ่ม	ตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ได้มี
1. กลุ่มประสบการณ์ชีวิตหรือทักษะกลไก	การกำหนดกลุ่มเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการศึกษา
ได้แก่ การเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน	สำหรับเด็กอย่างชัดเจน มีการกำหนดรายละเอียดของ
การดูแลตนเองและผู้อื่น	กลุ่มเนื้อหาแต่ละกลุ่ม มีการกำหนดเนื้อหาย่อยของ
การดูแลพืชและสัตว์	กิจกรรม ตามรายละเอียดของกลุ่มเนื้อหาแต่ละกลุ่ม
การทำงานด้วยมือ เช่น ศิลปะ	แล้วจึงมีการจัดทำชุดอุปกรณ์ ส่วนใหญ่ในการคัด
กิจกรรมพลศึกษา	เลือกเนื้อหามาใช้ในโรงเรียนรัตนกร จะเป็น
การเคลื่อนไหวประกอบดนตรี	การนำเนื้อหาย่อยของกิจกรรมที่ Montessori ได้คิด
2. กลุ่มประสาทสัมผัส	ขึ้นมาใช้ โดยมีการจัดซื้อชุดอุปกรณ์จากต่างประเทศ
การฟัง	มีการจัดทำโดยนำวัสดุที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นมา
การดมกลิ่น	ใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาย่อยของกิจกรรม
การมองเห็น	บางส่วนเป็นการคิด ดัดแปลงให้เข้ากับบริบทสังคม
การสัมผัส	ไทย ซึ่งจะเป็นการคิดในระดับ เนื้อหาย่อยของ
การชิมรส	กิจกรรม เช่น การนำเนื้อหาภาษาไทย และตัวเลข
3. กลุ่มวิชาการ ได้แก่	ไทยมาจัดให้เด็ก เนื่องจากภาษาไทย และตัวเลขไทย
ภาษา	เป็นส่วนหนึ่งของรายละเอียดของเนื้อหาที่ว่าด้วย
คณิตศาสตร์	เรื่อง ภาษา และคณิตศาสตร์ และเป็นส่วนหนึ่งของ
วิทยาศาสตร์	เนื้อหาในกลุ่มวิชาการ

เนื้อหาสาระตามแนวคิดมอนเตสซอรี มีการจัดกลุ่มเนื้อหาต่าง ๆ อย่างชัดเจน การบอกรายละเอียดของกลุ่มเนื้อหาเหล่านั้น และมีการจัดทำอุปกรณ์ที่สามารถเห็นได้ เป็นรูปธรรม ดังนั้นกรอบการเลือกเนื้อหาตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี จึงมีขั้นตอนเป็นระบบ สามารถเข้าใจได้ง่าย ซึ่งสามารถแสดงด้วยแผนภาพได้ดังนี้

จากแผนภาพ เนื้อหาการบีบ การเท การตัก เป็นกิจกรรมที่ Montessori ได้คิดขึ้น ผู้บริหารได้มีการนำเนื้อหาดังกล่าวมาจัดทำเป็นชุดอุปกรณ์ โดยหาวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นมาใช้ เช่น การตัก มีการนำเมล็ดข้าวโพด หรือถั่ว มาใส่ในถ้วยเพื่อให้เด็กตัก ส่วน การดำ ผู้บริหารได้คิดริเริ่มนำมาจัดให้เด็ก เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันอย่างหนึ่งของไทย และเป็นเนื้อหาในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต หรือทักษะกลไก

ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรในด้านเนื้อหา จึงเป็นการคิด ดัดแปลง เพิ่มเติมในส่วนของเนื้หาย่อยของกิจกรรมในกลุ่มเนื้อหา กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใน 3 กลุ่ม ก่อนที่จะมีการจัดทำเป็นชุดอุปกรณ์ โดยจะพบว่า เนื้อหาส่วนใหญ่ที่นำมาจัดในห้องเรียน ผู้บริหารได้นำเนื้หาย่อยของกิจกรรมที่ Montessori ได้คิดขึ้นมาใช้ มีการจัดซื้อชุดอุปกรณ์จากต่างประเทศ หรือมีการหาวัสดุท้องถิ่นมาใช้ในการทำชุดอุปกรณ์ทดแทน ตามจุดมุ่งหมายของเนื้อหาที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้

ตารางที่ 5 การจัดเนื้อหาสาระ

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี	โรงเรียนรัตนกร
<p>เนื่องจากเนื้อหาที่มีการจัดกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ตามที่ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น ในการจัดการเรียนการสอน จะพบว่าเนื้อหาทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยชุดอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นตามเนื้อหาทั้ง 3 กลุ่ม ถูกจัดอยู่ในห้องเรียนทั้งหมด ในการจัดเนื้อหาสำหรับเด็กนั้น เป็นหน้าที่ของครูในการพิจารณาจัดเนื้อหาให้เด็กเรียนรู้เป็นรายบุคคล โดยมีการกำหนดหลักการจัดเนื้อหาการเรียนรู้สำหรับเด็กอย่างชัดเจน โดยเด็กจะต้องเรียนรู้จากสิ่งที่หายไปสู่สิ่งที่ยากขึ้น และเด็กจะต้องเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม</p>	<p>การจัดเนื้อหาสาระ ในห้องเรียนมอนเตสซอรี ได้มีการจัดอุปกรณ์ที่จัดทำขึ้นตามเนื้อหาทั้ง 3 กลุ่ม วางตั้งอยู่บนชั้น ภายในห้อง ครูในห้องจะทำหน้าที่ในการจัดเนื้อหาสำหรับเด็ก โดยพิจารณาว่า ควรจัดการเรียนการสอนให้เด็กแต่ละคนในห้องเรียนอย่างไร จากการสังเกตพฤติกรรม ความสนใจ และความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งในกระบวนการจัดเนื้อหา ของครู จะดำเนินการควบคู่ไปกับการบันทึกข้อมูลรายวัน และรายสัปดาห์ เพื่อให้ประเมินผล เป็นใช้ข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดเนื้อหาสำหรับเด็กต่อไป</p>

การจัดเนื้อหาสาระ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมอนเตสซอรี เป็นไปตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ที่เน้นการเรียนรู้เป็นรายบุคคลของเด็ก ตามพัฒนาการ ความสามารถ และความสนใจของเด็ก โดยมีการจัดชุดอุปกรณ์ตามเนื้อหาทั้ง 3 กลุ่มในห้องเรียนมอนเตสซอรี มีการจัดชุดอุปกรณ์ที่หลากหลาย ให้เด็กสามารถเลือกทำได้ตามความสนใจ โดยมีครูเป็นผู้สังเกต และให้ความช่วยเหลือ เมื่อเด็กต้องการ ครูจะเป็นผู้สาธิตอุปกรณ์ เพื่อให้เด็กเรียนรู้สิ่งใหม่ที่มีความยากขึ้น ตามความก้าวหน้าที่ยากขึ้นสำหรับเด็กแต่ละคน

ตารางที่ 6 การคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี	โรงเรียนรัตนगर
<p>ประสบการณ์การเรียนรู้ หรือ กิจกรรมที่จัดขึ้นตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ได้รับอิทธิพลมาจากจากกลุ่มเนื้อหา 3 กลุ่ม และรายละเอียดของกลุ่มเนื้อหาแต่ละกลุ่ม โดยมีการจัดห้องเรียนมอนเตสซอรี ซึ่งภายในห้องเรียน จะจัดกิจกรรมให้เด็ก โดยผ่านชุดอุปกรณ์ต่าง ๆ จากเนื้อหาทั้ง 3 กลุ่มมาจัดไว้ กิจกรรมที่จัดไว้ในห้องเรียนมอนเตสซอรี จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ ขนาดของห้อง ความสะดวกทางด้านสถานที่ และการจัดการห้องเรียนของครู และพบว่าในช่วงอื่น ๆ หลังจากการเรียนรู้ในห้องเรียน มอนเตสซอรี จะมีการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมวงกลม ให้กับเด็กอีกด้วย</p>	<p>ผู้บริหารได้นำเนื้อหา 3 กลุ่ม มาเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) กิจกรรมมอนเตสซอรี ซึ่งมีการจัดอุปกรณ์สำหรับการเรียน เพื่อให้เรียนรู้เนื้อหาทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ได้มาจาก การจัดซื้ออุปกรณ์ของมอนเตสซอรี การดัดแปลงโดยการหาวัสดุอื่นมาใช้ทดแทนตาม อุปกรณ์มอนเตสซอรี และการคิดออกแบบขึ้นโดยยึดตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหา 2) กิจกรรมกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งในเนื้อหา 2 กลุ่ม ในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต หรือทักษะ กลไก ได้แก่ กิจกรรมพืชผักสวนครัว กิจกรรมประกอบอาหาร กิจกรรมศิลปะ และกิจกรรมกลางแจ้ง ส่วนกลุ่มวิชาการ ได้แก่ กิจกรรมวิทยาศาสตร์ และมีการเพิ่มกิจกรรมอื่นๆ อีก ได้แก่ กิจกรรมวัฒนธรรมไทย กิจกรรมห้องสมุด และกิจกรรมเกมการศึกษา <p>นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อช่วยเด็กในการปรับตัวการเข้าเรียนต่อในระดับ ป. 1 โดยมีการจัดกิจกรรมฟัง พูด อ่าน เขียน และมีการจัดการจำลองสถานการณ์การสอบสำหรับเด็กอายุ 5-6 ปี กิจกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากความก้าวหน้าทางสภาพสังคมปัจจุบัน ได้แก่ การจัดการสอนภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์</p>

การคัดเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียนรัตนगरนั้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยที่มีอิทธิพลการเลือกกิจกรรมต่างๆ ของผู้บริหาร มีดังนี้

1. ความต้องการในการดูแลเด็กเป็นรายบุคคล ทำให้ผู้บริหารพยายามลดจำนวนเด็กต่อกลุ่ม ให้เหลือเพียง 6 - 8 คน แม้ว่าในต่างประเทศ จำนวนเด็กที่เรียนต่อห้องเรียนมอนเตสซอรีจะมีประมาณ 20 - 25 คน ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี เนื่องจาก ครูที่สอนเหล่านั้นจะเป็นครูที่สำเร็จการศึกษามาจากสถาบันฝึกอบรมที่แนวคิดทางการศึกษาให้การยอมรับ มีประสบการณ์ มีความรู้ และเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี แต่สำหรับที่โรงเรียนรัตนกร ครูที่สอนจะได้รับการฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีจากทางโรงเรียน ทำให้ครูสามารถสาดิอุปกรณ์ และจัดการห้องเรียนได้ แต่ทักะในการสังเกต และการเข้าไปช่วยเหลือเด็กเป็นรายบุคคล เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ยาก เนื่องจากครูเหล่านี้เคยชินกับการสอนเด็กทั้งห้องมากกว่า ดังนั้น การลดจำนวนเด็กต่อกลุ่มลง จะช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังช่วยพัฒนาทักษะการสังเกต และการเข้าไปช่วยเหลือให้เด็กเป็นรายบุคคลอีกด้วย ดังนั้นจึงต้องมีการจัดกิจกรรมบางส่วนแยกออกมาจากห้องเรียนมอนเตสซอรี เพื่อจัดให้เด็กที่ไม่ได้ทำกิจกรรมในห้องเรียนมอนเตสซอรี สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่น่าสนใจได้ ซึ่งกิจกรรมที่ผู้บริหารได้แยกออกมา ซึ่งเรียกว่า กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มส่วนใหญ่ จะได้รับอิทธิพลมาจากเนื้อหาหลัก 3 กลุ่ม

2. ความสะดวกทางด้านสถานที่ และสภาพอากาศ เนื่องจากโรงเรียนมีสถานที่กว้างขวาง และสภาพอากาศของไทยเป็นอากาศร้อนชื้น เด็กสามารถออกมาเรียนรู้ สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนได้ ดังนั้นจึงได้มีการจัดกิจกรรมที่ได้เลือกไว้ในสถานที่ต่าง ๆ รอบๆ บริเวณโรงเรียน

3. สภาพสังคมปัจจุบัน ที่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต ดังนั้นจึงได้มีการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ให้แก่เด็ก

4. ระบบสภาพทางการศึกษา เนื่องจากสภาพความขัดแย้งที่เด็กต้องเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้น ในการเข้าเรียนต่อในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากจะมีการจัดทดสอบความรู้ในการเข้าเรียนต่อ และครูในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีความคาดหวังให้เด็กสามารถอ่านออก เขียนได้ ดังนั้นเพื่อช่วยเด็กในโรงเรียนลดปัญหาเหล่านี้ จึงได้มีการจัดกิจกรรมฟังพูด อ่าน เขียนให้เด็ก และการจำลองสถานการณ์การสอบเข้าเรียนต่อให้กับเด็กอีกด้วย

ตารางที่ 7 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี	โรงเรียนรัตนกร
<p>การจัดเรียงกิจกรรมต่างๆ ขึ้นอยู่กับ การวางแผนของครูในห้องเรียนแต่ละห้องว่าจะมีการจัดแบ่ง กิจกรรมต่างๆอย่างไร ในแต่ละวัน ตัวอย่าง การจัดเรียงกิจกรรมในห้องเรียนมอนเตสซอรี</p>	<p>การจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็ก ในทุกๆ วัน เด็ก ๆ จะได้ทำกิจกรรมมอนเตสซอรี และ กิจกรรมกลุ่มทุกกลุ่ม ซึ่งผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนด ตารางการทำกิจกรรมของเด็กแต่ละกลุ่ม โดยในการทำกิจกรรมมอนเตสซอรี จะใช้เวลาประมาณ 60 นาที ส่วนกิจกรรมกลุ่มต่างๆจะใช้เวลาประมาณ 20 นาที โดยในการจัดเรียงกิจกรรม จะคำนึงให้เด็กได้เข้าเรียนทุกกิจกรรมเป็นสำคัญ</p> <p>กิจกรรมมอนเตสซอรี กิจกรรมกลุ่ม และการรับประทานอาหารกลางวันจะเสร็จสิ้นในเวลา 12.40 น. ส่วนกิจกรรมในช่วงบ่าย เด็กอายุ 3 – 5 ปีจะขึ้นนอน ส่วนเด็กอายุ 5 – 6 ปี จะเข้าร่วมกิจกรรมดนตรี ใช้เวลาประมาณ 20 – 30 นาที และต่อกิจกรรม ฟัง พูด อ่าน และเขียน จะใช้เวลากิจกรรมละ 40 – 50 นาที ในการทำกิจกรรม จะแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มเล็กๆ 4 - 5 คน ในแต่ละวัน เด็กจะได้เรียน กิจกรรมการฟัง พูด อ่าน หรือเขียน เพียงกิจกรรมเดียว โดยแต่ละกลุ่มจะเวียนเข้าทำกิจกรรมอื่น ในวันต่อไป ส่วนเด็กที่มีความสนใจกิจกรรมภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ เด็กจะเข้าเรียนตาม ห้องเรียนที่จัดไว้ ใช้เวลาเรียนประมาณ 40 – 50 นาที แทนการเข้าเรียนกิจกรรมฟัง พูด อ่าน เขียน</p>

การจัดเรียงกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละวัน ของโรงเรียนรัตนกร จะขึ้นอยู่กับผู้บริหาร เนื่องจากผู้บริหารจะเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีเป็นอย่างดี ดังนั้นผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาที่สอน กำหนดกิจกรรมให้เด็กทำ ซึ่งจากกิจกรรมที่ผู้บริหารได้คัดเลือกไว้ ได้มีการจัดเรียงในตารางสอนแต่ละวัน เพื่อให้เด็กเข้าเรียนทุกกิจกรรมตามความเหมาะสม จากการศึกษาดูงานที่ราชอาณาจักรเดนมาร์ก และ

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบว่า การจัดกิจกรรมของโรงเรียนรัตนกร แตกต่างกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่ใช้แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีในทั้งสองประเทศ ซึ่งภายในห้องเรียน 1 ห้อง จะมีเด็กในห้องเรียนประมาณ 20 – 25 คน มีการจัดห้องเรียนประจำของเด็ก ตารางสอนของแต่ละห้องอาจจะแตกต่างกันเล็กน้อย กิจกรรมที่จัดมีจำนวน 3-4 กิจกรรม ดังนั้นช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จึงใช้เวลานาน เช่น ในการทำอุปกรณ์มอนเตสซอรี จะใช้เวลา ประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง การเล่นกลางแจ้ง ใช้เวลา 40 – 50 นาที กิจกรรมวงกลม จะใช้เวลา 30-40 นาที ส่วนที่โรงเรียนรัตนกร ได้มีการจัดแยกกิจกรรมต่างๆ ออกเป็นกิจกรรมกลุ่ม 8 กิจกรรม และมีการจัดสถานที่ที่ใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะ เพื่อให้เด็กหมุนเวียนเข้าไปทำกิจกรรมตามสถานที่ที่จัดไว้ ซึ่งจากการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยไม่พบหลักการที่ชัดเจนในการจัดเรียงกิจกรรมต่างๆในแต่ละวัน ตามแนวคิดทางการศึกษาของมอนเตสซอรี แต่จากการศึกษาตารางสอนของบ้านเด็ก ในช่วงเช้า ที่ Montessori ได้กำหนด จะพบว่า มีการจัดเรียงกิจกรรม ดังนี้

9.00 - 10.00 น. ทักทาย ตรวจสอบความสะอาด ทำกิจกรรมกลุ่มประสบการณ์ชีวิต

10.00 - 11.00 น. กิจกรรมทางสติปัญญา และประสาทสัมผัส

11.00 - 11.30 น. กิจกรรมพลศึกษา

11.30 - 12.00 น. อาหารกลางวัน

การจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมในช่วงเช้า จะใช้เวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมนานประมาณ 30 – 60 นาที และมีกิจกรรมที่จัดประมาณ 3 – 4 กิจกรรม ซึ่งแตกต่างกับการจัดกิจกรรมในโรงเรียนรัตนกร อย่างไรก็ตามในการจัดเรียงกิจกรรมของโรงเรียนมอนเตสซอรี ได้ดำเนินการ เพื่อให้สอดคล้องกับการคัดเลือกกิจกรรม จากตามเหตุปัจจัยต่างๆ ที่ได้กล่าวไว้แล้วในคำอธิบายตารางที่ 6

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 การกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี	โรงเรียนรัตนกร
เป็นการประเมินผลจากการสังเกตความสามารถของเด็กในการทำอุปกรณ์แต่ละชิ้น และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กทำในแต่ละวัน ตามกรอบการประเมินของเนื้อหาหลัก 3 กลุ่มของมอนเตสซอรี	ในการประเมินผลพัฒนาการของเด็ก จะใช้วิธีการสังเกต ในการเก็บรวบรวมเพื่อการประเมินผลพัฒนาการของเด็ก ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

ในการกำหนดหัวข้อในการประเมินผลนั้น จะสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นการประเมินจากตามเนื้อหาหลัก 3 กลุ่ม จากการทำอุปกรณ์มอนเตสซอรีของเด็ก เนื่องจากอุปกรณ์ที่จัดทำขึ้นในแต่ละชุด จะมีวัตถุประสงค์เฉพาะที่ต้องการจัดให้เด็กเรียนรู้ ซึ่งการประเมินในส่วนนี้จะสอดคล้องกับการประเมินผลตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ส่วนที่ 2 เป็นการกำหนดหัวข้อการประเมินจากกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ที่จัดให้เด็กเรียนรู้ ซึ่งในการศึกษาแบบประเมินผลพัฒนาการของเด็กพบว่า จะครอบคลุมในเรื่องความสามารถทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้หลักสูตรตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี และการใช้หลักสูตรของโรงเรียนรัตนกร ในด้าน การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การจัดการบุคลากร การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลพัฒนาการของเด็ก และการทำงานกับผู้ปกครอง โดยนำเสนอในตารางที่ 9 ถึง ตารางที่ 13

ตารางที่ 9 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี	โรงเรียนรัตนกร
หลักในการจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก	ได้มีการจัดสิ่งแวดล้อมโดยยึดหลักในการจัดสิ่งแวดล้อมดังนี้
- อีศรภาพ	- <u>อีศรภาพ</u> ในการจัดการเรียนการสอนเด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมมอนเตสซอรี หรือจะเป็นกิจกรรมกลุ่มส่วนใหญ่ จะเปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่เด็กมีความสนใจ ตามศักยภาพในตัวเด็ก
- การมีโครงสร้างและระเบียบ	- <u>การมีโครงสร้างและระเบียบ</u> ซึ่งพบการมีโครงสร้างและระเบียบ ในตารางกิจกรรมประจำวัน ซึ่งจะมีการกำหนดตารางเวลากิจกรรมต่างๆเหมือนกันในทุกๆวัน และในรายละเอียดของขั้นตอนต่างๆในการทำงานในห้องเรียนมอนเตสซอรี และกิจกรรมกลุ่มทุกกลุ่ม
- ความจริงและธรรมชาติ	- <u>ความจริงและธรรมชาติ</u> ภายในห้องเรียน อุปกรณ์หรือสื่อต่างๆที่นำมาใช้กับเด็กจะเป็นของจริง รวมทั้งภาชนะที่ใช้ในการรับประทานจะทำด้วยแก้ว ส่วนภายนอกห้องเรียนมีการจัดมุมธรรมชาติ มีกิ่งไม้หลายต่างๆ และต้นไม้ เพื่อให้เด็กได้ใกล้ชิดธรรมชาติ
- อุปกรณ์มอนเตสซอรี	- <u>อุปกรณ์มอนเตสซอรี</u> จะอยู่ในห้องมอนเตสซอรี ซึ่งจะมีการจัดซื้อ และจัดทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ตามแนวคิด
- การพัฒนาชีวิตชุมชน	

ตารางที่ 9 (ต่อ)

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี

โรงเรียนรัตนกร

- พัฒนาการชีวิตชุมชน มีการจัดกลุ่มเด็กเป็นแบบ
 คณะอายุซึ่งเป็นการจำลองสังคมภายนอก แม้ว่าใน
 ห้องเรียน มอนเตสซอรีเด็กจะทำงานเป็นรายบุคคล
 แต่ด้วยสภาพบรรยากาศในการทำงานแบบเปิด เด็กมี
 อิสระในการมีปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมกับเพื่อนได้ นอก
 จากนั้นเด็กจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและรับผิดชอบ
 ขอบในการดูแลห้องเรียน เนื่องจากสภาพห้องเรียนมี
 การจัดโดยคำนึงถึงความต้องการของเด็ก มีขนาดที่
 เหมาะกับเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนรัตนกร ซึ่งในการจัด
 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีปัจจัยที่จะต้องคำนึงได้แก่ สถานที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน
 สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และวัฒนธรรม ซึ่งใน
 การพิจารณารัดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ จะต้องสอดคล้อง
 กับหลักการจัดสภาพแวดล้อมตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 การจัดการบุคลากร

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี

โรงเรียนรัตนกร

- ในการรับครูเข้าทำงาน ครูจะต้องสำเร็จการศึกษาทางด้านการสอนแบบมอนเตสซอรีโดยตรง จากสถาบันฝึกอบรมครูตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ที่ได้รับการยอมรับ

- ในการพัฒนาครู จะมีการฝึกอบรมครูจากสถาบันฝึกอบรมครูตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ที่ได้รับการยอมรับ โดยมีการให้ความรู้ในเรื่องปรัชญามอนเตสซอรี การก่อสร้างของมนุษย์ จิตวิทยาของเด็ก ทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการสอนของมอนเตสซอรี ความรู้เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์มอนเตสซอรี อุปกรณ์กับการพัฒนาการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส บทนำเกี่ยวกับวิชาทางวัฒนธรรมต่างๆ นอกจากนั้นจะมีการศึกษาดูงานในโรงเรียนที่ใช้แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีหลายแห่งและมีการฝึกงานในโรงเรียนรัตนกร

- ในการปฏิบัติงาน ครูจะมีหน้าที่ในการรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนของตน มีอิสระในการจัดการห้องเรียน และสร้างสรรค์อุปกรณ์

ผู้บริหารโรงเรียนผ่านการอบรมการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี จาก LMC ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นผู้ดูแลการจัดการบุคลากรด้วยตนเอง

- ในการรับสมัครครู คุณสมบัติที่สำคัญคือ มีใจรักเด็ก ใจกว้างพร้อมที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

- ในการพัฒนาครู จะมีกระบวนการฝึกอบรมครูใหม่โดย (1) ให้ครูใหม่เข้าสังเกตการสอนในห้องเรียนมอนเตสซอรี (2) มีการจัดการสาธิตอุปกรณ์จากครูเก่า (3) การศึกษาอ่านหนังสือด้วยตนเอง (4) การประเมินผลจากผู้บริหาร โดยการทดสอบให้ครูใหม่สาธิตอุปกรณ์ และการสอบสัมภาษณ์ข้อความรู้ หลังจากครูใหม่ได้เป็นครูในห้องเรียนมอนเตสซอรีแล้ว ครูจะได้รับการพัฒนาความรู้ด้วยกิจกรรมต่างๆดังนี้ (1) การเข้าสังเกตการสอนจากผู้บริหาร เพื่อให้คำแนะนำในการเรียนการสอน (2) การอบรมจากวิทยากรต่างประเทศ (3) จากการประชุมครู (4) การเขียนบันทึกรายงานการสอน

- ในการปฏิบัติหน้าที่ ครูมอนเตสซอรีจะรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน ของเด็กในกลุ่มของตน ประมาณ 4 กลุ่ม มีเด็กทั้งสิ้น 24-30 คน โดยมีหน้าที่ดูแลเด็กในห้องมอนเตสซอรี และดูแลเด็กในช่วงพักหรือช่วงรับประทานอาหาร ในแต่ละปีการศึกษา ผู้บริหารจะมีการจัดให้ครูได้เขียนหน้าที่ความรับผิดชอบในการสอนกิจกรรมมอนเตสซอรี

การจัดการด้านบุคลากรของโรงเรียนรัตนกร ในด้านการพัฒนาครูให้มีความรู้ และสามารถจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีได้ เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมการสอนตามแนวคิดมอนเตสซอรีจากสถาบัน ที่ให้การยอมรับ จะจัดกิจกรรมต่างๆให้ครูเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาที่เกิดขึ้น เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งขั้นตอนของการเตรียมตัวครูที่จะทำหน้าที่สอน และระหว่างที่ครูปฏิบัติหน้าที่การสอน โดยกิจกรรมที่จัดให้ครูนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ภาคทฤษฎี ได้แก่ การอ่านศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การจัดอบรมความรู้ และภาคปฏิบัติ ได้แก่ การเข้าสังเกตการสอน การสาธิตอุปกรณ์ และหลังจากนั้นผู้บริหาร จะมีการประเมิน การเรียนรู้ของครู ในด้านทฤษฎี ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์ข้อความรู้ ในด้านการปฏิบัติ ได้แก่ การสอบการสาธิตอุปกรณ์ และการเข้าสังเกตการสอนเพื่อประเมินการสอนของครูในห้องเรียน

กระบวนการพัฒนาครูมอนเตสซอรีของโรงเรียนรัตนกร พบว่า จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูในด้านการปฏิบัติ จะเห็นได้จาก ครูจะใช้ระยะเวลาส่วนใหญ่ที่โรงเรียน ในการสังเกตการสอน การฝึกการสาธิตอุปกรณ์ การประเมินผลการสอนจากผู้บริหาร ส่วนการพัฒนาครูภาคทฤษฎี ได้แก่ การศึกษานั่งสือ ตำรา ที่เกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษา แบบมอนเตสซอรี 1-2 เล่ม ให้ครูศึกษาทำความเข้าใจ และซักถามได้หากมีข้อสงสัย และการจัดอบรมความรู้จากวิทยากรต่างประเทศ ปีละครั้ง ครั้งละ 2-3 วัน จะพบว่าสัดส่วนการใช้เวลาในการพัฒนาในด้านทั้งสองนี้มีความแตกต่างกัน แม้ว่าหนังสือที่จัดให้ครู ได้ศึกษาภาคทฤษฎี จะมีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานและการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษา แบบ แต่เนื้อหาเหล่านั้นให้รายละเอียดที่อย่างกว้างๆ ไม่ได้ศึกษาถึงรากฐาน หรือแก่นในการจัดการศึกษาตามแนวคิดทางการศึกษา เหมือนกับการจัดรายวิชาสำหรับการพัฒนาครูในสถาบัน ฝึกหัดครูตามแนวคิดทางการศึกษาในต่างประเทศ ซึ่งจะใช้เวลาในการศึกษาเรื่องเหล่านี้เป็น ภาคการศึกษา การที่ครูมีความรู้ในภาคทฤษฎีอย่างลึกซึ้ง จะให้ครูสามารถทำความเข้าใจ และเชื่อมโยงหลักการสำคัญของแนวคิดได้อย่างมีความหมาย หากครูขาดความเข้าใจในหลักการ จะทำให้ครูขาดความมั่นใจในการคิดสร้างสรรค์ในการสอนตามแนวคิด เพราะครูจะปฏิบัติงาน โดยยึดติดกับรูปแบบการปฏิบัติ ซึ่งจะมีลักษณะตายตัว ไม่ยืดหยุ่น กว่า การปฏิบัติงานจากความเข้าใจในหลักการ ซึ่งจะสามารถปรับให้เข้ากับผู้เรียนได้ตลอดเวลา และยังส่งเสริมการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

ตารางที่ 11 การจัดการเรียนการสอน

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี	โรงเรียนรัตนกร
<p>ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละวันจะมีการจัดตารางกิจกรรม โดยกิจกรรมที่จัดขึ้น ได้แก่</p> <p>กิจกรรมมอนเตสซอรี</p> <p>กิจกรรมกลางแจ้ง / การเล่นที่สนาม</p> <p>กิจกรรมวงกลม ได้แก่ การสนทนาดนตรี และการเล่านิทาน</p> <p>กิจกรรมอิสระ กิจกรรมศิลปะ</p> <p>นอกจากนั้นมีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ หรือมีการเชิญวิทยากรเข้ามาให้ความรู้ในห้องเรียน</p>	<p>เด็กนักเรียนอายุ 3-6 ปี จะถูกแบ่งออกเป็น 12 กลุ่ม กลุ่มละ 6-8 คน ในแต่ละวันจะมีการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน โดยแบ่งออกเป็น กิจกรรมมอนเตสซอรี 1 ชั่วโมง ในการสอนแต่ละครั้งครูจะตรวจดูความเรียบร้อยของอุปกรณ์ทุกชิ้นในชั้น เพื่อให้เด็กมีความสุขกับการทำงาน เด็กจะเลือกทำชุดอุปกรณ์มอนเตสซอรีตามความสนใจ กิจกรรมกลุ่ม ได้แก่</p> <p>กิจกรรมวิทยาศาสตร์ กิจกรรมพีชผักสวนครัว</p> <p>กิจกรรมประกอบอาหาร กิจกรรมเกมการศึกษา</p> <p>กิจกรรมห้องสมุด กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมวัฒนธรรมไทย และกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมทุกกลุ่ม เด็กจะใช้เวลาในการทำกิจกรรมประมาณ 20 นาที แต่ละกิจกรรม จะแบ่งการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนภาคทฤษฎี มีครูเป็นผู้บรรยายและให้ความรู้ ส่วนภาคปฏิบัติ จะให้เด็กได้ลงมือทำงานตามลักษณะกิจกรรม เด็กแต่ละกลุ่มจะเดินไปเรียนตามสถานที่ต่างๆ ตามตารางเวลากิจกรรมประจำวันที่กำหนด ซึ่งกิจกรรมมอนเตสซอรี และกิจกรรมกลุ่มของเด็กทุกกลุ่มจะเสร็จสิ้น ในช่วงเช้า เวลา 12.40 น. หลังจากนั้นเด็กอายุ 3-5 ปีจะขึ้นนอน ส่วนเด็กอายุ 5-6 ปีจะเข้าร่วมกิจกรรมการฟัง พูด อ่าน เขียน หรือเข้าร่วมกิจกรรมภาษาอังกฤษ หรือคอมพิวเตอร์</p>

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนรัตนกร แบ่งเป็นการจัดกิจกรรมมอนเตสซอรี ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนโดยการทำกิจกรรมผ่านชุดอุปกรณ์ เด็กได้มีอิสระในการเลือกทำชุดอุปกรณ์ต่างๆ ตามความสนใจของเด็กแต่ละคน ในการทำกิจกรรมของเด็ก จะทำงานอย่างเป็นขั้นตอน และระบบตามการสาธิตการใช้อุปกรณ์ของครู ส่วนกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ

จะมีการจัดการเรียนการสอน 2 ลักษณะ กล่าวคือ (1) การดำเนินการสอนโดยครูเป็นผู้บรรยาย ความรู้ต่างๆ ให้เด็กทั้งกลุ่มฟัง แต่เนื่องจากกลุ่มเด็กมีจำนวนเพียง 6 - 8 คน จึงทำให้ครูสามารถ มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างทั่วถึง (2) การให้เด็กได้ลงมือทำงาน โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์ ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรม เด็กมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรม จากอุปกรณ์ที่จัดไว้ ซึ่งในการทำงาน จะพบขั้นตอนการทำงาน 3 ขั้นตอน คล้ายกับการทำอุปกรณ์ในห้องเรียนมอนเตสซอรี ได้แก่ ขั้นตอนการนำอุปกรณ์ออกมา ขั้นตอนทำกิจกรรมจากอุปกรณ์ ขั้นตอนทำความสะอาดและ จัดเก็บ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 การประเมินผลพัฒนาการ

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี	โรงเรียนรัตนगर
<p>ประเมินผลจากการสังเกตความสามารถของเด็กในการทำอุปกรณ์แต่ละชิ้นในแต่ละวัน จากนั้นครูจะมีการรายงานผลความสามารถของเด็ก เป็นรายสัปดาห์ โดยการเขียนรายงานความก้าวหน้า หรือเป็นการนัดผู้ปกครองเข้ามาสนทนา บางครั้งอาจมีการให้ผู้ปกครองเข้ามาสังเกตการสอน</p>	<p>ในการประเมินผล ครูจะมีการบันทึกข้อมูลพฤติกรรมของเด็กในห้องเรียนมอนเตสซอรีเป็นรายวัน ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กเป็นรายบุคคลต่อไป และจะมีการรายงานผลพัฒนาการประจำแต่ละเดือน ครูมอนเตสซอรีจะเขียนรายงานการประเมินผลพัฒนาการของเด็กในการทำอุปกรณ์ และการทำแบบฝึกต่างๆ เพื่อส่งกลับไปให้ผู้ปกครองของเด็กเป็นรายบุคคล</p> <p>ส่วนครูกิจกรรมกลุ่ม ครูจะเขียนประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นรายเดือน และรวบรวมผลงานที่เด็กได้ทำส่งกลับไปให้ผู้ปกครองด้วย</p> <p>เมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษา ครูมอนเตสซอรีจะจัดทำสมุดพก เพื่อรายงานสรุปการประเมินผลพัฒนาการของเด็กในภาคการศึกษานั้น</p>

การประเมินผลพัฒนาการของเด็กพบได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) การประเมินเพื่อการพัฒนาการสอน เป็นการประเมินจากการบันทึกพฤติกรรมของเด็กในห้องเรียนมอนเตสซอรีเป็นรายวัน และการประเมินผลพัฒนาการของเด็กเป็นรายเดือนของเด็กในการทำกิจกรรมมอนเตสซอรี และกิจกรรมกลุ่ม จะมีการจัดทำอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ และมีการรายงานผลให้ผู้ปกครองรับทราบ และให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นกลับมา เพื่อให้ครูใช้ข้อมูลเหล่านั้น เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กต่อไป (2) การประเมินเพื่อสรุปผลพัฒนาการ เมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษา เป็นรายงาน สรุปพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การประเมินเวลาในการมาเรียน การประเมินด้านสุขภาพ การประเมินการเรียน นอกจากนั้นมีการประเมินจากกิจกรรมมอนเตสซอรี และการประเมินความสามารถต่างๆ ซึ่งเป็นการประเมินผลพัฒนาการ

การเรียนรู้ของเด็กที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมกลุ่มต่างๆ เช่น ความรับผิดชอบ การให้ความร่วมมือ การรักษาสมาปติส่วนร่วม การฟังและการปฏิบัติตามคำสั่ง ฯลฯ ในการประเมินผลของโรงเรียนวัดนกรมีลักษณะที่สอดคล้องกับการประเมินตามหลักการของมอนเตสซอรี เนื่องจากมีการให้ความสำคัญกับการประเมินเป็นรายวัน และมีการจัดทำรายงานการประเมินเพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 การทำงานกับผู้ปกครอง

แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี	โรงเรียนรัตนกร
ครูจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อติดตามพฤติกรรมของเด็กที่บ้านและที่โรงเรียน มีการจัดเผยแพร่ หรือให้ความรู้ในเรื่องเป้าหมายการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี ให้แก่ผู้ปกครองหรือชุมชน โดยการจัดประชุม การสาธิตอุปกรณ์ หรือการเข้าเยี่ยมโรงเรียน	ได้มีการจัดกิจกรรมต่างๆกับผู้ปกครองดังนี้ 1. การให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทางการศึกษา ได้แก่ การจัดทำวารสารโรงเรียนเป็นประจำทุกเดือน การประชุม 2. การได้รับข้อมูลพัฒนาการเด็ก ได้แก่ การทำสมุดประจำตัวเด็ก เพื่อให้ครูและผู้ปกครองสามารถติดต่อกันทุกวัน การจัดกิจกรรมรายงานพัฒนาการเด็ก 3. การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ได้แก่ การประชุมศิษย์เก่า การจัดกิจกรรมอำลา

การทำงานกับผู้ปกครอง จะเป็นการทำงานใน 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี เพื่อให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน และสามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก โดยการเชื่อมโยงระหว่าง การจัดกิจกรรมการสอนที่โรงเรียน และการใช้ชีวิตที่บ้าน และเพื่อให้ผู้ปกครองเห็นสภาพการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนมอนเตสซอรีจริง จึงได้มีการวางแผนการจัดให้ผู้ปกครองเข้ามาสังเกตการสอนในห้องเรียนในภาคการศึกษาหน้า (2) การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งข้อมูลดังกล่าว จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่จะช่วยทำให้ครูรู้จักเด็กมากขึ้น และสามารถวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้เด็กอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งการทำงานในสองลักษณะนี้ มีความสอดคล้องกับหลักการทำงานกับผู้ปกครองตามแนวคิดทางการจัดการศึกษาแบบมอนเตสซอรี และ (3) การจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองเข้าร่วมในโรงเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ และรับทราบการดำเนินการต่างๆของโรงเรียน ในอนาคตจะมากการจัดตั้งชมรมผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน